

**TARİXİ BİR YALAN:
QƏDİM DAŞ DÖVRÜ**

**HARUN YƏHYA
(ADNAN OKTAR)**

OXUCUYA

Bu kitabda və digər işlərimizdə təkamül nəzəriyyəsinin süqutuna xüsusi yer ayrılmasının səbəbi bu nəzəriyyənin hər cür din əleyhdarı olan fəlsəfənin təməlini meydana gətirməsidir. Yaradılışı və dolayısıyla, Allah`ın varlığını inkar edən darvinizm 150 ildir ki, bir çox insanın imanını itirməsinə və ya şübhəyə düşməsinə səbəb olmuşdur. Buna görə də, bu nəzəriyyənin yalan olduğunu gözlər önünə gətirmək əhəmiyyətli imani bir vəzifədir. Bu əhəmiyyətli xidmətin bütün insanlığa çatdırılması isə zəruridir. Bəzi oxucularımız ola bilər ki, yalnız bir kitabımızı oxumaq imkanı tapa bilər. Bu səbəblə, hər kitabımızda bu mövzuya xülasə də olsa yer ayrılması uyğun hesab edilmişdir.

Qeyd edilməsi lazım olan başqa bir xüsüs də bu kitabların məzmunu ilə əlaqədardır. Yazıcının bütün kitablarında imani mövzular Quran ayələri yönündə izah edilir və insanlar Allah`ın ayələrini öyrənməyə və yaşamağa dəvət edilirlər. Allah`ın ayələri ilə əlaqədar bütün mövzular oxucuda heç bir şübhə və ya sual buraxmayacaq şəkildə açıqlanmışdır.

Bu mövzuda istifadə edilən səmimi, sadə və səlis üslub isə kitabların hamı tərəfindən rahat başa düşülməsini təmin edir. Bu təsirli və sadə izah sayəsində kitablar "bir nəfəsə oxunan kitablar" ibarəsinə tam uyğun gəlir. Dini qəti şəkildə rədd edən insanlar belə bu kitablarda bildirilən həqiqətlərdən təsirlənir və yazılanların doğruluğunu inkar edə bilmirlər.

Bu kitab və yazıcının digər əsərləri oxucular tərəfindən şəxsən oxuna biləcəyi kimi, qarşılıqlı söhbət şəraitində də oxuna bilər. Bu kitablardan istifadə etmək istəyən bir qrup oxucunun, kitabları bir yerdə oxumaları mövzu ilə əlaqədar öz təfəkkür və təcrübələrini də bir-birlərinə ötürmək baxımından faydalıdır.

Bununla belə, yalnız Allah`ın razılığı üçün yazılan bu kitabların tanınmasında və oxunmasında iştirak etmək də böyük xidmətdir. Çünki yazıcının bütün kitablarında isbat və razı salıcı yön son dərəcə güclüdür. Bu səbəblə, dini izah etmək istəyənlər üçün ən təsirli üsul bu kitabların digər insanlar tərəfindən də oxunmasının təşviq edilməsidir.

Kitabların arxasına yazıcının digər əsərlərinin təqdimatının əhəmiyyətli səbəbləri vardır. Bu sayədə kitabı nəzərdən keçirən şəxs yuxarıda yazılan xüsusiyyətləri daşıyan və oxumaqdan xoşlandığını ümid etdiyimiz bu kitabla eyni xüsusiyyətlərə sahib daha bir çox əsərin olduğunu görər, imani və siyasi mövzularda faydalana biləcəyi zəngin bir qaynağın mövcudluğuna şahid olacaq.

Bu əsərlərdə digər bəzilərdə görülən, yazıcının şəxsi qənaətlərinə və şübhəli qaynaqlara əsaslanan izahlara, müqəddəsata qarşı lazım olan ədəb və hörmətə diqqət yetirilməyən üslublara, şübhəli və həmçinin incidici yazılara rast gələ bilməzsiniz.

www.harunyahya.org
www.a9.com.tr

www.harunyahya.net

www.adnanoktar.az

YAZIÇI VƏ ƏSƏRLƏRİ HAQQINDA

Harun Yəhya təxəllüsündən istifadə edən yazıçı Adnan Oktar 1956-cı ildə Ankarada anadan olmuşdur. İbtidai və orta təhsilini Ankarada almışdır. Daha sonra İstanbul Memar Sinan Universitetinin İncəsənət fakültəsində və İstanbul Universitetinin Fəlsəfə bölməsində təhsil almışdır. 1980-ci illərdən bu yana imani, elmi və siyasi mövzularda bir çox əsər hazırlamışdır. Bununla yanaşı, yazıçının təkamülçülərin saxtakarlıqlarını, iddialarının əsassızlığını və darvinizmin qanlı ideologiyalarla olan qaranlıq əlaqələrini ortaya qoyan çox əhəmiyyətli əsərləri vardır.

Harun Yəhyanın əsərləri təxminən 30.000 şəklin olduğu cəmi 45.000 səhifəlik külliyyatdır və bu külliyyat 60 fərqli dilə tərcümə edilmişdir.

Yazıçının təxəllüsü inkarçı düşüncəyə qarşı mübarizə aparan iki peyğəmbərin xatirəsinə hörmət olaraq adlarını yad etmək üçün Harun və Yəhya adlarından götürülmüşdür. Yazıçı tərəfindən kitabların üz qabığında Rəsulullahın (səv) möhürünün olmasının simvolik mənası isə kitabların məzmunu ilə əlaqədardır. Bu möhür Qurani-kərimin Allah`ın son kitabı və son sözü, Peyğəmbərimizin (səv) xatəmül-ənbiya olduğunun rəmzidir. Yazıçı bütün yayımlarında Quranı və Rəsulullahın sünnesini özünə rəhbər etmişdir. Bu surətlə, inkarçı düşüncə sistemlərinin bütün təməl iddialarını bir-bir ortadan qaldırmağı və dinə qarşı yönələn etirazları tam susduracaq son sözü söyləməyi əsas almışdır. Böyük hikmət və kamal sahibi olan Rəsulullahın möhüründən bu son sözü söyləmək niyyətinin duası olaraq istifadə edilmişdir.

Yazıçının bütün işlərindəki ortaq hədəf Quranın təbliğini dünyaya çatdırmaq, beləliklə, insanları Allah`ın varlığı, birliyi və axirət kimi təməl imani mövzular üzərində düşünməyə sövq etmək və inkarçı sistemlərin əsassız təməllərini və azğın tətbiqlərini gözlər önünə çəkməkdir.

Necə ki, Harun Yəhyanın əsərləri Hindistandan Amerikaya, İngiltərədən İndoneziyaya, Polşadan Bosniya-herseqovinaya, İspaniyadan Braziliyaya, Malayziyadan İtaliyaya, Fransadan Bolqarıstana və Rusiyaya qədər dünyanın əlavə bir çox ölkəsində sevilərək oxunur. İngilis, fransız, alman, italyan, ispan, portuqal, urdu, ərəb, alban, rus, boşnaq, uyğur, İndoneziya, Malay, benqal, serb, bolqar, Çin, Danimarka və İsveç dili kimi bir çox dilə tərcümə edilən əsərlər xaricdə geniş oxucu kütləsi tərəfindən izlənilir.

Dünyanın dörd tərəfində fəvqəladə təqdir toplayan bu əsərlər bir çox insanın iman etməsinə, bir çoxunun da imanında dərinləşməsinə vəsilə olur. Kitablari oxuyub araşdıran hər kəs bu əsərlərdəki hikmətli, dolğun, asan aydın olan və səmimi üslubun, ağıllı və elmi yanaşmanın fərqlində olar. Bu əsərlər sürətli təsir etmə, qəti nəticə vermə, etiraz və təkzib edilə bilinməyən xüsusiyyətləri daşıyır. Bu əsərləri oxuyan və üzərində ciddi şəkildə düşünən insanların artıq materialist fəlsəfəni, ateizmi və digər azğın görüş və fəlsəfələrin heç birini səmimi olaraq müdafiə etmələri mümkün deyil. Bundan sonra

müdafiə etsələr də, ancaq romantik inadla müdafiə edəcəklər. Çünki fikri dayaqları aradan götürülmüşdür. Dövrümüzdəki bütün inkarçı cərəyanlar Harun Yəhya külliyyatı qarşısında fikirlə məğlub olmuşlar.

Şübhəsiz, bu xüsusiyyətlər Quranın hikmət və ifadə təsirliliyindən qaynaqlanır. Yazıçı bu əsərlərə görə öyünmür, yalnız Allah'ın hidayətinə vəsilə olmağa niyyət etmişdir. Bundan başqa, bu əsərlərin çap və nəşrində hər hansı bir maddi qazanc güdülür.

Bu həqiqətlər göz önünə gətirildikdə insanların görmədiklərini görmələrini təmin edən, hidayətlərinə vəsilə olan bu əsərlərin oxunmasını təşviq etməyin də çox əhəmiyyətli xidmət olduğu ortaya çıxır.

Bu qiymətli əsərləri tanıtmağın yerinə insanların zehinlərini bulandıran, fikri qarışıqlıq meydana gətirən, şübhə və tərəddüdləri aparmaq və imanı qurtarmaq üçün güclü və iti təsiri olmadığı ümumi təcrübə ilə sabit olan kitabları yaymaq isə əmək və zaman itkisinə səbəb olar. İmanı qurtarmaq məqsədindən çox, yazıçının ədəbi gücünü vurğulamağa yönələn əsərlərdə bu təsirin əldə edilə bilməyəcəyi məlumdur. Bu mövzuda şübhəsi olanlar varsa, Harun Yəhyanın əsərlərinin tək məqsədinin dinsizliyi yox etmək və Quran əxlaqını yaymaq olduğunu, bu xidmətdəki təsir, müvəffəqiyyət və səmimiyyətin açıq şəkildə göründüyünü oxucuların ümumi qənaətindən anlaya bilərlər.

Bilmək lazımdır ki, dünyadakı zülm və qarışıqlıqların, müsəlmanların çəkdiyi əziyyətlərin təməl səbəbi dinsizliyin fikri hakimiyyətidir. Bunlardan xilas olmağın yolu isə dinsizliyin fikirlə məğlub edilməsi, iman həqiqətlərinin ortaya qoyulması və Quran əxlaqının insanların qavrayıb yaşaya biləcəkləri şəkildə izah edilməsidir. Dünyanın gündən-günə daha çox büründüyü zülm, fəsad və qarışıqlıq mühiti diqqətə alındığında bu xidmətin mümkün qədər sürətli və təsirli şəkildə edilməsinin lazım olduğu aydındır. Əks halda, çox gec ola bilər.

Bu əhəmiyyətli xidmətdə öndərliyi üzərinə götürən Harun Yəhya külliyyatı Allah'ın izni ilə 21-ci əsrdə dünya insanlarını Quranda təsvir edilən hüsur, sülh, düzgünlük, ədalət, gözəllik və xoşbəxtliyə daşımağa vəsilə olacaq.

MÜNDƏRİCAT

ÖN SÖZ

GİRİŞ

Təkamülçülər arxeoloji qazıntıları izah edə bilmir
Təkamülçülərin uydurma xronologiyası
Möminlər tarix boyu mədəni həyat tərzini keçiriblər
Mədəni tərəqqi təkamül prosesinin həyata keçdiyini göstərə bilməz

SİVİLİZASIYALAR İNKİŞAF ETDİYİ KİMİ, GERİLƏYƏ DƏ BİLƏR ...

Mədəniyyətimizdən geriyə nə qalacaq...
Mağaralarda inkişaf etmiş incəsənət

QƏDİM SİVİLİZASIYALARIN HEYRANEDİCİ İZLƏRİ

Keçmişin işləri təkamülün yalan olduğunu göstərir
Bəşər tarixinin heyranedici əsərləri: meqalilər
Nyugreyn (Newgrange)
Stounhenc (Stonehenge)
Tiuanako (Tiahuanaco) şəhərindəki heyrətamiz qalıqlar

İncəsənət baxımından və elmi cəhətdən möhtəşəm sivilizasiya: qədim

Misir

Tibbin başlanğıcı qədim Misirdə

Qədim Misirdə inkişaf etmiş metallurgiya
Qədim Misirdə şəhərsalma və infrastrukturun rolu
Qədim misirlilərin parça sənayesindəki uğurları
Riyaziyyatda mütərəqqi səviyyə
Sirlərlə dolu inşaat texnologiyası
Ehramları təkrar inşa etməyə cəhd olunsa...

Şumer sivilizasiyası

Mütərəqqi bir sivilizasiya: şumerlər
Şumerlər və elm

Tarixin təkamülü iddialarını məhv edən başqa bir sivilizasiya: mayyalar

Peşəkar riyaziyyatçı olan mayyalar
Mayya təqvimi
Mayyaların astronomiyaya aid bilikləri
Qədim Mayya şəhəri olan Tikaldakı yol şəbəkəsi
Mayyaların istifadə etdiyi dişli çarxlar

Dilin təkamülü müəmması

HAQQ DİN TARİXİN İLK GÜNÜNDƏN BƏRİ VAR İDİ

Dinlərin təkamülü yanlışlığı necə yayıldı?

Haqq dinin təhrif edilməsi

Mesopotamiya və Misirdə əldə edilən arxeoloji tapıntılar

Hindistanda batıl çoxtanrılı inancın mənşəyi

Allah`ın vəhy etdiyi haqq din

NƏTİCƏ

Zamansızlıq həqiqətini görməməzliyə vurmaq

Zaman anlayışının əsli

“Keçmiş” anlayışı yaddaşımızdakı məlumatlardan ibarətdir

Dünya tarixi də nisbi anlayışdır

Səmimi düşünmək

ƏLAVƏ FƏSİL: TƏKAMÜL YALANI

ÖNSÖZ

İnsanların 700 min il bundan əvvəl çox mahir inşa edilmiş gəmilərlə okean səyahətinə çıxdıqlarını bilirdinizmi? Və yaxud bizə ibtidai mağara adamları kimi təqdim edilən insanların, əslində, heç də günümüzün rəssamlarından geri qalmayan istedadı və estetik zövqə malik olduqlarını eşitmisinizmi? 80 min il əvvəl yaşamış və bizə təkamülçülərin “meymun adam” adı ilə göstərmək istədikləri Neandertal irqinə aid olan insanların musiqi alətləri düzəltdiyini, geyim zövqünə sahib olduğunu, qızmar qumlarda müəyyən ölçü ilə biçilmiş səndəllərdə gəzdiyini bilirdinizmi?

Böyük ehtimalla bunların heç birini daha əvvəl eşitməmişsiniz. Əksinə, bu insanların yarı meymun yarı insan, danışmaq qabiliyyəti məhdud olan, dik dayana bilməyən, sadəcə xırıltılı səslər çıxaran vəhşi mağara adamları olduğu barədə yanlış təsəvvürə malik ola bilərsiniz. Çünki bu böyük yalan, təqribən 150 ildir ki, dünyanın dörd tərəfində insanlara təlqin edilir.

Bu cür təlqinin məqsədi isə materialist fəlsəfəni yaşatmaqdır.

Materialist fəlsəfə, yəni maddəni əsas götürən fəlsəfə Yaradıcının varlığını inkar edir. Bizi həqiqətlərdən yayındıran bu görüşə əsasən, kainat və maddə əzəlidir, yəni bir başlanğıcı, bilavasitə Yaradıcısı yoxdur. Bu uydurma inancın uydurma elmi əsası isə təkamül nəzəriyyəsidir. Belə ki, materialistlər kainatın bir yaradıcısının olmadığını iddia etdikləri üçün kainatdakı canlı aləmin və nizamın necə yarandığını özlərinə uyğun tərzdə izah etməlidirlər. Təkamül nəzəriyyəsi bu məqsədlə istifadə edilən bir ssenariidir. Bu ssenariyə görə, kainatdakı bütün nizam və canlı aləm təsadüflər nəticəsində öz-özünə əmələ gəlmişdir. İbtidai şərtlərdə dünya atmosferində mövcud olan bəzi cansız maddələr təsadüfən birləşərək ilk canlı orqanizmi əmələ gətirmişdir. Milyonlarla il sürən təsadüflər nəticəsində isə həmin canlı orqanizmlər təkamülə məruz qalaraq təkamül zəncirinin ən son bəndi olan insanı meydana gəlmişdir. Hər biri imkansız olan milyonlarla mərhələnin nəhayətində meydana gəlməsi iddia edilən insanlığın tarixi də yenə bu ssenariyə uyğun olaraq uydurulmuşdur.

Heç bir elmi dəlili olmayan bu izaha görə bəşər tarixi belədir: necə ki, canlı aləm ibtidai bir orqanizmdən ən mürəkkəb orqanizm olan insana qədər inkişaf etmişsə, bəşər

tarixi də ibtidai insan icmalarından ən inkişaf etmiş insan cəmiyyətinə doğru inkişaf etmiş olmalı idi. Bu, elmi əsası olmayan bir fərziyyədir. Və bu fərziyyə materialist fəlsəfənin və təkamül nəzəriyyəsinin iddialarına əsasən hazırlanmış bəşər tarixinin özülünü təşkil edir.

Təkamülçü alimlər bir hüceyrəlidən çox hüceyrəliyə və ondan sonra meymundan insana doğru davam edən guya təkamül prosesini izah edə bilmək üçün tarixin gedişini də uydurmuşdular. Bunun üçün ibtidai insanın həyat tərzini açıqlayan “mağara dövrü”, “daş dövrü” kimi saxta dövrlər uydurmuşlar. “İnsanlar meymunlarla eyni kökdən törəmişlər” yalanını müdafiə edən təkamülçülər bu iddialarını özlərinə uyğun tərzdə sübut etmək üçün araşdırmalar aparmağa başlamış və arxeoloji qazıntılar zamanı tapdıqları hər daşı və ya ox parçasını və ya bir gil qabı bu istiqamətdə şərh etmişlər. Halbuki, qaranlıq bir mağarada dərilərə bürünərək oturan, danışq qabiliyyəti olmayan yarı insan yarı meymun canlılar sadəcə bir təxəyyül məhsuludur. **İbtidai insan heç vaxt olmamış, daş dövrü heç vaxt yaşanmamışdır.** Bunlar təkamülçülərin bəzi kütləvi informasiya vasitələrinin də köməkliyi ilə formalaşdırdıqları gözbağlayıcıdan başqa bir şey deyil.

Bunlar gözbağlayıcıdır, belə ki, biologiya, paleontologiya, mikrobiologiya, genetika kimi elm sahələri başda olmaqla, ümumi elm aləmində baş verən nailiyyətlər bu gün təkamül iddiasını tamamilə darmadağın etmişdir. Canlı növlərin bir-birilərinə çevrilərək təkamülə uğraması iddiasının əsassız olduğu aydın olmuşdur. Eyni qaydada insan da meymunabənzər canlılardan təkamül nəticəsində meydana gəlməmişdir. **İnsan var olduğu gündən bu yana insandır. Var olduğu gündən bu yana yüksək mədəniyyətə malikdir. Bu, o deməkdir ki, tarixin təkamülü də heç vaxt baş verməmişdir.**

Bu kitabda bəşər tarixinin təkamülü iddiasının əsassızlığını elmi dəlillərlə işıqlandıracaq, elmi sübutların yaradılış həqiqətini göstərdiyini araşdıracağıq. İnsan bu dünyaya təkamüllə deyil, sonsuz güc və ağıl sahibi olan Allah`ın qüsursuz yaratması ilə gəlmişdir.

Növbəti səhifələrdə bu həqiqətə dair elmi dəlilləri və tarixi faktları oxuyacağıq.

Giriş

Təkamülçü tarix anlayışına görə, bəşər tarixi insanın guya təkamülünə paralel olaraq müxtəlif dövrlərə ayrılaraq tədqiq edilir. Bir çoxlarımızın məktəb illərində və ya müxtəlif qəzet və televizor xəbərlərində eşitməyə öyrəşdiyimiz paleolit, mezolit, neolit, tunc dövrü, dəmir dövrü kimi xəyali anlayışlar bəhs etdiyimiz təkamülçü xronologiyanın mühüm hissəsidir. Bir çox insan bu uydurma təsviri heç düşünmədən qəbul edir və bəşəriyyətin bir zaman sadəcə kobud daş alətlərdən istifadə edilən, mədəniyyət və texnologiyanın olmadığı bir dövr içərisində yaşamış olduğunu qəbul edir.

Halbuki, arxeoloji qazıntılar və elmi məlumatlar dərindən tədqiq edildikdə, çox fərqli bir mənzərə ortaya çıxır. Keçmişdən qalan izlər insanların tarixin hər dövründə mədəniyyətin və sosial həyatın mövcud olduğu, mədəni həyat tərzini keçirdiklərini göstərir. Arxeoloji qazıntılar nəticəsində aşkarlanan alətlər, tikiş iynələri, fleyta qalıqları, bəzək əşyaları, dekorativ əşyalar, qədim insanların mədəni baxımdan inkişaf etmiş bir həyat tərzini sürdüklərini göstərir.

Bundan yüz minlərlə il əvvəl də eyni günümüzdəki kimi, insanlar evlərində yaşayırdı, kənd təsərrüfatı və ticarətlə məşğul olur, tikiş məmulatları istehsal edir, yemək yeyir, qohumlara baş çəkir, musiqi ilə maraqlanır, şəkillər çəkir, xəstəlikləri müalicə edir, ibadətlərini yerinə yetirir, qısaca olaraq normal gündəlik həyatlarını yaşayırdılar. Allah`ın göndərdiyi peyğəmbərlərə iman edən insanlar bir olan Allah`a iman edir, bəziləri isə

yollarını azaraq bützlərə sitayiş edirdi. Peyğəmbərlərə iman edən möminlər Allah`ın əmr etdiyi əxlaqı yaşayarkən, bir qisim insanlar da batil işlər görür, azğın ayinlər həyata keçirirdilər. Hazırkı dövrdə olduğu kimi, tarixin hər dövründə həm Allah`ın varlığına iman edən insanlar, həm də bütperəst və müşrik insanlar olmuşdur.

Əlbəttə tarix boyu bir yanda mədəni bir həyat sürən insanlar var ikən, digər yanda isə daha sadə və ibtidai şəraitdə yaşayan icmalar mövcud olmuşdur. Lakin bu, bəşər tarixinin guya təkamülünə dəlil kimi təqdim ediləcək bir hal deyil. Çünki hazırkı dövrdə də dünyanın bir yerində kosmosa raket göndərildiyi bir vaxtda digər yerində insanlar hələ elektrikin varlığını belə bilmirlər. Lakin bu vəziyyət nə kosmosa raket göndərən insanların zehni və fiziki cəhətdən -guya təkamül prosesi nəticəsində- daha inkişaf etmiş olduqlarını, nə də ki, digərlərinin daha geridə -guya meymun insanlara yaxın- olduğunu göstərir. Bunlar sadəcə mədəniyyət və sivilizasiya fərqi göstərir, mədəniyyətin təkamülünün həyata keçməsinə deyil.

Təkamülçülər arxeoloji qazıntıları izah edə bilmir

Bəşər tarixini təsvir edən təkamülçülərin hər hansı əsərini tədqiq etdiyimiz zaman ilk diqqəti cəlb edən məqamlardan biri, insanın uydurma əcdadlarının gündəlik həyatına dair təfsilatlı təsvirlərdir. İstifadə edilən təlqin etmə metodundakı əminliyin təsiri ilə mövzu barədə məlumatı olmayan insan bütün bu izah edilənlərin elmi dəlillərə əsaslandırıldığını fikirləşə bilər. Təkamülçü alimlər sanki həmin dövrdə yaşamış, müşahidə aparmaq imkanına malik olmuş kimi təfsilatlı hekayələr danışılar: iki ayaq üzərində durmağa başlayan uydurma əcdadlarımızın əlləri boş qalanda alətlər düzəltməyə başladıklarını, uzun dövrlər ərzində sadəcə daşdan istifadə etdiklərini, taxta və daşdan başqa heç bir alətlərinin olmadığını, dəmir, mis və tuncdan istifadə etməyi daha sonrakı dövrlərdə öyrəndiklərini qeyd edirlər. Lakin bu izah edilənlər elmi dəlillərlə deyil, təkamülçülərin ön mühakimələrinə uyğun olaraq tapıntıların yanlış şərhinə əsaslanan hekayələrdir.

Arxeoloq Pol Bahn (Paul Bahn) bəşər tarixinin təkamülü ssenarisinin bir nağıldan ibarət olduğunu belə ifadə edir:

“Elmin necə də böyük hissəsi hekayələrə əsaslanır! Hekayə sözünü yaxşı mənada işlədirəm, lakin yenə də hekayədir ki, hekayə. Bəşər övladının təkamülünə dair ənənəvi ssenarini düşünün: ov etmək üçün od, məskən salmaq üçün od, qaranlıq mağaralar, ayinlər, alətlərin düzəldilməsi, yaşlanma, mübarizə və ölümlə bağlı

hekayələri. **Nə qədəri sümük və qalıqlara, nə qədəri isə ədəbi meyarlara əsaslanır**".¹

Pol Bahnın dəqiq olaraq ifadə etməkdən çəkdiyini sualın cavabı açıq aşkar görünür, bəşər tarixinin uydurma təkamülü elmi deyil, tamamilə ədəbi meyarlara əsaslanır.

Həqiqətən də, bu hekayələrdə çox cavabsız məqam, məntiqi ziddiyyət və pozuntular var. Ancaq təkamülçü doqmalarla düşünən bir insan bu ziddiyyətləri görə bilməz. Məsələn, təkamülçülər daşın yonulması dövründən bəhs edir, lakin həmin dövrə aid alət və ya qalıqların necə yonulub forma aldıklarını izah etmirlər. Təkamülçülərin dinozavrların milçəkləri qovarkən qanadlarını inkişaf etdirərək uçmağa başladığını irəli sürdüyü halda, milçəyin isə necə uçduğunu heç vaxt izah edə bilmədikləri kimi, on minlərlə əvvələ aid qalıqların necə düzəldilib formaya salındığını izah edə bilmirlər. Mövzunun bu tərəfini tamamilə unutmaya və unutturmağa çalışırlar.

Halbuki, daşı yonub ona forma vermək çox çətin bir işdir. Daşı daşa sürtərək, tarixdən əvvəlki dövrə aid qalıqlarda olduğu kimi, mükəmməl dəqiqlikdə və sıvrılıkdə kəsilmiş alətlər əldə etmək mümkün deyil. Qranit, bazalt və ya doleritə bənzərən sərt daşların parçalanıb dağılmadan, ağac kütləsi kimi nazik kəsilməsi yalnız, polad əyələrin, tokar dəzgahlarının, rəndələrin, daş kəsimi və cilalanması üçün istifadə edilən digər alətlərin mövcudluğu ilə mümkün ola bilərdi. Yəni on minlərlə il əvvələ aid qolbağların, sırğaların, boyunbağların, kürələrin daşdan istifadə etməklə düzəldilmədiyini gün kimi aydındır. Həmin əşyalardakı kiçik dəliklər daşla vurularaq açıla bilməzdi. Üzərilərdəki bəzək daş sürtülərək əmələ gələ bilməzdi. Bəhs edilən tarixi əsərlərin düzgün olması onların düzəldilməsi üçün dəmir, polad və digər metallardan düzəldilmiş alətlərdən istifadə edilmiş olmasının labüdlüyünü göstərir.

Bir çox arxeoloq və alimlər sözü gedən tarixi əsərlərin və ya qalıqların təkamülçülərin iddia etdiyi şəraitdə düzəldilə bilməyəcəyini sübut etmək üçün sınaq keçirmişdi. Məsələn, 11 min il bundan əvvəl inşa edilmiş olması təxmin edilən Göbəkli Təpədə tapılan blok daşlar üzərindəki işləmələrin hansı üsulla işlənmiş olmalarını araşdıran prof. Klaus Şmidt (Klaus Schmidt) belə bir sınaq keçirmişdir: təkamülçülərin həmin dövrdə istifadə etməsi iddia edilən daşları işçilərin əllərinə verərək, qayaların üzərinə bənzər qabartmaların çəkilməsi tələb edilmişdir. Qayaları daşla formaya salmağa çalışan işçilər 2 saat ərzində fasiləsiz işləmələrinə baxmayaraq, qaya üzərində sadəcə nəzərə çarpmayan cizgilər çəkə bilməmişlər.

Buna oxşar sınağı hər bir kəs öz evində də keçirə bilər. Əlinizə qranit kimi sərt bir daş alın, bundan 100 min il əvvəl yaşamış insanların düzəldikləri mizraq uclarını düzəltməyə çalışın. Lakin bunun üçün əlinizdə yalnız həmin qranit parçası və bir daşdan başqa heç nə olmasın. Belə bir vəziyyətdə bunu necə bacara bilərsiniz? Tarixi tapıntılardakı kimi mükəmməl itilikdə, simmetrik və dəqiqliklə düzəlmiş alət meydana gələcəkmi? Daha da dərinə getsək, 1m² sahə böyüklüyündə bir qaya alıb üzərinə heyvan şəkli oymağa çalışın. Qayaya əlinizdəki daşla vuraraq necə nəticə əldə edə bilərsiniz? Aydın görünür ki, polad və dəmirdən düzəldilmiş vasitəçi material olmadan nə sadə mizraq ucunu düzəldə bilərik, nə də bir daş işləməsini işləyə bilərik.

Bu halda, unutmamalıyıq ki, istifadə edilən daşı kəsən və forma verən alətlərin düzəldilməsi də ayrıca bir peşə sahəsidir. Əyən, tokar dəzgahı, rəndə və digər alətlərin istehsal edilməsi üçün lazımi əsas materiallar olmalıdır. Bu isə həmin əsərlərin meydana gəldiyi dövrün şərtlərinin olduqca qənaətbəxş və mütərəqqi olduğunu göstərir. Yəni təkamülçülərin sadə daş alətlərindən istifadə edildiyi, texnikanın və texnologiyanın olmadığı iddia edilən “qədim daş dövrü” sadəcə bir cəfəngiyatdan ibarətdir, həqiqətdə isə belə bir dövr olmamışdır.

Digər tərəfdən daşların kəsilməsində, düzəldilib formaya salınmasında istifadə edilən dəmir və polad materiallarının günümüzdə qədər qalmaması da son dərəcə təbiidir. Təbii şəraitdə xüsusən də rütubətli və turş mühitdə, bütün metal materiallar oksidləşərək çürüyüb dağılır və məhv olur. Qalan isə məhv olması daha uzun sürən daş parçaları qalır. Bu daş parçalarına əsaslanaraq həmin dövrün insanların sadəcə daşdan istifadə etdiklərini irəli sürmək isə elmi yanaşma deyil.

Həqiqətən də, artıq bir çox təkamülçülər də arxeoloji qazıntıların darvinizmi müdafiə etmədiyini qəbul edir. Təkamülçü arxeoloq Riçard Liki (Richard Leakey), arxeoloji tapıntıların xüsusilə də daş alətlərin təkamül nəzəriyyəsi ilə izah edilməsinin mümkün olmadığını belə etiraf etmişdir:

“Əslində, darvinist nəzəriyyəsinin əsassızlığı arxeoloji qeydlərdə qəti şəkildə öz təsdiqini tapmışdır. Əgər darvinist yönlü təqdimat doğru olsaydı, bu halda, həm arxeoloji qeydlərdə, həm də fosil qeydlərində iki ayaqlı olmağın, texnologiyanın və inkişaf edən beyin ölçülərinin dəlillərini müşahidə etməli idik. Tarixdən əvvəlki qeydlərin tək bir istiqaməti belə bu nəzəriyyənin əsassız olduğunu göstərmək üçün kifayət edir: daş alətlər”.²

Təkamülçülərin uydurma xronologiyası

Təkamülçülər tarixi dövrlərə ayıran zaman tapdıqları tarixi əsərləri nəzəriyyələrinə uyğun gələn formada, doqmalarına uyğun şəkildə şərh edərək dəyərləndirirdilər. Tunc əşyalar tapdıqları zaman həmin dövrü tunc dövrü adlandırır, dəmirin isə bizə daha yaxın dövrdə istifadə edilməyə başladığını qeyd edirlər. Metalların ən qədim mədəniyyətlərə məlum olmadığını iddia edirlər.

Halbuki, yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi, dəmir, polad və bir çox metal daha tez oksidləşir və aşınır. Daşla müqayisədə çox qısa bir müddət içərisində çürüyüb yox olurlar. Oksidləşməsi çətin olan tunc kimi metallar isə digər metallarla müqayisədə daha uzun müddət qoruna bilir. Belə olan halda, tuncdan düzəldilmiş əsərlərin daha qədim tarixli olması, dəmirdən düzəldilmiş əsərlərin isə daha cavan olması son dərəcə təbiidir.

Bundan əlavə, tuncu əldə etməyi bilən bir cəmiyyətin dəmiri tanımadığını irəli sürmək, tuncu əldə edəcək biliyə və texniki materiallara malik olan bir cəmiyyətin digər metallardan istifadə etmədiyini iddia etmək məntiqli bir şərh deyil.

Tunc misə qalayın, arsenin və antimonun qatılması və bir az da sinkin əlavə edilməsi ilə əldə edilir. Tuncu əldə edən insan, əvvəlcə, mis, qalay, arsen, sink və antimon kimi elementlərin kimyəvi xassələrinə bələd olmalıdır, bunların hansı dərəcədə əridilməli olmasını bilməlidir, lazımi əritməni həyata keçirə biləcək və qarışıq əldə edə biləcək sobaya və ləvazimatlara sahib olmalıdır. Sadalanan bu məlumatlardan xəbərsiz olan bir insanın uğurlu bir qarışıq əldə etməsi olduqca çətindir.

Məsələn, mis mədənləri yaşlı və sərt qayalarda kristal və toz şəklində mineral kimi rast gəlinir. Misdən istifadə edən cəmiyyətin, əvvəlcə, qayalarda toz şəklində rast gəlinən mədəni tanıya biləcək savada sahib olması gərəkir. Daha sonra əldə etdiyi misin yerin altından çıxarmaq üçün mədən inşa etməli, xam mədəni qayadan söküb çıxarda bilməli və yerin üstünə daşıya bilməlidir. Bütün bunların daş və taxta alətlərlə icra edilə bilməyəcəyi açıqdır.

Mis mədəninin metala çevrilməsi üçün mədən alovlanan odla təmas etməlidir. Misin əridilərək ayrılması üçün lazım olan temperatur 1084.50 C dərəcə təşkil edir. Bu zaman alova hava axınını təmin edən cihaz və ya körükdən istifadə edilməlidir. Misin

emalı ilə məşğul olan bir cəmiyyətin bu temperaturu ala bilməsi üçün soba düzəltməsi, bundan əlavə, bu sobada lazım olan puta, maşa kimi alətlərin də düzəldilməsi şərtidir. Burada sadəcə misin emal edilməsi üçün lazımı əsas təchizatlar qısaca verilmişdir. Daha sərt tuncun əldə edilməsi üçün misin qalay, sink və digər elementlərlə qarışdırılması isə bundan da mürəkkəb bir işdir. Çünki hər metal üçün fərqli emal üsulu tətbiq edilməlidir. Bütün bunlar metalı emal edən, qarışıqlar əldə edən, mədən çıxarma ilə məşğul olan cəmiyyətin dərin biliyə sahib olduğunu göstərir. Bu dərəcədə dərin biliyə sahib olan insanların dəmiri tapmadıqlarını iddia etmək isə məntiqli və tutarlı bir izah deyil.

Digər tərəfdən, arxeoloji tapıntılar da həmçinin təkamülçülərin qədim dövrlərdə metalın bilinmədiyi və istifadə edilmədiyi iddialarının doğru olmadığını göstərir. 100 min illik metal qab qalıqları, 2.8 milyard illik metal kürələr, 300 milyon illik olması təxmin edilən dəmir küpə, 27 min illik gil parçaları üzərində olan parça qalıqları, maqnezium, platinium kimi Avropada bir neçə əsr əvvəl əridilməsi müvəffəq olunan metalların min illik qalıqlarındakı izləri kimi saysız tapıntı təkamülçülərin iddia etdiyi paleolit, mezolit, neolit, tunc dövrü, dəmir dövrü kimi sıralamanı alt-üst etmişdir. Bir çox elmi mediada yer alan bu tapıntıların əhəmiyyətli bir hissəsini təkamülçü alimlər ya görməzləkdən gəlirlər, ya da muzeylərin zirzəmilərində gizləmişlər. Həqiqi bəşər tarixi yerinə təkamülçülərin təxəyyülünün məhsulu olan hekayələri bəşər tarixi kimi ictimaiyyətdə izah etmişlər.

Möminlər tarix boyu mədəni həyat tərzini keçiriblər

Allah tarix boyu insanları haqq dinə dəvət edəcək elçilər göndərmişdir. İnsanların bir qismi elçilərə itaət edib Allah`ın varlığına və birliyinə iman etmişlər. İnsanlığın ilk var olduğu gündən etibarən insanlar bir olan Allah`a imanı və haqq din əxlaqını Rəbbimizin vəhyi ilə bilib öyrənmişdir. Bilavasitə, təkamülçülərin irəli sürdüyü bir olan Allah`a imanın ilk icmalara məlum olmadığı iddiası doğru deyil. (Bu mövzu kitabın sonrakı fəsilərində təfsilatlı şəkildə izah ediləcək)

Allah`ın tarixin hər dövründə insanları iman etməyə və din əxlaqını yaşamağa dəvət edən elçilər göndərirdi Quranda belə xəbər verilmişdir:

İnsanlar tək bir ümmət idi. Allah (onlara) müjdə verən və qorxudan peyğəmbərlər göndərdi, onlarla birlikdə haqq olan kitab nazil etdi ki, insanlar

arasında onların ixtilafa düşdükləri şeylərə dair hökm versin. Halbuki, (kitab) verilmiş şəxslər özlərinə açıq-aydın dəlillər gəldikdən sonra aralarındakı paxıllıq üzündən ixtilafa düşdülər. Allah isə Öz icazəsi ilə iman gətirənləri ixtilafda olduqları (məsələlərdə) haqqa yönəltdi. Allah istədiyini düz yola yönəldər. (Bəqərə surəsi, 213)

Başqa bir ayədə də hər qövmə onlara xəbərdarlıq etmək, Allah`ın varlığını və birliyini xatırlatmaq, din əxlaqını yaşamağa dəvət etmək üçün bir elçi göndərildiyi bu cür bildirilmişdir:

... Elə bir ümmət yoxdur ki, ona xəbərdar edən (bir peyğəmbər) gəlmiş olmasın. (Fatir surəsi, 24)

Rəbbimizin insanlara elçilər və haqq kitablar göndərmiş olmasına baxmayaraq, bəzi insanlar bir müddət sonra öz aralarında ixtilafa düşdülər, haqq din əxlaqından uzaqlaşdılar və bəzi azğın və batil inanclara uydular. Bəziləri bütperəst inanclar yetişdirdi, torpağa, daşa, taxtaya, Aya, Günəşə, sözdə pis ruhlara sitayiş etmək kimi azğınlığa düşdülər. Beləliklə, günümüzdə də haqq dinə inananlar olduğu kimi, hal-hazırda yollarını azaraq oda, Aya, Günəşə, taxtadan bütlərə sitayiş edənlər var. Bəziləri Allah`ın varlığını və tək olduğunu bilməsinə baxmayaraq, Rəbbimizə bəzi ortaqlar qoşdular. Rəbbimiz yenə onlara elçilər göndərmiş, aralarında ixtilaf düşən mövzularda haqq olan hökmü onlara bildirmiş, batil inanclarından ayrılıb haqq din əxlaqını yaşamağa onları dəvət etmişdir. Və tarixin hər mərhələsində iman edənlərlə etməyənlər, əməlisaleh möminlərlə azğın yollara uyanlar da mövcud olmuşdur.

Tarix boyu yaşamış peyğəmbərlərlə birlikdə iman edənlər, son dərəcə mədəni şəraitdə, müasir və səviyyəli həyat tərzini keçirmişlər. Hz. Nuhun vaxtında da, Hz. İbrahimin, Hz. Yusifin, Hz. Musanın və Hz. Süleymanın dövründə də indiki kimi ictimai intizam çərçivəsində müasir həyat tərzini yaşamışdır. Hər mərhələdə möminlər namazlarını qılmış, oruclarını tutmuş, Allah`ın bildirdiyi sərhədləri qorumuş, halal və təmiz bir həyat sürmüşlər. Arxeoloji qazıntılarda əldə edilən məlumatların göstərdiyi inkişaf etmiş həyat standartlarının ən gözəlinə, ən nəcib və ən təmizinə Allah`a iman edən əməlisaleh möminlər sahib olmuşlar. Yaşadıqları dövrün təmin etdiyi hər cür imkanların ən yaxşısını peyğəmbərlər və səmimi möminlər Allah rızasına uyğun olaraq istifadə etmişlər.

Nəmrud zamanında mövcud olan hər cür texnoloji inkişaf Hz. İbrahim və onunla birlikdə iman edən möminlər tərəfindən ən gözəl şəkildə istifadə edilmişdir. Fironlar dövründə mövcud olan texniki biliklər Hz. Yusif, Hz. Musa, Hz. Harun və həmin dövrdə yaşayan əməlisaleh möminlərin də xidmətində olmuşdur. Hz. Süleyman dövründə memarlıqda, incəsənətdə, rabitə sahəsində əldə edilən yüksək texnologiyadan müdrikliklə istifadə edilmişdir. Rəbbimizin Hz. Süleymana lütfü olan zənginlik və ehtişam, nəsillər boyunca heyranlıq oyatmışdır.

Unutmaq olmaz ki, bundan yüz minlərlə il bundan əvvəl yaşamış insanların da müasir xalqların da sahib olduğu hər cür bilik və imkan Allah`ın insanlara bir lütfüdür. Yüz minlərlə il əvvəl mədəniyyətlərini quranlar, on minlərlə il əvvəl mağara divarlarına estetik baxımdan gözəl rəsmlər çəkənlər, ehramları, zikkuratları inşa edənlər, iri daş abidələrini inşa edənlər, Amazon meşələrinin ən yüksək yerlərində iri abidələr tikənlər Allah`ın ilhamı və öyrətməsi ilə bu sənət əsərlərini meydana gətirmişlər. Hal-hazırda, atomun tərkib hissələrini tədqiq edənlər, kosmosa kosmik gəmilər göndərən, kompyuterdən ən effektiv şəkildə istifadə edənlər bunları Allah istədiyi üçün edə bilirlər. İnsanların var olduqları gündən bu yana sahib olduqları hər cür bilik Allah`ın insanlara rəhmi, qurduqları hər bir mədəniyyət Rəbbimizin əsəridir.

Allah insanı yoxdan yaratmış və ona dünya həyatı boyunca müxtəlif imkanlar və nemətlər vermişdir. Verilən hər bir nemət insan üçün bir sınaqdır. Sahib olduğu mədəniyyətin, texnologiyanın və imkanların Allah`ın bir lütfü olduğunu bilən, bütün bunlar üçün Rəbbimizə şükür edən qullarına Allah nemətlərini artırır:

O zaman Rəbbiniz bildirmişdi: “Əgər şükür etsəniz, sizə (olan nemətimi) artıraram, yox əgər nankorluq etsəniz, (bilin ki,) Mənim əzabım şiddətlidir”. (İbrahim surəsi, 7)

Və Allah saleh qullarını həm dünyada, həm axirətdə gözəl şəkildə yaşadır. Quranda bu həqiqət belə xəbər verilir:

Mömin olaraq yaxşı iş görən kişi və qadınlara, əlbəttə, gözəl həyat bəxş edəcək və etdikləri ən yaxşı əməllərə görə onları mütləq mükafatlandıracağıq. (Nəhl surəsi, 97)

Bu ayənin bir təzahürü olaraq tarix boyu yaşayan bütün müsəlmanlar yaşadıkları dövrün ən yaxşı imkanlarına sahib olmuşlar, mədəni və gözəl həyat sürmüşlər. Əlbəttə, sınaq mühitinin zərurəti olaraq müəyyən vaxtlarda çətinliklər və sıxıntılarla da imtahan edilmişlər. Lakin bu sıxıntılar onların mədəni və insan kimi həyat sürməməsi mənasını ifadə etmir. Allah'ı inkar edən, inkarında təkid edən, gözəl əxlaqla yaşamayan və yer üzündə pozğunluq törədənlərin sonu isə nə qədər varlı, rifah içində və inkişaf etmiş mədəni həyat sürsələr də, zərər olmuşdur. Bundan əlavə, bunların bir çoxu, bəlkə də, bizim cəmiyyətdən də inkişaf etmiş imkanlara sahib olan cəmiyyətlər olmuşdur. Bu həqiqət Quranda belə xəbər verilir:

Məgər onlar yer üzündə gəzib dolaşaraq özlərindən öncəkilərin aqibətini görmədilərmi? Onlar bunlardan da güclü idilər. Onlar torpağı şumlayır, yer üzünü bunlardan daha çox abadlaşdırırdılar. Elçiləri onlara açıq-aydın möcüzələr gətirirdilər. Onlara Allah zülm etməirdi. Onlar özləri özlərinə zülm etmişdilər. (Rum surəsi, 9)

Mədəni tərəqqi təkamül prosesinin həyata keçdiyini göstərməz

Təkamülçülərin iddiası ilk insanların guya yarı meymun varlıqlar olduğu, müəyyən zaman içərisində fiziki qabiliyyətləri ilə birlikdə zehni qabiliyyətlərinin də inkişaf etdiyi, müəyyən bacarıqlar qazandığı, mədəniyyətin bu minvalla təkamülə uğrayaraq inkişaf etməsidir. Elmi sübutlara əsaslanmayan bu iddiaya görə, uydurma əcdadlarımız (ibtidai insanlar) heyvanabənzər həyat tərzini keçiriblər, insanlaşdıqca mədəniləşmiş və zehinləri inkişaf etdikcə mədəni irəliləyiş əldə etmişdir. Bədəni tamamilə tüklərlə örtülü, üzərində heyvan dərisi geyinmiş, ocaq qalamağa çalışan, bellərində ovladıkları heyvanlarla birlikdə çay kənarı boyu yeriyən, mağaraların içində xırıltılı səslər çıxararaq bir-biriləri ilə ünsiyyət qurmağa çalışan insan səhnə mizanını da elmilikdən uzaq iddianın ortaya atdığı hekayələrdən ibarətdir.

Fosil qeydləri bu hekayəni dəstəkləmir. Elmi məlumatların göstərdiyi nəticə insanın insan olaraq yoxdan var olduğu gündən etibarən də insana xas olan həyat tərzini keçirmiş olmasıdır. Arxeoloji tapıntılar da təkamülçülərin tərtib etdiyi xronologiyaya heç bir halda dəstəkləmir. Təkamülçülərin insanların təzə-təzə danışmağı öyrəndiklərini dedikləri dövrə aid olan arxeoloji qazıntılar həqiqətdə insanların mətbəxlərinin olduğunu, ailə həyatı sürdüklərini göstərir. Təkamülçülərin daş dövrü olaraq iddia etdikləri dövrlərdə beyin əməliyyatlarının həyata keçirildiyi meydana çıxmışdır. Yenə təkamülçülərin insanların incəsənətdən bixəbər olduqlarını dedikləri dövrlərə aid

qazıntılarda isə bəzək əşyaları və boya üçün xam maddələr tapılmışdı. Kitabın növbəti fəsillərində bunun kimi bir çox misal təfsilatı ilə tədqiq ediləcəkdir.

Bütün bu misalların nümayiş etdirdiyi həqiqət tarixin heç bir dövründə ibtidai və heyvanabənzər həyat tərzinin mövcud olmamasıdır. Təkamülçülərin irəli sürdüyü kimi, daşı daşla yonaraq, daşdan taxtadan başqa heç bir alətdən istifadə etmədən mədəniyyətdən kənar bir həyat olmamışdır. Hər dövrdə iman edənlər insan kimi yaşamışdır. Hər dövrdə insana yaraşan geyimlər olmuş, insan üçün münasib boşqablar, qablar, qaşıqlar, çəngəllərdən istifadə edilmiş, insana xas mühitdə oturmuşlar, yeyib-İçib söhbət etmişlər. İnsan üçün münasib olan tikililər inşa etmiş, sənət əsərlərini meydana gətirmişlər. Həkimlər, müəllimlər, dərziilər, mühəndisilər, memarlar, incəsənət xadimləri olmuş, cəmiyyətdə intizam təmin edilmişdir. Ağıl və vicdan sahibi olanlar Allah`ın ilhamı ilə yer üzərindəki nemətlərdən ən gözəl şəkildə faydalanmışlar.

Əlbəttə ki, tarix boyunca texnoloji irəliləyiş də olmuş, insanların bilik səviyyələri artdıqca texnoloji dəyişikliklər olmuş, yaşanan mühitin şərtlərinə uyğun olaraq yeni cihazlar düzəldilmiş, elmi ixtiralar olmuş, mədəni dəyişikliklər yaşanmışdır. Lakin bəşər tarixində yaşanan bilik səviyyəsi və texnoloji tərəqqi təkamülün prosesinin yaşanmış olduğunu ifadə etmir.

Biliyin daima artması adət edilmiş haldır. Bir insanın sahib olduğu bilik səviyyəsi məktəb dövründə fərqli, universitet illərində isə tamamilə fərqlidir. Bir insanın həyatı boyu bilik səviyyəsini artırması onun təkamül prosesinin içində olması və özü-özünə yaranan təsadüflərin təsiri ilə inkişaf etmiş olması demək deyil. Buna bənzər hal insanların həyatına da tətbiq edilir. İctimai həyatda da ehtiyaclar səbəbindən yeni kəşflər, ixtiralar edilir, yeni mexanizmlər icad edilir, başqa bir insan isə həmin mexanizmləri daha da mükəmməlləşdirir. Daima mədəni tərəqqi yaşanmaqdadır. Lakin bu, təkamül prosesi demək deyil.

SİVİLİZASİYALAR İNKİŞAF ETDİYİ KİMİ GERİLƏYƏ DƏ BİLƏR ...

Darvinizmin iddiası insanın və bilavasitə sahib olduğu mədəniyyətin ibtidai formadan aliyə doğru inkişaf etməsidir. Lakin arxeoloji qazıntılar bəşər tarixinin ilk günlərindən etibarən cəmiyyətlərin çox qabaqcıl mədəniyyətə sahib olduğu dövrlərin olduğu kimi, çox geridə qalmış mədəniyyətlərin mövcud olduğu dövrlərin də mövcud olduğunu göstərir. Hətta əksər hallarda çox zəngin sivilizasiyalarla eyni dövrdə geridə qalmış mədəniyyətlər də olmuşdur. Tarix boyu eyni dövrdə yaşayan cəmiyyətlərin əksəriyyətinin texnoloji və sivilizasiya səviyyəsi, sosial və mədəni strukturu eynilə bugünkü gündə olduğu kimi, bir-birindən fərqlənmişdir. Məsələn, hal-hazırda Şimali Amerika qitəsi tibdə, elmdə, memarlıqda və texnologiya sahəsində olduqca inkişaf etməsinə baxmayaraq, Cənubi Amerikanın müxtəlif bölgələrində texnologiya baxımından olduqca geridə qalmış, müasir dünya ilə heç bir əlaqəsi olmayan xalqlar yaşayır. Dünyanın bir çox yerlərində xəstəliklərə ən müasir təsvirli texnika və analizlərə əsasən diaqnoz qoyularaq son dərəcə müasir şərtlərdə müalicə edildiyi halda, digər yerlərdə də xəstəliklərin guya şər qüvvələrin təsiri ilə meydana gəldiyinə inanaraq yalançı şər qüvvələri qovmaq üçün ayinlər keçirməklə müalicə edənələr var. E.ə. 3000 il əvvəl yaşayan şumerlər, qədim misirlilər, hindlilər kimi xalqlar hər baxımdan hal-hazırda yaşayan bu qəbilələrlə -hətta bu qəbilələrdən irəlində olan bir çox xalqlarla- müqayisə edilməyəcək dərəcədə yüksək mədəniyyətə sahib idilər. Minlərlə il əvvəl yaşayan cəmiyyət 20-ci əsrdəki bir cəmiyyətdən daha da irəliyə gedə bilmişdir. Bu da bizə tarixin axınının təkamül prosesi içərisində meydana gəlmədiyini, yəni tarix boyu ibtidai cəmiyyətdən mədəni cəmiyyətə doğru bir irəliləyişin olmadığını göstərir.

Əlbəttə ki, tarixi proses içərisində hər sahədə böyük irəliləyişlər qeyd edilmiş, elm və texnologiyada böyük nailiyyətlər əldə olunmuşdur. Lakin bu dəyişiklikləri təkamülçülər və materialistlərin iddia etdiyi kimi, təkamül prosesi olaraq xarakterizə etmək ağıllı və elmi bir yanaşma deyil. Mədəniyyətin zənginləşməsi və təcrübə toplamaq sayəsində texnologiya və elm kimi sahələrdə daima bir irəliləyişin olması əsas məsələdir. Lakin burada vacib məqam budur ki, müasir insanla minlərlə il əvvəl yaşayan insan

arasında zəka və bacarıq baxımından heç bir fərq yoxdur. 20-ci əsrdəki insanların beyin həcmi və zəkası daha çox inkişaf etdiyi üçün daha çağdaş sivilizasiyaya malik olduğumuz fikri təkamül nəzəriyyəsinin tələp edilməsi nəticəsində əmələ gələn səhv nəzər nöqtəsidir. Halbuki, bugünkü gündə belə, müxtəlif bölgələrdə yaşayan xalqların fərqli dərrakələri və mədəniyyətləri ola bilər. Məsələn, bu gün Avstraliyadakı bir aborigenin ABŞ-dakı bir alimin sahib olduğu biliyə malik olmaması onun zəkasının və ya beyninin kifayət qədər inkişaf etmədiyini göstərmir. Çox ağıllı olmasına baxmayaraq, bu cür qəbilə içində doğulub həyatını sürdürən, hətta elektrikin varlığından belə xəbərsiz olan bir çox insan vardır. Bundan əlavə, müxtəlif əsrlərdə müxtəlif ehtiyaclar yarana bilərdi. Məsələn, hal-hazırkı dövrdə moda anlayışı ilə misirlilərin moda anlayışının eyni olmaması bizim mədəniyyətimizin onlarınkindən daha mütərəqqi olduğunu göstərməz. 20-ci əsrdə mədəniyyətin əlaməti göydələnlər ikən, qədim Misir dövründə sivilizasiyanın göstəricisi ehramlar və sfinkslər idi.

Əldə edilən tapıntıların hansı nöqteyi-nəzərdən dəyərləndirilmiş olması məsələsi çox böyük əhəmiyyət kəsb edir. Tapıntıların guya təkamülə məruz qalması barədə ön mühakimə ilə hərəkət edən bir insan əlinə keçən istənilən məlumatı həmin fikrə uyğun olaraq qiymətləndirəcəkdir. Beləliklə də uydurma hekayələrlə öz fikrini müdafiə etməyə çalışacaq. Tapdığı tək bir sümük parçasının əsasında həmin bölgədə yaşayan insanların hissələrini, məişətlərini, ailə quruluşları, sosial əlaqələri kimi bir çox xırdalığı ön mühakiməyə əsasən təqdim edəcəkdir. Həmin sümük parçasından həmin dövrdə yarı dik dura bilən, bədəni tüklərlə örtülmüş, xırıltılı səslər çıxaran, daş alətlərdən istifadə edən insanların yaşadığı barədə qənaətə gələn insan elmi dəlillər bunu göstərdiyi üçün deyil, ideologiyası bunu tələp etdiyi üçün belə bir hekayə danışmaqdadır. Çünki əldə edilən məlumatlar həqiqətdə belə bir mənzərəni tərkib edir. Bu uydurma mənzərə darvinist konsepsiyanın şərhləri ilə meydana gəlmişdir.

Müasir dövrdə tapdıqları fosil qalıqlarına, yonulmuş daşlara, mağara divarlarına çəkilməmiş şəkillərə baxaraq həmin dövr haqqında xırdalıqları ilə şərhlər verən bəzi arxeoloqların vəziyyəti də bu misaldan çox da fərqli deyil. Buna baxmayaraq, əllərində olan dəlilləri ön mühakiməyə əsasən bir yanaşma ilə qiymətləndirərək guya ibtidai insanın demək olar ki, həyatının hər anına dair hekayələr yazan təkamülçülərin qondarma təsvir və nağılları bir çox jurnal və qəzet səhifələrini bəzəyir. Müasir dövrün məşhur təkamülçülərdən Luis Likin (Louis Leakey) guya ibtidai insanın məişətinə dair yazdığı ssenarilərdən biri:

“Bir anlıq 20-30 min il qədər geriye gedərək bir qaya sığınağında yer alan hadisələri bir-bir izləyə biləcəyimizi fərz edək: daş dövründə yaşayan bir ovçu vadidə oğünkü ovunun arxasınca düşərkən, birdən təpədəki sıldırım yarpağın yanında bir qayada sığınacaq görür. Buranın şir və ya mağara ayısının yuvası olduğunu düşünərək və ya başqa bir ailənin məskəni olma ehtimalına görə çox diqqətlə buraya qalxır. Xeyli yaxınlaşandan sonra oranın boş olduğunu görür, sonra içəri daxil olur və yaxşıca ətrafı yoxlayır. Buranın ailəsi ilə birlikdə yaşadığı kiçik sığınacaqdan qat-qat əlverişli olduğu

qənaətinə gələn ovçu ailəsinin digər üzvlərini buraya gətirməyə gedir. Bundan sonra isə ailənin yeni evlərinə gələrək yerləşdiklərini görürük. Bu təzə evin ocağı, ya çox böyük ehtimalla əvvəlki evdən gətirilən bir neçə köz parçasından və yaxud da iki taxta parçasının bir-birinə sürtülməsi ilə əldə edilir. (Daş dövründə insanın odu necə əldə etdiyi tamlığı ilə bilinməsə də, ən qədim dövrlərdən bəri oddan istifadə etdikləri və ondan yararlandıkları faktıdır. Belə ki, mağara və qaya sığınacaqlarındakı, demək olar ki, bütün məskən laylarında ocaqlara məişətin bir hissəsi olaraq rast gəlinir). Bəlkə bundan sonra ailənin bəzi fərdləri yataq hazırlamaq üçün ot yığmağa gedəcəkdir. Ailənin digər fərdləri isə ətrafdakı tikanlı kol və kolluqdan budaq qıraraq məskən saldıqları bu yeni evin önünə böyük bir çəpər hörərlər. Bu müddət ərzində evin əşyaları yerləşdirilir və müxtəlif heyvan dəriləri gətirib yerə sərilir. Bunda sonra ailə təzə evlərinə yerləşmiş olurlar. Qida ehtiyacı üçün kişilər vəhşi heyvanları ovlayırlar. Qadınlar ov zamanı kişilərə kömək etdikləri kimi, yeməli meyvələri, qabıqlı meyvələri və kök yığmaqla məşğul olurlar”.³

Ən kiçik xırdalığlara qədər təsvir edilən bu ssenari hər hansı bir elmi tapıntıya deyil, tamamilə müəllifin təxəyyülünə əsaslanır. Bu və buna bənzər hekayələri bir sıra elmi sözlərlə bəzəyib təqdim edən təkamülçülər bir neçə sümük parçasına əsasən, bütün bu xırdalıkları formalaşdırmışlar. (Bundan əlavə, tapılmış bu fosillər, təkamülçülərin iddialarının tamamilə əksini göstərir, təkamül prosesinin əsla yaşanmadığını sübut edir.) Halbuki, sümük parçalarının qədim dövrlərdə yaşamış insanların hansı hisslərlə hərəkət etdiklərinə, gündəlik məişətlərində nələr etdiklərinə, aralarındakı iş bölümünün hansı formada olmasına dair dəqiq məlumat verməyəcəyi açıq görünür. Lakin buna bənzər uydurma ssenarilər və şəkillərlə zənginləşən insanın təkamülü nağılı, təkamülçülər tərəfindən çox tez-tez istifadə edilir. Təkamül nəzəriyyəsinin təqdim edildiyi ilk gündən etibarən bu doqmadan yaxa qurtara bilməyən saysız hesabsız təkamülçü yuxarıdakı ssenarinin müxtəlif versiyalarını irəli sürmüşdür. Məqsəd isə həqiqətləri izah etmək deyil, insanlara təlqin və təbliğ yolu ilə ibtidai insanın yaşadığına inandırmaqdır.

Təkamülçü alimlər əllərində heç bir dəlil olmadan bu cür ssenarilər uyduraraq öz iddialarını sübut etməyə çalışsalar belə, rast gəldikləri hər tapıntı tərəfsiz olaraq qiymətləndirilmədiyi zaman onlara bəzi həqiqətləri çox açıq şəkildə göstərir. Bunlardan biri odur ki, insan mövcud olduğu ilk gündən insandır. İnsanın zəkası, sənətkarlıq və estetik bacarığı kimi xüsusiyyətləri tarixin hər bir dövründə eyni olmuşdur. Keçmişdə də təkamülçülərin iddia etdikləri kimi ibtidai, yarı heyvan yarı insan olan məxluqlar deyil, bizim kimi düşünən, danışan, sənət əsərləri meydana gətirən, mədəni və əxlaqa sahib olan insanlar yaşamışdır. Kitabda bundan sonra da bəhs edəcəyimiz kimi, arxeoloji və paleontoloji tapıntılar dəqiq və açıq bir şəkildə bu həqiqəti sübut edir.

MƏDƏNİYYƏTİMİZDƏN GERİYƏ NƏ QALACAQ...

Bugünkü gündə sahib olduğumuz nəhəng sivilizasiyadan bundan yüz minlərlə il sonra geriye nə qalacağını düşünün. Minlərlə ilin mədəni irsi, rəsm əsərləri, heykəltəraşlıq nümunələri, saraylar yox olacaq, texnologiyaya aid demək olar ki heç bir iz qalmayacaq. Xüsusi olaraq eroziyaya davamlı istehsal edilən bir çox material belə müəyyən bir müddət ərzində -təbii şəraitdə- aşınmaya başlayacaqdır. Bütün materialların müəyyən müddətdən sonra bərpaya ehtiyacı olur, belə ki, polad paslanır, beton aşınır, torpaq altında qurğular çürüyür. Həm də bunların üstündən minlərlə il keçdiyini, minlərlə ton yağışa, şiddətli küləyə, selə, zəlzələyə məruz qaldıqlarını düşünün. Bəlkə də geriye qalan eyni keçmişdən bizə qalan sadəcə işlənmiş iri daş parçaları, binaların tikildiyi blok daşlar və bəzi heykəl qalıntıları olacaqdır. Və yaxud müasir dövrün inkişaf etmiş sivilizasiyasından geriye gündəlik həyatımızı tam anlaya biləcəkləri bir iz qalmadığı halda, Afrikada, Avstraliyada yaşayan qəbilələrdən bəzi izlər qalacaq. Yəni sahib olduğumuz texnologiyanın (televizor, kompyuter, mikrodalğalı sobalar və s.) izləri qalmayacaq, lakin bəlkə də daş bir binanın ana xətləri, böyük bir heykəlin parçaları qalacaqdır. Həmin dövrdə alimlər bu izlərə baxaraq bizim yaşadığımız dövrdəki bütün cəmiyyətləri mədəni cəhətdən geridə qalmış kimi təqdim edərlərsə, bu, həqiqətən də, nə qədər həqiqətdən uzaqlaşmış olduqlarını göstərməzmi?

Və yaxud da bundan minlərlə il sonra üzərində Çin dilində yazıları olan bir əsəri tapan bir şəxs sadəcə bu məlumata əsaslanaraq, çinlilərin qəribə işarələrlə ünsiyyət quran, geridə qalmış bir növ olduğunu irəli sürərsə, bunun həqiqəti əks etdirməyən şərh olduğu açıq deyilmi? Və yaxud da belə bir misal verək: Rodenin “Mütəfəkkir” adlı heykəli bütün dünyada məşhurdur. Bu heykəlin on minlərlə il sonra gələcəyin arxeoloqları tərəfindən tapıldığını fərz edək. Əgər tədqiqatçıların nəzərdə tutulan cəmiyyətin inancı və yaşayışı barədə ön mühakiməli fikirləri varsa və əllərində kifayət qədər tarixi sübut yoxdursa, bu heykələ müxtəlif formalarda şərh verə bilərlər. Həmin cəmiyyətdə yaşamış insanların düşünən bir şəxsə sitayiş etdiklərini hesab edə bilərlər və ya bu heykəlin mifologiyada olan guya bir tanrıya aid olduğunu iddia edə bilərlər. Lakin bu gün biz bilirik ki, “Mütəfəkkir” heykəli sadəcə olaraq incəsənət naminə ərsəyə gələn bir sənət əsəridir. Yəni günümüzdən on minlərlə il sonra yaşayan bir tədqiqatçının əlindəki məlumatlar kifayət qədər deyilsə və bundan əlavə, həmin dövrə aid ön mühakiməli fikirləri varsa, həqiqətləri görə bilməsi imkansız olacaq. Bu səbəbdən də bu heykəli sahib olduğu ön mühakiməyə görə qiymətləndirəcək və zehində buna uyğun olan bir ssenari uyduracaq. Buna görə də əldə edilən sübutların ön mühakiməsiz və tərəfsiz mövqedən qiymətləndirilməsi, hər tərəfli düşünərək hərəkət edilməsi olduqca vacibdir. Unutmamalıyıq ki, bu gün əlimizdə cəmiyyətlərin təkamülünə, ya da keçmiş cəmiyyətlərin ibtidai olmasına dair heç bir dəlil mövcud deyil. Onların irəli sürdükləri sadəcə fərziyyələrdən ibarətdir və təkamül ideyasını müdafiə edən tarixçilərin və yaxud da arxeoloqların qərəzli şərhələrinə əsaslanır. Məsələn, bir mağara divarına çəkilmiş heyvan fiqurları həmin ibtidai insanın çəkdiyi ibtidai şəkillər kimi təqdim edilmişdir. Halbuki, bu şəkillər həmin dövrün incəsənət xadimlərinin incəsənət haqqında anlayışını ifadə edə bilərdi. Yaşadığı dövrün şərtlərinə görə olduqca müasir geyimdə olan bir sənətçi yalnız incəsənət naminə bu rəsmləri

çəkmiş ola bilər. Bundan başqa, bir çox alim sözügedən mağara rəsmlərini ibtidai bir zehnin məhsulu olmasının imkansız olduğunu vurğulayır.

Başqa bir misal, iti uclu daşların guya meymun-insan tərəfindən düzəldilmiş ilk alətlər olduğu irəli sürülmüşdür. Həmin dövrün insanları bu daşları formaya salaraq dekorativ məqsədlə də istifadə edə bilərdi. Mövcud olan parçaların, həmin dövrün insanları tərəfindən mütləq alət kimi istifadə etdiklərini göstərən bir dəlil yoxdur. Bu, bir fərziyyədir. Təkamülçü alimlər qazıntılar zamanı tapdıqları dəlilləri qərəzli mövqedən çıxış edərək araşdırmış, öz mülahizələrinə uyğun olaraq nəzəriyyəni sübut etmək üçün fosillərin üzərində dəyişikliklər aparmış və ya sadəcə uyğun hesab edilənləri götürərək digərlərini bir kənara atmışlar. Eyni oyun tarixin təkamülə məruz qaldığını göstərmək üçün də oynanılmışdı.⁵ Amerikalı antropoloq Melvill Herskovits “tarixin təkamülü” görüşünün meydana gəlmə formasını və təkamülçülərin sübutları dəyərləndirmə qaydasını belə açıqlamışdır:

Mədəni təkamülü müdafiə edən hər bir tədqiqatçı beynində canlandırıdığı insan irqinin inkişafı ilə bağlı fərziyyə səhnə mizanı yaratmışdır. Bu səbəbdən, eyni təkamül nəzəriyyəsində şüurlu seçilən kəllə sümüklərində olduğu kimi, burada da bir-birinin ardından gələn hadisələr misal olaraq götürülməyib. Qeyd edilən nailiyyətlərin çoxu bir mədəniyyətin sadəcə bir istiqamətini göstərir.⁶

Herskovitsin bu fikirlərini təsdiq edən ən vacib misallardan biri təkamülçü etnoqraf Luis Henri Morqanın apardığı işlərdən biridir. Morqan sadəcədən mürəkkəbə doğru təkamül prosesinin baş verdiyini iddia etdiyi bir cəmiyyətin patriarxat və monoqam quruluşa çatmaq üçün keçirdiyi mərhələləri tədqiq etmişdir. Lakin bu araşdırmanı apararkən dünyanın dörd tərəfindən olan, bir-biriləri ilə heç bir əlaqəsi olmayan müxtəlif cəmiyyətləri misal olaraq götürmüş, almaq istədiyi nəticəyə görə bu cəmiyyətləri sıralamışdır. Yüz minlərlə mədəniyyət içində niyə məhz sadəcə nəzəriyyəsinə uyğun olan cəmiyyətləri seçdiyi açıq aydın görünür. Herskovits, Morqanın mülahizəsinə görə tarixi necə yenidən şərh etdiyini belə izah edir:

Morqan tarixdə soyu müəyyən edən patriarxat və monoqam sistemə hansı yollarla keçildiyini izah edərkən, ilk olaraq, Avstraliyadakı ibtidai qəbilələrdəki patriarxat sistemi götürmüş, daha sonra Amerikadakı qırmızıdərililərə keçərək burada nəslə müəyyən edən amilin kişinin olduğunu misal göstərmiş, daha sonra isə tarixdən əvvəlki dövrün ilk mərhələlərində ata xaqan, daha çox monoqam yunan qəbilələrini sosial təkamül zəncirinə əlavə etmiş, son olaraq da monoqam, ata xaqan cəmiyyət olaraq günümüzün mədəniyyətini göstərən təkamül zəncirini düzəltmişdi.⁷

Herskovits, Morqanın bu xəyali zəncirini: “Bu sıralama tarixi yanaşma baxımından uydurmadır”, -deyə təqdim etmişdir.

MAĞARALARDA İNKİŞAF ETMİŞ İNCƏSƏNƏT

Təkamülçülər guya meymunabənzər insanların Avropada bundan təqribən 30-40 min il əvvəl, Afrikada bir az daha qədim dövrdə ani keçid dövrü yaşadıklarını, beləliklə də, birdən-birə müasir insanlar kimi düşünmək və istehsal etmək qabiliyyəti qazandıqlarını irəli sürürlər. Çünki həmin dövrə aid arxeoloji tapıntılar təkamül nəzəriyyəsi ilə açıqlanması mümkün olmayan dəlillərdir. Darwinist bir iddiaya görə, təxminən 200 min il ərzində dəyişməmiş qalan daş alət texnologiyasının yerini birdən birə daha inkişaf etmiş və sürətlə inkişaf edən əl sənəti texnologiyası tutmuşdur. Guya bir müddət əvvəl ağacdən yerə düşən və müasirləşməyə başlayan xəyali ibtidai insan birdən-birə mahir qabiliyyətlər əldə etmiş, mağara divarlarını oyaraq və ya rəngləyərək heyranedici rəsmlər çəkməyə başlamış, boyunbağı, gərdənlik kimi olduqca estetik bəzək əşyaları düzəltdirmişlər. Bəs nə oldu ki, belə bir inkişaf yarandı? “Yarı meymun ibtidai varlıqlar” hansı səbəbdən və necə birdən birə incəsənətə meyil göstərdi? Təkamülçü alimlər bunun necə həyata keçdiyini heç bir yolla izah edə bilməzlər, lakin bir neçə fərziyyə irəli sürürlər. Təkamülçü Rocer Levin (Roger Lewin) darvinistlərin bu mövzuda keçirdiyi sıxıntını “Müasir insanın mənşəyi” kitabında bu sözlərlə ifadə edir: *“Hələ də natamam olan arxeoloji qeydlərin hər baxımdan qeyri-müəyyən olmasına baxmayaraq, alimlər bu sualı fərqli şəkildə cavablandırırlar”*.¹¹

Arxeoloji tapıntıların göstərdiyi həqiqət isə insanın var olduğu gündən etibarən mədəni anlayışa sahib olmasıdır. Bu anlayış çərçivəsində bəzən inkişaf, bəzən kəskin dəyişikliklərin baş verməsi mümkündür. Lakin bu təkamül prosesinin baş verməsi deyil, mədəni bir inkişafın və dəyişikliyin baş verdiyi mənasını ifadə edir. Təkamülçülərin “ani dəyişiklik” kimi adlandırdıqları incəsənət əsərlərin ortaya çıxması da bioloji (xüsusən də zehni qabiliyyət) kimi insanın inkişafını göstərən bir vəziyyət deyil. Həmin dövrdə yaşayan insanlar bəzi ictimai dəyişikliklərə məruz qalmış ola bilər, incəsənət və istehsal anlayışları dəyişmiş ola bilər, lakin bu məlumatlar insanın ibtidaidən müasirliyə keçid yolu keçdiyini göstərən dəlillər deyil.

Qədim insanların özlərindən sonra qoyduqları arxeoloji izlərlə təkamülçülərə görə mövcud olmalı anatomik və bioloji izlərin bir-biriləri ilə uyğunsuzluğu da darvinizmin bu mövzudakı iddialarını bir daha əsassız edir. (Darvinizmin əsas iddiası olan insanın uydurma şəcərəsini elmi cəhətdən alt-üst edən məlumatlar üçün bax: Harun Yəhya, *“Həyatın gerçək mənşəyi”*) Təkamülçü iddiaya görə, insanın mədəni inkişafı bioloji inkişafı ilə düz mütənasib olmalıdır. Məsələn, insanlar əvvəlcə sadə cizgilər vasitəsi ilə sənətkarlıq qabiliyyətlərini nümayiş etdirməli, daha sonra isə həmin cizgilər daha da inkişaf etməli, bu cizgilər yavaş-yavaş inkişaf edərək sənətkarlığın zirvəsinə ucalmalıdır. Halbuki, bəşər tarixinə aid tapılmış ilk sənət izləri bu fərziyyəni bünövrəsindən zədələyir. Sənətkarlıq tarixinin ilk nümunələri kimi qəbul edilən mağara rəsmləri, oymaları və qayaüstü relyeflər həmin dövrdə yaşayan insanın çox yüksək səviyyəli sənətkarlıq qabiliyyətinə sahib olduğunu göstərir. Mağaralarda tədqiqatlar aparən alimlər həmin rəsmləri incəsənət tarixinin ən əhəmiyyətli və dəyərli işlərindən biri olaraq dəyərləndirir. Rəsmlərdəki kölgə effektləri, perspektiv təsvirdən istifadə və zərif cizgilər, relyeflərdə ustalıqla əks etdirilən dərinlik hissi,

oymalarda günəş işığının düşməsi ilə meydana gələn oynamalar, təkamülçülərin izah edə bilməyəcəyi xüsusiyyətlərdir. Çünki bunlar darvinist iddiaya görə, çox sonrakı dövrdə meydana gəlməli bir tərəqqidir.

Fransa, İspaniya, İtaliya, Çin, Hindistan və Afrikanın müxtəlif bölgələrində, bir sözlə, dünyanın müxtəlif yerlərində tapılan bir çox mağara rəsmi qədim insanın mədəni səviyyəsi haqqında çox vacib məlumatları təqdim edir. Bu rəsmlərdə istifadə edilən üslub və boya texnikası tədqiqatçıları çaşdıracaq keyfiyyət və üstünlüyə malikdir. Darvinist alimlər bu rəsmləri ön mühakimə ilə qiymətləndirir, çaşqınlıq içərisində olmalarına baxmayaraq, sözü gedən əsərləri təkamül hekayələrini bəzəmək üçün qərəzli bir şəkildə şərh edirlər. Müasir insanın bədən quruluşuna sahib olmayan varlıqların olduqca ibtidai şərtlər daxilində yaşadığı mağaralarda qorxduqları və ya ovladığı heyvanların şəkillərini çəkdiqlərini bildirirlər. Halbuki, bu əsərlərdə istifadə edilən texnikalar sözü gedən şəkli çəkən sənətkarların çox dərin bir qavrayışa, qavradıqlarını təsiredici bir şəkildə əks etdirmək qabiliyyətinə sahib olduqlarını göstərir. İstifadə edilən rəngləmə texnikası isə heç də təxmin edildiyi kimi ibtidai bir şəraitdə yaşamadıqlarının başqa bir göstəricisidir. Bundan əlavə, mağara divarlarına çəkilmiş bu şəkillər dövrün insanların mağaralarda yaşadığını göstərən bir dəlil deyil. Bu əsərləri meydana gətirən sənətkarlar yaxınlıqda bir evdə yaşaya, lakin əsərlərini sözü gedən mağara divarlarında çəkməyi üstün tutmuş ola bilərdi. Nəyi çəkəcəyini hansı hiss və düşüncə ilə seçəcəyi isə sənətkara məlumdur. Belə rəsmlər üzrə bir çox şərh verilə bilər, lakin veriləcək şərhərdən həqiqətə ən çox zidd olanı isə onların ibtidailikdən təzəcə çıxmış varlıqlar tərəfindən çəkilmiş olmalarıdır. Bundan əlavə, BBC-nin internet vasitəsi ilə yayımlanan elmi səhifəsində yer alan 22 fevral, 2000-ci il tarixli xəbərdə mağara rəsmləri ilə əlaqədar olaraq aşağıdakı sətirlər dərc edilmişdir:

Bunların ibtidai insanlar tərəfindən çəkildiyi güman edilirdi... Lakin iki alimin apardığı araşdırmalara görə, antik rəssamlarla bağlı bu qənaət tamamilə yanlışdır. Onlar bu şəkillərin mürəkkəb olduğunu və müasir cəmiyyətin dəlilləri olduğunu düşünürlər.¹²

Müasir incəsənət anlayışının bir sıra əsəri də minlərlə il sonra eyni məntiqə dəyərləndirilə bilsəydi, 21-ci əsr cəmiyyətinin ibtidai qəbilə və yaxud inkişaf etmiş mədəniyyət olması bir sıra mübahisələrə səbəb ola bilərdi. Bundan 5000 il sonra müasir rəssamların tabloları heç bir zərər görmədən tapılsa və müasir dövrümüze aid heç bir tarixi dəlil qalmamış olsa, həmin dövrün insanları dövrümüz haqqında nə düşünərdi? Van Qoqun (Van Gogh) və ya Pablo Pikassonun (Pablo Picasso) əsərlərini tapan gələcəyin insanları təkamülçü məntiqə görə hərəkət etsələr, müasir cəmiyyətimiz üçün neçə şərhlər verərdilər? Mənzərə şəkli çəkən Klod Mone (Claude Monet) üçün “sənaye hələ inkişaf etməmiş, insanlar əkinçiliklə məşğul olurdular” və ya Kandinskinin abstrakt rəsmlərinə “hələ yazıb oxuya bilməyən, inkişaf etməmiş insanlar müxtəlif qaralamalarla bir-birini anlayırdılar” şərhini vermək hazırkı dövrümüz haqqında onları doğru nəticələrə aparacaqmı?

MAĞARA RƏSMLƏRİNDƏKİ ÜSTÜN BOYA TEXNİKASI

Pireney yarımadasının Fransaya aid hissəsində yerləşən Nio (Niaux) mağarası qədim dövrdə yaşayan insanların çəkdiyi biri digərindən effektiv rəsmlərlə doludur. Rəsmlər üzərində aparılan karbon testləri bu əsərlərin təxminən 14 min il əvvəl çəkildiyini göstərir. Nio mağarasındakı rəsmlər 1906-cı ildə aşkar edilmiş və o zamandan bu yana da təfəssilətlə olaraq tədqiq edilir. Mağaranın ən bəzəkli hissəsi “Qara salon” olaraq adlandırılan qaranlıq bir yerdə yerləşən yüksək bir oyuqdan ibarət küncdür. Bizon, at, maral və dağ keçisi rəsmlərinin olduğu bu bölümlə əlaqəli olaraq “Müasir insanın mənşəyi” kitabında Rocer Levin belə şərh vermişdir: “... kompozisiyaların yaradılması zamanı yaradıcılıq və şüurun təsiri müşahidə edilir”.¹³

Bu rəsmlərlə əlaqədar alimlərin diqqətini cəlb edən ən vacib ünsürlərdən biri də istifadə edilən boya texnikasıdır. Aparılan araşdırmalar bu rəsmlərdə təbii və yerli qaynaqların bir yerdə toplayaraq xüsusi qarışıqların əldə edildiyini göstərir. Şübhəsiz ki, bu ibtidailikdən təzəcə çıxmış varlıqların edə bilməyəcəyi düşünmə, planlaşdırma və istehsal bacarığının göstəricisidir. Rocer Levin bu boyama texnikasını belə izah edir:

Boyanın düzəldilməsində istifadə edilən maddələr (piqmentlər) və mineral aşqarlar, Üst Paleolit dövrünün insanları tərəfindən seçilərək xüsusi bir qarışıq əldə etmək üçün 5-10 mikronadək xırdalanırdı. Qara rəngli boya təxmin edildiyi kimi, odun kömürü və manqan 4-oksidi idi. Lakin diqqət ən çox aşqarlar üzərinə yönəlmişdi. Aşqarlar, yəni doldurma materialları daha çox rənglərə canlılıq verdiyi kimi, adından da göründüyü kimi, boyanın qatılmasını da təmin edir. Dörd müxtəlif növü olduğu müəyyən edilən bu maddələri tədqiqatçılar birdən dördə qədər sıralamışlar: talk, barit, kalium çöl şpatı və biotit (mika) tərkibli çöl şpatı kalium. Klote və dostları bu aşqarları özləri də sınaqdan keçirmiş və çox effektiv olduğunu görmüşlər.¹⁴

Göründüyü kimi, istifadə edilən texnika olduqca inkişaf etmişdir. Bu da açıq şəkildə həqiqəti bir daha əks etdirir: keçmişdə ibtidai adlandırılan hər hansı varlıq yaşamamışdır. İnsan ilk olaraq var olduğu gündən bəri düşünmə, danışma, anlama, qavrama, qiymətləndirmə, plan qurma və istehsal qabiliyyəti olan üstün bir varlıqdır. Şəkilləri rəngləmək üçün aşqardan istifadə edən, bu aşqarları hazırlamaq üçün tarix, barit, kalium çöl şpatı və biotit kimi kimyəvi maddələri birləşdirən insanların guya meymunluqdan yeni çıxmış, hələ mədəniləşməmiş varlıqlar olduqlarını iddia etmək ağıla və məntiqə ziddir.

BLOMBOS MAĞARASINDA TAPILAN ƏSƏRLƏR İNSANIN TƏKAMÜLÜ SSENARİSİNİ BİR DAHA ALT-ÜST EDİR!

Cənubi Afrika sahillərindəki Blombos mağaralarında aparılan qazıntılar nəticəsində əldə edilən sübutlar insanın təkamülü ssenarisini bir daha alt üst etdi. “Daily Telegraph” qəzeti mövzu ilə əlaqəli xəbəri “*Daş dövrü adamı o qədər də sadəlövh deyildi (Stone Age Man Wasn't So Dumb)*” başlığı altında verilməmişdi. Məsələn, “BBC News” məsələni belə şərh etmişdi: “*Alimlər düşünür ki, bu tapıntı həmin dövr üçün müasir olan düşüncə metodlarının təxmin ediləndən daha çox əvvəl meydana gəlmiş olduğunu göstərir*”.¹⁵

Blombos mağaralarında bundan 80-100 min il əvvəlinə aid torpaq boya qəlibləri tapılmışdı. Bu qəliblərin həm bədən, həm də sənət əsərlərinin rənglənməsində istifadə edildiyi təxmin edilirdi. Bu tapıntıdan əvvəl alimlər insanın düşünmə, qavrama və istehsal bacarığının inkişaf etdiyini göstərən dəlilərin ən tez 35 min il əvvəl meydana çıxdığını irəli sürürdülər. Tapılan bu qəliblər isə sözü gedən iddianı tamamilə sarsıtdı. Təkamülçü alimlərin guya ibtidai, hətta yarı meymun olaraq adlandırdıqları bu dövrün insanları sanki dövrümüzün insanları kimi qavrama və istehsal etmək qabiliyyətinə malikdir.

ŞOVE (CHAUVET) MAĞARASINDAKI QEYRİ-ADI RƏSMLƏR

Şove mağarası 1994-cü ildə kəşf edildi və tapılan rəsmlər elm aləmində böyük əks-səda doğurdu. Bundan əvvəl, Ardeşdəki (Ardeche) sənət əsərləri, Laskodakı (Lascaux) 20 min illik rəsmlər və yaxud da İspaniyada Altamiradakı 17 min illik əsərlər də marağa səbəb olmuşdu, lakin Şovedəki əsərlər çox-çox əvvələ aid idi. Karbon-14 üsulu ilə aparılan yaşın müəyyən edilməsi nəticəsində, bu rəsmlərin təqribən 35 min illik olduğu məlum oldu. “National Geographic” jurnalında Şovedəki əsərlərlə əlaqədar aşağıdakı şərh verilmişdi:

Mağaranın ilk fotoşəkilləri mütəxəssislər qədər ictimaiyyəti də heyrətləndirdi. On illər ərzində akademiklər incəsənətin ibtidai cizma qaralardan canlı naturalist rəsmlərə doğru mərhələli şəkildə inkişaf etdiyini irəli sürürdülər... Daha məşhur mağaralarda olan rəsmlərin yaşının təxminən iki qatına bərabər yaşlı Şovedəki rəsmlər, sadəcə, tarixdən əvvələ aid incəsənətin mövcud olduğu ən yüksək nöqtəni deyil, eyni zamanda, incəsənətin bizə məlum olan ən qədim başlanğıcını təmsil edirdi.¹⁶

LASKO (LASCAUX) MAĞARALARINDA 16.500 İLLİK ASTRONOMİYA XƏRİTƏLƏRİ

Münhen Universitetindən tədqiqatçı dr. Mixael Rappenqlük (Micheal Rappenglueck) Lasko mağaralarında apardığı tədqiqatlar nəticəsində bu mağaraların divarlarında olan rəsmlərin astronomik mənə daşıya biləcəklərini müəyyən etmişdir. Mağaranın divarlarında olan fiqurlar fotoqrammetriyadan istifadə edilib kompyuter

vasitəsilə bir daha təkmilləşdirilmiş və əmələ gələn həndəsi çertyoj dairələrin, bucaqların və düz xətlərin hər birinin bir məna kəsb etdiyini göstərmişdir. Kompyuter vasitəsilə həyata keçirilən hesablamalara ekliptik əyrilik, gecə-gündüz bərabərliyi ilə öz oxu ətrafında dönməsi, ulduzların nizamlı hərəkətləri, Ayın və Günəşin diametrinin və radiusunun ölçüləri, kainatdakı bütün sınıma və sıxılmalarla əlaqədar bütün mənalara əlavə edilmişdir. Aparılan tədqiqatlar nəticəsində bu çertyojların bəzi ulduz topalarına və Ayın müəyyən hərəkətlərinə işarə etdiyi aydın olmuşdur. BBC kanalı elm və texnika bölümünə aid mövzu ilə əlaqədar aşağıdakı məlumatları vermişdir:

Mərkəzi Fransada tapılan Lasko mağaralarındakı məşhur divar rəsmlərində tarixdən əvvəlki dövrə aid (gecə vaxtı) göyün xəritəsi kəşf edildi. 16.500 illik tarixə sahib olduğu təxmin edilən xəritə bugünkü günümüzdə yay üçbucağı (summer triangle) olaraq tanınan üç parlaq ulduzu göstərir. Laskodakı cizgilər arasında, ayrıca olaraq, Pleyada ulduz kəhkəşanının da xəritəsi tapıldı... 1940-cı illərdə kəşf edilən divarlar atalarımızın sənət qabiliyyətlərini göstərirdi. Lakin bu gün artıq sözü gedən rəsmlərin atalarımızın elmi biliklərinin səviyyəsini də göstərdiyi aydın olmuşdur.¹⁷

Darvinistlərin iddialarına görə, bu rəsmləri çəkənlər guya ağacdan təzəlikcə enən, zəhinləri təkmilləşməkdə olan varlıqlardır. Lakin həm bu rəsmlərin sənətkarlıq baxımından dəyəri, həm də son tədqiqatların göstərdiyi nəticələr təkamülçülərin bu iddialarını əsassız edir. Sözü gedən rəsmləri çəkənlər həm üstün estetika anlayışına, həm mütərəqqi sənətkarlıq texnikasına, həm də tədqiqatların göstərdiyinə görə elmi məlumata sahib olan insanlardır.

ŞİMALİ AFRİKADA QAYADA QABARTMALAR (RELYEF TƏSVİRLƏR) VƏ QAYA ÜSTÜ RƏSMLƏR TƏKAMÜLÇÜLƏRİ HEYRƏTƏ GƏTİRİR

Təxminən 7 min illik olan bu zürafə formalı qabartmalar görənlərə sürünün hərəkətdə olduğu hissini verən mükəmməllikdə canlandırılmışdır. Bu əsərin düşünmə qabiliyyətinə malik, mühakimə etməyi bacaran, öz fikirlərini ifadə edə bilən, istehsal qabiliyyətli, incəsənət haqqında anlayışlı insanlar tərəfindən ərsəyə gətirildiyi çox açıq görünür.

Daha bir misal, təxminən 7 min illik bu rəsmdə, musiqi alətində ifa edən bir insan görünür. Yandakı digər şəkildə isə, Botsvanada yaşayan Dzu adlı yerli əhalidən bir nəfərin buna bənzər musiqi alətində ifadə etdiyini görürük. 7 min il əvvəl istifadə edilən bir musiqi alətinə çox oxşayan alətin bugünkü gündə də istifadə edilməsi diqqət çəkir. Bu darvinistlərin iddiasını məhv edən misallardan biridir. Darvinizmin iddia etdiyi kimi mədəniyyət həmişə inkişaf etmir, bəzən də minlərlə il eyni qalır. Bu adam 7 min il ərzində var olan bir musiqi alətini istifadə etməyə davam edərkən, dünyanın o biri

ucunda ən son musiqi alətləri ilə simfoniyalar bəstələnir və hər iki mədəniyyət eyni dövrə aiddir.

TARİXİN İLK ŞƏHƏRİ KİMİ QƏBUL EDİLƏN ÇATALHÖYÜK TƏKAMÜLÜ RƏDD EDİR.

Eramızdan 9000 il əvvələ aid olduğu qəbul edilən Çatalhöyük tarixin ilk şəhərlərindən biri olaraq müəyyən edilir. İlk tapıntılarla birlikdə, arxeologiya dünyasında böyük mübahisələr başlamış, təkamülçü iddiaların əsassızlığı bir daha üzə çıxmışdı. Arxeoloq Ceyms Mellaart (James Mellaart) -özünü də heyrətə salan- bölgədəki tərəqqini aşağıdakı kimi izah edir:

Neolit dövrünün ən qabaqcıl cəmiyyətlərindən olan Çatalhöyükdəki mədəni cəmiyyətin sahib olduğu texnoloji xüsusiyyətlər heyranedicidir... Məsələn, obsidiandan (sərt bir vulkanik şüşə növü) olan bir şüşəni necə olur ki, heç cızmadan parıldatmışlar və yaxud da daşdan muncuqlarda polad iynələr vasitəsi ilə belə dəlik açmaq hədsiz çətin olduğu halda, onlar bunu necə bacarmışlar? Nə vaxt və necə mis, qurğuşunu və digər metalları əritməyə başlamışlar?¹⁸

Tapıntılar Çatalhöyükdə yaşayan insanların inkişaf etmiş şəhərsalma anlayışına, planlama, layihələndirmə, hesablama qabiliyyətinə sahib olduqlarını, incəsənət anlayışlarının isə təxmin ediləndən daha çox inkişaf etmiş olduğunu göstərmişdi. Qazıntılar apararı arxeoloji qrupun müasir dövrümüzdəki lideri prof. Yan Hodder (Ian Hodder) burada əldə edilən tapıntıların təkamülçü iddiaları əsassız etdiyini aşağıdakı kimi ifadə edir:

Gəldiyi yeri bilinməyən bir mədəniyyətləri var. Çatalhöyükün coğrafi yerləşməsini də izah etmək olduqca çətinidir. Həmin dövrə aid kənar ərazilərlə birbaşa bir əlaqəsi yoxdur... Aşkar edilən mala üzərindəki rəsmlər dövrünə görə çox mütərəqqidir. Bu insanlar bu cür mədəni səviyyəyə haradan və necə gəlib çıxdılar?... Verilməli əsas sual budur: bir qrup insan necə olur ki, bu qədər nəhəng mədəni tərəqqi əldə edə bilmişdir? Bir anda və yoxdan olduqca əhəmiyyətli sənət əsərləri meydana gəlmişdir. **Bildiyimizə görə, Çatalhöyükdə əldə edilən mədəni tərəqqidə heç bir təkamül baş verməmişdir.**¹⁹

TƏKAMÜLÇÜLƏRİ ÇAŞDIRAN 400 MİN İLLİK MİZRAQLAR

Almaniyanın Şöningən (Schöningen) şəhərində 1995-ci ildə alman arxeoloqu Hartmut Tıme (Hartmut Thieme) tərəfindən bir sıra taxta qalıntılar tapıldı. Bunlar diqqətlə və məxsusi olaraq düzəldilmiş mizraqlar idi, yəni tapıntı ən qədim ov vasitələri idi. Həmin tapıntılar təkamülçülər arasında böyük çaxnaşmaya səbəb oldu. Belə ki,

təkamülçü nöqteyi-nəzərindən sistematik ovçuluq müasir insanın meydana gəldiyi fərz edilən təxminən 40 min il əvvəl başlamış olmalı idi. Hətta bu hekayəyə uyğun olması üçün daha əvvəl tapılan Klakton (Clacton) və Leyrinqen (Lehringen) mizraqları diqqətdən kənar buraxılmış, bunların sadəcə yeri qazmaq üçün istifadə edilən dəyənək və ya qar qazmaq üçün alət olduğu iddia edilərək yaşları azaldılmış və təkamül yalanını davam etdirməyə cəhd etmişdilər.²⁰

Mizraqların tarixi isə daha qədim dövrü göstərirdi: təxminən 400 min il əvvəl... Bundan əlavə, Şöningən mizraqlarının yaşı o qədər dəqiq idi ki, mövzu ilə əlaqəli "Nature" jurnalında məqaləsi dərc edilən Şefild Universitetinin arxeoloqlarından Robin Dennel bu mizraqların yaşını dəyişdirməyin və yaxud bunlarla əlaqədar saxta şərhlər verməyin qeyri-mümkün olduğunu aşağıdakı kimi ifadə edirdi:

Lakin, Şöningən tapıntıları heç bir şübhəyə yer qoymayacaq şəkildə olan mizraqlardır, bunları qar qazan və ya qazma dəyənəkləri kimi qiymətləndirməyin, elektrik burğuların kağız ağırlığında olduğunu iddia etməkdən fərqi yoxdur.²¹

Bu mizraqların təkamülçü elm adamlarını heyrətə gətirməsinin bir səbəbi də mizraqların düzəldilməsi üçün lazım olan layihələndirmə, hesablama, istehsal texnikasının həmin dövrdə yaşayan guya ibtidai insanlarda olmadığı yanlışdır. Halbuki, bu mizraqlar layihələndirə bilən və hesablaya bilən, mərhələli düşüncəyə sahib bir zehnin məhsuludur. Hər bir mizraq üçün təxminən 30 yaşlı ladin ağacının gövdəsindən istifadə edilmişdir və hər bir mizraqın uc hissəsi ağacın ən sərt olan yerindən, yəni kökün gövdə ilə bitdiyi yerdən -özəyindən- hazırlanmışdır. Hər bir mizraq sanki müasir mizraqlarda olduğu kimi, bərabər nisbətdə tərtib edilmişdir; ağırlıq mərkəzi, uc hissənin 1/3-i qədər məsafədədir. Bütün bu xırdaqlar qarşısında Robin Dennell aşağıdakı şərh vermişdi:

Bu mizraqlar əhəmiyyətli zaman və qabiliyyət sərfidir. Yəni uyğun ağacın seçilməsi, formasının müəyyən edilməsi və ən son mərhələdə isə lazımı qaydada tərtib edilməsidir. Başqa sözlə, bu insanlar təsadüfi "beş dəqiqəlik" bir mədəniyyətlə yaşamırdılar. Bu insanlarda daha çox üstün bir planlama, inkişaf etmiş layihələndirmə və taxtaya forma vermək üçün səbir görürük və bütün bunlar sadəcə müasir insanlarda görə biləcəyiniz xüsusiyyətlər.²²

Mizraqları tapan arxeoloq Time isə aşağıdakıları qeyd etmişdir:

Orta Pleystosen kimi erkən bir dövrdə belə inkişaf etmiş mizraqların istifadə edilmiş olması qədim insanların davranış və mədəniyyətləri haqqında bir çox nəzəriyyənin yenidən baxılması zərurətini yaradır.²³

Hartmut Time və Robin Donnellin də ifadə etdiyi kimi, darvinistlərin insanlıq tarixi ilə əlaqədar irəli sürdükleri iddialar həqiqəti ifadə etmir. Həqiqət budur:

bəşəriyyət heç vaxt təkamül keçirməmişdir. Keçmişdə tərəqqi etməmiş durğun mədəniyyətlərin olduğu kimi olduqca inkişaf etmiş və mütərəqqi mədəniyyətlər də olmuşdur.

URFADA GÖBƏKLI TƏPƏDƏKİ SİVİLİZASIYA İZLƏRİ

Urfa yaxınlığındakı Göbəkli Təpədəki qazıntılarda alimlər tərəfindən misilsiz və bənzərsiz kimi qiymətləndirilən tapıntılar əldə edilmiş, üzərində heyvan təsvirli relyeflərin olduğu, diametri 20 metrədən və hündürlüyü insan boyundan artıq olan nəhəng “T” şəklində sütunlar aşkarlanmışdır. Bu sütunlar dairəvi şəkildə düzülmüşdü. Əslində, elm dünyasını çalxalayan xüsusiyyət isə bu ərazinin yaşıdır: 11 min il əvvəl inşa edilmişdir. Təkamülçü iddiaya görə, dövrün insanları ibtidai daş alətlərlə bu görkəmli abidəni inşa etmişdilər. Bu cür yanlışığa görə, sözü gedən mühəndislik möcüzəsi bundan 11 min il əvvəl ən ibtidai vasitələrlə işləyən yığıcılıq və ovçuluqla məşğul olan insanların əl işidir. Əlbəttə, bu, inanılması mümkün olmayan bir hekayədir. Həqiqətən də Göbəkli Təpədə arxeoloji qazıntı işlərini aparan qrupa rəhbərlik edən prof. Klaus Şmidt (Klaus Schmidt) də bu həqiqəti aşağıdakı kimi ifadə etmişdir:

Həmin dövrdə yaşayan insanların sanki bugünkü insanlardakı kimi düşünmə qabiliyyəti müşahidə edilir. Onlar bizim həmişə fikirləşdiyimiz kimi ibtidai insanlar deyil. Onların ağacdən enərək mədəniyyət qurmağa çalışan meymunabənzər varlıqlar olduqları düşünülməməlidir. Zəka nöqtəyi-nəzərindən baxsaq, bizə oxşar olduqları görünür.²⁴

Arxeoloq Klaus Şmidt bu nəhəng ölçüdəki daşların həmin dövrün şərtlərində necə daşındığını, necə formaya salındığını aydınlaşdırmaq üçün qazıntı aparan qrupla birgə bir sınaq keçirmişlər. Bu sınaqda maşınların köməyi olmadan, sadəcə guya tarixdən əvvəlki dövrdə yaşayan insanların istifadə etdiyi ibtidai alətlərlə böyük bir qaya bloku üzərində işləməyə başladılar və onu çox qısa məsafəyə daşımağa cəhd etdilər. Onlar əsl abidədəki daşlara nisbətən daha kiçik ölçülü bir qaya bloku üzərində işləməyi üstün tutmuşdular. Qrupun bir qismi kötük, ip və qol gücü ilə təbii və sadə vasitələr düzəldərək daş üzərində işləməyə başlamış, digərləri isə əllərində daşlarla e.ə. 9000 il əvvəl yaşayan daş ustaları kimi sərt bir yerdə oyuq ovmağa başlamışlar. (Təkamülçü tarix anlayışına görə, həmin günlərdə metal alətlər olmadığına görə, daş dövrünün insanların sərt və ucu şiş çaxmaq daşından istifadə edildiyinə inanırlar.) Daşı oymağa çalışan işçilərin 2 saat boyunca dayanmadan davam edən səyləri nəticəsində, ortaya sadəcə bilinməyən xətt çıxmışdır. Daşı daşımağa çalışan qrupun 4 saatlıq intensiv fəaliyyəti nəticəsində 12 nəfər ağır qaya blokunu sadəcə 7 metr hərəkət etdirə bilmişdilər. Aparılan bu sınaq nəticəsində tək bir daş çevrənin qurulması üçün yüzlərlə işçinin aylarla işləməsi zərurətini göstərir. Bu sadə sınaq belə açıq şəkildə irəli sürür ki, həmin dövrün insanları təkamülçü alimlərin irəli sürdükləri kimi ibtidai şərtlər altında deyil, çox böyük ehtimalla olduqca mütərəqqi imkanlara sahib idilər.

Təkamülçü ideyanın digər bir ziddiyyəti də bu əsərlərin meydana gəldiyi dövrü “Erkən (akeramik) neolit dövrü” olaraq adlandırmalarıdır. Bu həqiqətə zidd şərhə görə dövrün insanları hələ dulusçuluq məmulatlarını hazırlayacaq texnologiyaya sahib deyildilər. Bu, o demək olur ki, heykəllər düzəldə bilir, nəhəng daşları daşıya bilir, bunları estetik nöqtəyi-nəzərdən baxımlı edə bilir, bunların üzərində heyvan təsvirli relyef işləmələr həkk edə bilir, divarları rəsmlərlə bəzəyə bilir, mühəndislik və memarlıq elmindən istifadə edə bilir amma, hələ dulusçuluq məmulatları düzəldə bilmir? Bu, o deməkdir ki, deyilənlər sadəcə təkamülçü ön mühakiməsini müdafiə edə bilmək üçün təkidlə söylənən yalandır. Şübhəsiz ki, sözü gedən əsərlər bu insanların təxmin ediləndən çox daha mütərəqqi bir elmə, texnologiyaya və mədəniyyətə sahib olduqlarını göstərir. Bu “T” şəklindəki böyük sütunların necə istifadə edildiyinin, həmin yerə necə gətirildiyinin bir izahı olmalıdır. Bu da sözü gedən insanların iddia edildiyi kimi, ibtidai olmadıqlarını nümayiş etdirir. Həqiqətən də, “Bilim Teknik” jurnalında dərc olunan bir xəbərdə Göbəkli Təpədə əldə edilən tapıntıların bəşər tarixinə dair geniş yayılmış yanlışlığı aşkara çıxardığı qeyd edilir: “*Bu yeni məlumatlar bəşər tarixinə dair mühüm bir yanlışlığı ortaya qoyur*”.²⁵ Bu yanlışlıq bəşər tarixinin təkamül yalanının doğruluğunu şərh etmək üçündür.

8 MİN İL ƏVVƏL PEŞƏKAR VASİTƏLƏRLƏ DIŞLƏRİN MÜALİCƏSİ APARILIRDI

Pakistanda aparılan qazıntılar bundan 8 min ildən də əvvəl diş həkimlərinin diş çürümələrini plombla müalicə etdiklərini göstərmişdir. Kolumbiya Universiteti arxeoloqlarından Andre Kukina Pakistanda apardığı qazıntıları zamanı bundan 8-9 min il əvvələ aid kəsici dişlərdə kiçik dəliklər görmüşdü. Təxminən 2.5 mm ölçüsündə olan bu kiçik dəliklərin bərabər ölçüdə olmasından heyrətlənən Kukina məsələ ilə araşdırmanı daha da dərinləşdirmişdi. Daha sonra elektron mikroskoplarından istifadə edərək aparılan tədqiqatlar sözü gedən balaca dəliklərin bakteriyalar tərəfindən meydana gətirilməyəcəyi qədər biçimli olduqlarını müəyyən etdi. Yəni bunlar bakteriyalar tərəfindən meydana gətirilən dəliklər deyil, şüurlu müdaxilə ilə açılan dəliklərdir və müalicə məqsədi ilə açılmışdılar. Balaca dəliklərin olduğu dişlərin heç birində çürük izinə rast gəlinməmişdir. Bu isə “New Scientist” jurnalındakı ifadə ilə desək, *tarixdən əvvəlki dövrdə diş həkimlərinin öz işlərində müvəffəqiyyətli olduqlarının göstəricisidir*.²⁶

Təkamülçülərin baxışlarına görə, həmin dövr guya insanların meymunlardan hələ təzəlikcə ayrıldıqları, olduqca ibtidai şəraitdə yaşadıkları, hətta dulusçuluq məmulatlarını müəyyən yerlərdə düzəltməyi yenicə öyrəndikləri bir dövrdür. Təkamülçülərə görə, bu cür ibtidai şərtlər altında yaşayan insanların əllərində heç bir texnologiya olmadan bir sıra daş alətlərlə dişlərdə bərabər ölçülü dəliklər açaraq plomb qoyduqları müəmmədir. Açıq-aydın görünür ki, diş müalicəsini həyata keçirən insanlar nə ibtidaidir, nə də ki, ibtidai şəraitdə yaşamışlar. Bunun tam əksi olaraq, xəstəliyə

diaqnoz qoya biləcək, müalicə üsullarını təqdim edə biləcək düşüncəyə və bu üsulları tətbiq edə biləcək texniki imkanlara sahibdirlər. Bu da -bir daha- darvinistlərin cəmiyyətlərin ibtidaidən aliyə doğru sürətlə təkmilləşdiyi tezisini əsassız edir.

QƏDİM İNSANLARIN MUSIQI SEVGİSİ

İncəsənətin hər bir sahəsi kimi, musiqi də sadəcə insana xasdır. Təqribən bundan 100 min il əvvəl yaşamış insanların musiqiyə marağı sözü gedən insanların günümüzün insanı ilə demək olar ki, bərabər zövqə malik olduğunun başqa bir göstəricisidir. Məlum olan ən qədim musiqi aləti Livyanın Haua Fteah adlı bölgəsində tapılan və 70.000 ilə 80.000 illik olduğu təxmin edilən quş sümüyündən düzəldilmiş bir fleytadır.²⁷ Bundan əlavə, Şərqi Kırmıda tədqiqatların aparıldığı “Prolom II” adlı mağarada 41 ədəd tütək tapılmışdır.²⁸ “Prolom II” mağarasının isə 90.000 ilə 100.000 il əvvələ aid olduğu kəşf edilmişdir.²⁹

Lakin bu dövrün insanların musiqi məlumatı bununla da bitmir. Bir musiqişünas Bob Fink Şimali Yuqoslaviyadakı bir mağarada arxeoloq İvan Turk tərəfindən 1995-ci ilin iyul ayında tapılan bir ayının bud sümüyündən düzəldilmiş qədim bir sümük fleytadakı dəlikləri analiz etdi. Karbon testinə görə yaşının 43.000 ilə 67.000 il arasında olduğu hesab edilən bu alətin 4 not ifa etdiyini və fleytada yarım tonlar və tam tonların da olduğunu müəyyən etdi. Bu kəşf sözü gedən insanların şərq musiqisinin əsası olan yeddi not ölçüsündən istifadə etdiklərini göstərir. Fleytanı tədqiq edən Fink qədim fleytanın üzərindəki ikinci və üçüncü dəliklər arasındakı məsafənin üçüncü və dördüncü dəliklər arasında olan məsafədən iki qat artıq olduğunu müəyyən etmişdir. Bunun mənası odur ki, birinci məsafə tam notu, onun yanındakı məsafə yarım notu təmsil edir. *“Bu üç not inkar edilməz şəkildə diatonik və müasir və yaxud antik standart diatonik bir şkaladakı kimi səs çıxarır³⁰”,* -deyən Fink bunlardan istifadə edənlərin musiqi duyumu və məlumatı olan insanlar olduğunu bir daha göstərir.

Bütün bu əsərlər və arxeoloji tapıntılar təkamül nəzəriyyəsi tərəfindən açıqlanması mümkün olmayan bir çox sualı gündəmə gətirir. İnsanların meymunlarla ortaq bir atadan gəldikləri yalanını müdafiə edən darvinizm bu sualların heç birini izah edə bilməz. Məsələn, on minlərlə il əvvəl guya xırıltılar çıxararaq heyvani həyat tərzini keçirdiklərini iddia etdikləri meymunabənzər varlıqların haradan və necə sosiallaşmağa başladıkları sualı təkamülçülər üçün çox çıxılmaz vəziyyətdir. Bu meymunabənzər varlıqların niyə ağacdən endikləri, necə iki ayaq üzərində durmağa başladıkları, ağıllarının və bacarıqlarının hansı formada inkişaf etdiyi kimi suallar qarşısında təkamül nəzəriyyəsi elmi və ağıllı cavablar verə bilməz. Bu mövzuda irəli sürülən izahlar yalnız bir sıra ön mühakimələrdən və təxəyyül məhsulu olan hekayələrdən ibarətdir.

Təkamülçülərdən soruşsaq ki, *budaqdan budağa dırmanaraq ağacda gəzən meymunlara nə oldu ki, onlar yerə enməyə qərar verdilər?* Bunu iqlim şərtlərinə görə zəruri olduğu səbəbdən olduğu cavabını verirlər. “*Digər meymunlar da onları təqlid edərək yerə enə bildikləri halda, niyə budaqlarda gəzməyi üstün tutdular?*”, “*Bu iqlim şərtləri niyə sadəcə bir sıra meymuna təsir etmişdi?*”, “*Eyni iqlim şərtlərində yaşayan digər meymunları yerə enməyə mane olan nədir?*” kimi ilk ağıla gələn bir çox sual isə təkamül nəzəriyyəsi tərəfindən ağıllı və məntiqli şəkildə cavablandırılı bilməz. “*Yerə enən meymunlar necə oldu ki, iki ayağı üzərində gəzməyə başladı?*” -deyə bir sual versəniz, təkamülçülər bu suala da özlərinə görə məxsusi tərzdə cavab verməyə çalışacaqlar. Məsələn, bəzi təkamülçü alimlər digər vəhşi heyvanlardan qorunmaq məqsədi ilə bu meymunların arxa ayaqları üstə dik durmağa qərar verdiklərini deyirlər. Amma bu izahların heç birinin elmi əsası yoxdur.

Əvvəla, “iki ayaq üzərində gəzənlərin təkamülü” adlı bir prosesdən söhbət gedə bilməz. İnsan iki ayağı üzərində dik durur. Bu başqa heç bir canlıda rast gəlinməyən çox xarakterik bir hərəkət formasıdır. Burada qeyd olunmalı ən mühüm məqamlardan biri də iki ayaq üzərində gəzmənin bir üstünlük olmamasıdır. Çünki meymunların hərəkət forması insanın iki ayaq üzərində gəzməsindən daha asan, çevik və səmərəlidir. İnsan nə şimpanze kimi ağaclar arasında budaqdan budağa tullanaraq irəli gedə bilər, nə də bir gepard kimi saatda 125 km sürətlə qaça bilər. Əksinə, insan iki ayağı üstündə yeridiyinə görə yerdə daha yavaş hərəkət edə bilir və bu səbəbdən də təbiətdəki canlıların müdafiəsi zəif olanlardandır. Bunun nəticəsində, təkamül nəzəriyyəsinin öz məntiqinə görə, meymunların iki ayaq üzərində yeriməyə yönəlməsinin heç bir mənası yoxdur. Əksinə, təkamül hekayələrinə görə, insanlar dörd ayaqlı vəziyyətə düşməlidirlər.

Təkamülçü iddianın digər bir çıxılmaz nöqtəsi isə iki ayaq üzərində gəzmənin darvinizmin “mərhələli inkişaf” modelinə qəti olaraq uyğun gəlməməsidir. Təkamülün əsasını təşkil edən bu model təkamülün bir mərhələsində iki ayaq üzərində gəzmə ilə dörd ayaq üzərində gəzmə arasında qarışıq bir yerləşmə formasının olması məcburiyyətidir. Halbuki, ingilis paleoantropoloqu Robin Krompton (Robin Crompton) 1996-cı ildə kompyuterin köməkliliyi ilə apardığı araşdırmalarda bu cür qarışıq yerləşmə formasının imkansız olduğunu göstərmişdir. Kromptonun gəldiyi nəticə budur: bir canlı ya tam dik, ya da tam dörd ayağı üzərində gəzə bilər.³¹ Bu ikisinin arasında olan yerləşmə forması enerji sərfiyyatının həddindən artıq olması səbəbindən mümkün deyil. Bu səbəbdən, yarı iki-ayaqlı bir canlının var olması mümkün deyil.

Bu cür uydurma ibtidai varlıqların necə ağıllı və sosial davranışları əldə etdikləri sualının cavabı da təkamülçülərin cəfəngiyatına görə kollektiv halda yaşadıkları, beləliklə, ağıllı və sosial davranışlar əmələ gəlməsidir. Halbuki, sürü şəklində yaşayan yalnız bu uydurma ibtidai varlıqlar deyil. Qorillalar, şimpanzələr, meymunlar və daha bir çox heyvan növü sürü şəklində yaşayırlar. Lakin bunların heç biri insan kimi ağıllı və sosial davranışlar qazanmamışlar. Heç biri sənətkarlıq nümunələri inşa etməmiş, astronomiya elminə yiyələnmiş, nəhəng abidələr ucaltmamış bir sözlə ağıllı və

qabiliyyət nümayiş etdirməmişdir. Çünki ağıllı və şüurlu davranış yalnız insanlara xas xüsusiyyətdir. Keçmişdən günümüzdə qədər izi qalan bütün bu əsərlər də bizlər kimi ağıl və şüura sahib olan, hesablama, planlaşdırma, istehsal etmə qabiliyyəti olan insanlar tərəfindən meydana gətirilmişdir. Bu insanların ibtidai şərtlərdə yaşadıkları iddiası isə birbaşa arxeoloji tapıntılar tərəfindən təkzib edilir.

TƏKAMÜLÇÜLƏRİN İRƏLİ SÜRDÜYÜ BƏŞƏR TARİXİ TABLOSUNUN YALAN OLDUĞUNU GÖSTƏRƏN TAPINTILAR

Arxeoloq Maykl A. Krem (Michael A. Cremo) və Riçard Tomson (Richard L. Thompson) tərəfindən hazırlanan Qadağan olunmuş arxeologiya kitabında təqdim edilən dəlillər təkamülçülərin irəli sürdükleri insanın tarixi mövhumunu alt-üst etdi. Bu tapıntılar təkamülçü anlayışına görə, heç gözlənilməyən dövrlərdə gözlənilməz tapıntıları aşkara çıxardı. Məsələn, 1950-ci illərdə Kanada Beynəlxalq Muzeyində tədqiqatçı Tomas E. Li Huron gölünün şimalında, Şegiandadakı buzlaqlardan qalan çöküntülərin içərisində təkmilləşmiş daş alətlər tapmışdır. Bunların yaşlarının 65 min ilə 125 min il arasında olduğu aşkar olduğu zaman nəticələrin elan edilməsi təxirə salınmışdır. Çünki elm dünyasına hakim olan yanlışlığa görə, Şimali Amerikaya ilk insanların köçü 120 min il əvvəl Sibirdən olmuş və bunun daha əvvəl olduğunu iddia etmək mümkün deyildi.

Kitabda verilən başqa bir misal isə belədir: Karlos Ameqino (Carlos Ameghino) Argentinanın Miramar ərazisində arxeoloq Pliosen dövrünə aid korlanmamış 3 milyon illik süxur törəmələrində bola daşları tapmışdır. Eyni qatda artıq Cənubi Amerikada nəslə kəsilmiş bir Şimali Amerika məməlisinin sümüyü tapılmışdır. Bu sümüyün içinə sancılmış şəkildə bir çaxmaq daşından ox ucu da tapılmışdı. Daha sonra bir başqa tədqiqatçı eyni təbəqədə insan çənəsinin parçasını tapdı. Halbuki, darvinistlərə görə, bola daşları və ox ucları düzəldə bilən insanlar ancaq 100-150 min il əvvəl meydana gəlmişdilər. Dolayısıyla, 3 milyon il əvvələ aid bola daşları bu daşların içində tapılan sümüklər və ox ucu təkamülçülər üçün izah olunması mümkün olmayan qazıntılardır. Bu vəziyyət təkamül nəzəriyyəsinin elmi tapıntılarla uyğunsuzluğunu bir daha göstərir.³³

İngilis tədqiqatçı-yazıçısı Maykl Beycent (Michael Baigent) isə “Qədim izlər” (Ancient Traces) adlı kitabında 1891-ci ildə 260-320 milyon illik bir qızıl zəncirin tapıldığını izah edir. Bu zəncirin 8 karat qızıl və 16 karat başqa bir metalın əridilərək qarışığından hazırlanmış olduğu məlum olmuşdur. Bir kömür parçasının içindən çıxan bu qızıl zəncirinin orta hissəsi xeyli köhnələrək aşınmış, lakin uc hissələri yaxşı vəziyyətdə idi və iki ucu bir-birinə sıx bağlı idi. Aşınmış hissənin, kömür içində nəzərəcarpacaq dərəcədə basılmış izi qalmışdır. Bütün bunlar tapılan zəncirin kömür parçası qədər qədim olduğunu göstərir. Kömürün çıxarıldığı mədəndəki yataqların tarixi isə 260-320 milyon il arasındadır.³⁴ Təkamülçülərin insanın belə olmadığı iddia etdikləri

bir dövrdə mədəniyyətin əhəmiyyətli göstəricilərindən biri olan qızıl bəzək əşyasının tapılması təkamülçülərin çəkdiyi bəşəriyyət tablosunu yerlə-yeksan edir.

Bir cəmiyyətdə qızıl istifadə edilirsə, bəzək əşyaları meydana gəlsə, bu, həmin cəmiyyətin mədəni həyat tərzinin əhəmiyyətli dəlilidir. Bundan əlavə, qızıl zəncirin düzəldilə bilməsi həm peşəkarlıq, həm də texniki təchizat tələb edən bir işdir. Daş alətlərdən istifadə edilib xam qızıldan biçimli zəncirin düzəldilməsi qeyri-mümkündür. Açıq-aydın görünür ki, günümüzdən milyonlarla il əvvəl yaşayan insanların da bəzək əşyaları və cavahirat haqqında anlayışları var idi, estetikadan zövq alır, insan kimi həyat sürürdülər.

Bəşər tarixinin təkamülü nəzəriyyəsini darmadağın edən tapıntılardan biri də 378 milyon illik olduğu təxmin edilən dəmir mismar parçasıdır. Ser Devid Brüster (David Brewster) tərəfindən Britaniya Elmi Assosiasiyasına (əvvəlki adı- British Association for the Advancement of Science) təqdim etdiyi hesabatda qeyd etdiyi məlumata görə, mismar qum daşının içində tapılmışdır. Qumdaşının çıxarıldığı daş yatağı erkən Devon dövrünə aiddir, bu da təxminən 378 milyon il yaşındadır.³⁵

Burada sadəcə bir neçə misal verilən qazıntılar insanın təkamülçülərin iddia etdiyi kimi heç vaxt yarı-heyvan, yarı-insan bir varlıq olmadığını, qəti şəkildə heyvani həyat tərzini keçirmədiyini göstərir. Maykl Beycent bənzər misalları saydıqdan sonra mövzu ilə əlaqədar belə bir şərh vermişdir:

... Bəllidir ki, bu verilənlərin heç biri dünya tarixi ilə əlaqədar klassik mühafizəkar elmi anlayış tərəfindən izah edilə bilməz... Əslində, bu dəlillər -yalnız tanış olduğumuz misalların biri belə- göstərir ki, yer üzərində müasir insan çox uzun müddətdən bəri yaşayır.³⁶

Beycentin klassik mühafizəkar olaraq müəyyən etdiyi təkamülçü düşüncə tərzini, həqiqətən də, bu tapıntılar qarşısında çarəsizdir. Arxeologiya tarixi bunun kimi minlərlə misalla doludur. Lakin təkamülçü zehniyyət bu əhəmiyyətli misalları səylə xalqdan gizləyir, özü isə görməzlikdən gəlir. Darwinistlər ideologiyalarını nə qədər mühafizə etməyə çalışsalar da, təkamülün bir yalan olduğu, yaradılışın isə rədd edilməsi mümkün olmayan elmi bir həqiqət olduğu bütün dəlilləri ilə ortadadır. Allah insanı yoxdan yaratmış, ona ruhundan üfləmiş və bilmədiklərini öyrətmişdir. Allah'ın ilhamı ilə insan var olduğu ilk gündən bu yana insan kimi həyat tərzini keçirir.

QAZINTILARIN APARILDIĞI “AYN GEV 1” ADLI SAHƏDƏ ƏLDƏ EDİLƏN TAPINTILAR TARİXİN TƏKAMÜLÜ TEZİSİNİN YALAN OLDUĞUNU GÖSTƏRİR

Aparılan araşdırmalar minlərlə il əvvəl yaşayan insanların hazırkı dövrdə kəndlərdə istifadə edilən alətlərə oxşar alətlərdən istifadə etdiyini göstərir. Hazırkı Fələstin torpaqlarında e.ə. 15.000 il əvvələ aid olan “Ayn Gev 1” adlı qazıntıların aparıldığı yerdə yaşayış məskəni kimi istifadə edilən küre şəkilli bir daxmanın özülündə taxıl üyütmə daşları, daş həvəngdəstə və oraqlar tapılmışdır. Bu alətlərin ən qədim olanları e.ə. 50.000 ildən daha əvvəlki dövrlərə aiddir.³⁷

Qazıntılar zamanı tapılan bütün bu əşyalar insan oğlunun ehtiyaclarının hər dövrdə eyni olduğunu və -sahib olduqları texnologiya ilə düz mütənasib olmaqla birlikdə -tapdıqları çıxış yollarının da bir-birinə bənzədiyini göstərir. Taxıl üyütmə daşları, həvəngdəstə, oraq kimi hazırkı dövrümüzdə kəndlərdə ən çox istifadə edilən və ehtiyac duyulan alətlərdən həmin dövrdə də istifadə edilmişdi.

QƏDİM SİVİLİZASIYALARIN HEYRANEDİCİ İZLƏRİ

Avqust Komte (August Comte), Herbet Spenser (Herbert Spencer), Levis Henri Morqan (Lewis Henry Morgan) kimi ideoloqlar tərəfindən müxtəlif dövrlərdə irəli sürülən və daha sonra Çarlz Darvinin nəzəriyyəsi ilə birləşdirilən sosial mədəni təkamül anlayışındakı yanlışlıqlara uyğun olaraq bütün cəmiyyətlər ibtidaidən aliyə doğru bir təkamül keçirir. 19-cu əsrin sonlarında inkişaf edən və Birinci Dünya Müharibəsi dövründə təsirini getdikcə artıran bu yanlışlıq sonrakı illərdə irqçilik, müstəmləkəçilik, yevgenika kimi bir çox qəddar cərəyan və təcrübələrin guya elmi əsasını təşkil edirdi. Dünyanın müxtəlif bölgələrində yaşayan fərqli mədəniyyətlərə, rənglərə, fiziki xüsusiyyətlərə sahib olan müxtəlif xalqlar bu cür elmdən kənar anlayışı irəli sürərək insanlıqdan kənar davranışlara səbəb oldular.

Adam Ferqüson (Adam Ferguson), Con Millar (John Millar), Adam Smit (Adam Smith) kimi yazıçı və mütəfəkkirlər bütün cəmiyyətlərin dörd əsas mərhələdən keçərək guya təkamülə uğradıqlarını irəli sürürdülər. Bu dörd mərhələ bunlardır: ovçuluq və yığıcılıq, heyvandarlıq, əkinçilik və son olaraq ticarət. Təkamülçü iddialara görə, guya meymunabənzərlikdən yeni çıxmış ibtidai insan düzəltdiyi sadə alətlərlə sadəcə ov edir və ətrafındakı bitkiləri, meyvələri və s. yığırdı. Zehni və bacarığı daha da inkişaf etdikcə heyvanları əhliləşdirməyə başladı, daha sonra isə əkinçiliklə məşğul ola biləcək qədər inkişaf etdi və ən son olaraq da ticarətlə məşğul ola biləcək zəka və bacarığa sahib oldu. Lakin arxeologiya və antropologiya kimi elm sahələrində baş verən irəliləyişlər və əldə edilən tapıntılar “mədəni və ictimai təkamül hekayəsinin” əsas iddiasının əsassız olduğunu göstərdi. Bütün bunlar materialistlərin insanı ağılsız

heyvanlardan təkmilləşmiş bir canlı kimi göstərmə və fəlsəfi olaraq inandıqları bu nağılı elmdə yerləşdirmə cəhdindən başqa bir şey deyil.

Aydındır ki, insanların ovçuluq və ya əkinçiliklə güzəranlarını təmin etməsi onların zehni bacarıq baxımından daha inkişaf etmiş və yaxud geridə qalmış olmalarını göstərmir. Yəni ovçuluqla öz yaşayışlarını təmin edən bir cəmiyyət daha geridə qaldığı üçün və zehni cəhətdən guya meymunlara daha yaxın olduğu üçün ovçuluqla məşğul olmur. Yaxud da bir cəmiyyətin əkinçiliklə məşğul olması onun meymunabənzərlikdən uzaqlaşdığı demək deyil. Cəmiyyətlərin məşğuliyyətləri insanların bir başqa canlıdan törədiyini göstərən ünsürlər də deyil. Bu məşğuliyyətlər guya təkamül müddəti ərzində zehni və bacarıq baxımından daha inkişaf etmiş fərdləri meydana gətirmir, yəni bir canlı növünü meydana gətirmir. Hazırkı dövrdə də texnologiya baxımından geridə qalmış bir çox qəbilə yalnız ovçuluq və yığıcılıqla məşğul olur. Lakin bu vəziyyət onların daha az insana bənzədiklərini göstərmir. Eyni vəziyyət bundan yüz minlərlə il əvvəl yaşayan insanlar üçün olduğu kimi, bundan on minlərlə il sonra yaşayacaq insanlar üçün də qüvvədədir. Nə keçmişdə yaşayanlar ibtidai insanlardır, nə də gələcəkdə yaşayanlar daha inkişaf etmiş fərqli bir növ olacaq.

Yaşayış formasından asılı olaraq, cəmiyyətlərə bir təkamüli mədəniyyət tarixi yazmaq qeyri-elmi bir nəzər nöqtəsidir. Bu nəzər nöqtəsi arxeoloji qazıntılarda əldə edilən bəzi tapıntıların darvinist elm adamlarının fikrinə görə materialist ideologiyasının ön mühakiməsinə uyğun olaraq şərh edilməsinə əsaslanır. Bu batil inanca görə, daş alətlərdən istifadə edən insanlar xırıltılı səslər çıxaran, dizləri və beli bükülmüş şəkildə yeriən heyvanabənzər davranışlı meymun adamlar olduqları fərz edilirdi. Halbuki, tapılan heç bir tapıntı onlardan istifadə edən zehni bacarığının həcminə dair dəqiq dəlil ola bilməz. Daha əvvəl də qeyd etdiyimiz kimi, bu, bir təxəyyül məhsuludur; məsələn, günümüzdən yüz min il sonra bu dövrə aid müxtəlif şəkillərdəki müasir sənət əsərləri tapılmış olsa və gələcəkdəki insanların günümüze aid başqa heç bir tapıntıları olmasa, böyük ethimalla bu əsərlərə əsaslanaraq müasir dövrümüzün insanları və malik olduqları texnoloji imkanlar haqqında çox fərqli şərhlər verə bilər və təsvirlər canlandıra bilərlər.

Xalqların təkamülü iddiası, göründüyü kimi, heç bir elmi dəlilə əsaslanmayan xəyali hekayələrdən ibarətdir. Və bu hekayələrin əsası insanın guya meymunabənzər bir zəhnə sahib olduğu yanlışlığını müdafiə edən elmdən kənar nəzər nöqtəsidir. Harvard Universitetinin təkamülçü antropoloqu Uilyam Hovels (William Howells) bu həqiqətlə bağlı belə etiraf etmişdir:

Təkamül nəzəriyyəsi orqanizmlə bağlı olmayan, lakin davranışla bağlı olan digər sualları doğurur. Bunlar fəlsəfə ilə bağlıdır, [elmi] həqiqətləri tapmaq çox çətindir. Davranış kəllə sümüyü kimi daşlaşa bilməz və ya daşdan alətlər kimi günümüze qədər gəlib çatmaz və belə olan halda, bizdə [qədim dövrlərdə] nələrin baş verdiyinə dair çox az işarələr var, ehtimalların sınaqdan keçirilməsi isə imkansızdır.³⁸

Bundan başqa, son vaxtlarda sosial alimlərin böyük əksəriyyəti təkamülçü baxışın yanlışlıqlarını qəbul edir. Bu elm adamları sosial təkamül nəzəriyyəsinin aşağıdakı məqamlarda elmlə ziddiyyət təşkil etdiyini deyirlər:

- Nəzəriyyə etnik ayrı-seçkiliklə dərinlən bağlıdır; müxtəlif xalqlar haqqında qərəzli qiymətləndirmə edir, məsələn, yalnız qərb xalqlarını mədəniləşmiş olaraq dəyərləndirir.

- Bütün cəmiyyətlərin eyni yolu, yaxud da eyni vasitələrdən istifadə edərək inkişaf etdiyini və eyni hədəflərə sahib olduğunu irəli sürürlər.

- Cəmiyyəti materialist baxışla dəyərləndirirlər.

- Tapıntılarla əksər hallarda ziddiyyət təşkil edir. İbtidai şəraitdə yaşayan bir çox xalq müasir olaraq qəbul edilən müxtəlif xalqlardan daha mədəni dəyərlərə sahibdir, yəni sülhsevər və bərabərlik tərəfdarıdır. Bir çoxu qidalanma şərtləri ilə əlaqədar çox sağlam və güclüdür.

Bu maddələrdən açıq aydın görüldüyü kimi, xalqların ibtidaidən aliyə doğru inkişaf etdiyini irəli sürən təkamülçü anlayış elmi dəyərlərlə və həqiqətlə uyğunluq təşkil etmir. Bu materialist ideologiyasının təsiri ilə irəli sürülən məcburi şərtlərə əsaslanan bir nəzəriyyədir. Qədim sivilizasiyaların izləri və əsərləri də təkamülçülərin “tarixin və sivilizasiyaların təkamülü” aldatmacasının yanlışlıqlarını göstərir.

KEÇMİŞİN İŞLƏRİ TƏKAMÜLÜN YALAN OLDUĞUNU GÖSTƏRİR

Keçmiş sivilizasiyalara dair tapıntılar təkamül nəzəriyyəsinin “ibtidaidən aliyə doğru” iddialarını təsirsiz edir. Tarixin axınına tədqiq etdiyimiz zaman qarşımıza çıxan həqiqət insanın hər zaman günümüzün insanı ilə eyni zəkaya və yaradıcılığa sahib olmasıdır. Yüz minlərlə il əvvəl yaşamış insanların ərsəyə gətirdiyi əsərlər və qoyduqları izlər təkamülçü iddialardan tamamilə fərqli mənalar daşıyır. Bu izləri tədqiq etdiyimiz zaman görürük ki, keçmişdə yaşayan insanlar da zəka və bacarıqlarına uyğun olaraq yaşadıkları hər bir dövrdə yeni kəşflər etmiş, ehtiyaclarını qarşılamaş və öz mədəniyyətlərini qurmuşlar.

Göndərilən elçilər çevrəsində yaşadığı millətin böyük dəyişikliklər vasitəsi ilə inkişafına və tərəqqisinə səbəb olmuşlar. Peyğəmbərlər Allah'ın ilhamı ilə dərin elmi biliyə sahib olmuşlar. Məsələn, Hz. Nuh gəmiqayırma texnologiyasını bilirdi. Quranda olan məlumata əsasən, Hz. Nuhun inşa etdiyi gəminin buxarlı bir gəmi olduğu aydın olur. (Doğrusunu Allah bilir.) Bu məlumata ayətdə göstərilən “...təndir qaynadığı zaman ” ifadəsi ilə diqqət çəkilir.

Nəhayət, əmrimiz gəldiyi və təndir qaynadığı zaman Biz (Nuha) dedik: “(Heyvanların) hər növündən bir cüt, bərələrində söz keçmiş kəslər istisna olmaqla, öz ailəni və bir də iman gətirənləri gəmiyə mindir”. Onunla birlikdə az adam iman gətirmişdi. (Hud surəsi, 40)

Təndir hal-hazırda müxtəlif regionlarda istifadə edilən bir cür ocaqdır. Qaynamaq (ərəbcə fəvrat feli) fişqıraraq qaynamaq mənasını verir. Hz. Nuhun gəmisinin təndirin qaynaması ilə, yəni ocağın (qazanın) qaynaması ilə hərəkət etməyə hazır vəziyyətə

gəldiyi aydın olur. Bundan başqa, Elmalılı Hamdi Yazırın təfsirində Hz. Nuhun gəmisinin “qazanla işləyən, yəni bir cür buxarlı gəmi” olduğu izah edilir:

Tennur: lüğətdə elə bir qapalı ocaq, sobadır ki, türk dilində “təndir” kimi istifadə edilir. Qaynamaq (fəvrat) kəliməsi də güclü və şiddətlə qaynamaq və fişqırmaq deməkdir... Yəni gəmi yelkənli bir gəmi deyil, qazanla işləyən bir paroxodun xüsusiyyətlərinə malikdir.³⁹

Hz. Süleyman dövründə də bu müqəddəs peyğəmbər vəsiləsi ilə elm, incəsənət və texnologiyada çox əhəmiyyətli irəliləyişlər olmuşdur. Məsələn, Quranda Hz. Süleyman dövründə təyyarə kimi sürətli nəqliyyat vasitələrindən istifadəyə işarə edilir:

Səhər bir aylıq məsafəni qət edən, günortadan sonra (yenə) bir aylıq məsafəni qət edən küləyi də Süleymana (ram etdik). (Səba surəsi, 12)

Bu ayəti-kərimdə olduqca uzaq məsafələrə Hz. Süleyman dövründə qısa müddətə çata bildiyinə diqqət çəkilir. Bu, günümüzdəki təyyarə texnologiyasına bənzəyən bir texnologiyadan istifadə etməklə küləklə hərəkət edən vasitələrə işarət edir. (Doğrusunu Allah bilir.) Bundan başqa, Quranda Hz. Süleyman dövründə qəsrlər, heykəllər, hovuzlara bənzər çanaqlar və yerindən tərpənməyən qazanlar düzəldildiyi xəbər verilir.

(Cinlər) onun üçün istədiyi qəsrlər, heykəllər, hovuzlara bənzər çanaqlar və yerindən tərpənməyən nəhəng qazanlar düzəldirdilər. Ey Davud nəsl! şükür edin! Qullarımdan şükür edəni azdır. (Səba surəsi, 13)

Bu ayədən Hz. Süleymanın çox mütərəqqi inşaat və memarlıq texnologiyasından istifadə etdiyi başa düşülür.

Quran ayəsində Hz. Süleymanın əmrində bina ustaları və dalğıcıların olduğu bildirilmişdir:

Həmçinin şeytanlardan olan müxtəlif bənnaları, dalğıcıları (Sad surəsi, 36-37)

Dalğic cinlərin Hz. Süleymanın əmrində olması o dövrdə dəniz altındakı sərvətlərdən istifadə edilməsinə işarədir. Dəniz altındakı neft, qızıl kimi qiymətli mədənlərin çıxarılaraq işlənilməsi və insanlar üçün faydalı və yararlı şəkllə salınması üçün çox yüksək texnologiya lazımdır. Hz. Süleymanın dövründə bu texnologiyadan istifadə edildiyinə diqqət yönəldilir.

Başqa bir Quran ayəsində isə Hz. Süleymanın mis qaynağını sel kimi istifadə etdiyi xəbər verilmişdir (Səba surəsi, 12). Ərimiş misin istifadəsi ilə Hz. Süleyman dövründə elektrik enerjisindən istifadə edilən yüksək texnologiyanın varlığına işarə edilir. Bildiyimiz kimi, mis cərəyan və temperaturu yaxşı keçirən metallardan biridir və bu xassəsinə görə, elektrik sənayesinin əsasını təşkil edir. Ayədə verilən “sel kimi axıtdıq” ifadəsi ilə güman olunur ki, Hz. Süleyman dövründə yüksək miqdarda istehsal olunan

elektrikin texnologiyada bir çox sahələrdə istifadə edildiyinə diqqət çəkilir. (Doğrusunu Allah bilir.)

Quran surələrində hz. Davudun da dəmiri işlətdiyi və zireh sənətini çox yaxşı bildiyi məlum olur. Ayələrdə bu cür xəbər verilir:

...Biz dəmiri onun üçün yumşaltdıq. (Sonra buyurduq:) “Geniş zirehlər düzəlt və halqaları toxuduqda ölçüyə riayət et. Yaxşı işlər görün! Mən, həqiqətən də, sizin nə etdiyinizi görürəm”. (Səba surəsi, 10-11)

Quranda hz. Zülqərneynin iki dağ arasına dövrün cəmiyyəti tərəfindən aşılma bilməsi və yarılmaması mümkün olmayan bir sədd inşa etdiyi xəbər verilir. Ayədə bildirildiyinə görə, hz. Zülqərneyn bu səddi inşa edərkən dəmir kütlələrdən və əridilmiş misdən istifadə etmişdir:

“Mənə dəmir parçaları gətirin!” Nəhayət, dağın iki yamacı arasını (dəmir parçaları ilə) doldurduqda: “Körükləyin!”– dedi. (Dəmir) közərən kimi: “Gətirin mənə, onun üstünə ərimiş mis töküm!”– dedi. (Kəhf surəsi, 96)

Bu məlumat hz. Zülqərneynin dəmirbeton texnologiyasından faydalandığına işarə edir. İnşaat sektorunda istifadə edilən ən möhkəm material dəmirdir. Binaların və ya körpü, bənd kimi memarlıq əsərlərinin möhkəmliyinin artırılması üçün mütləq dəmirdən istifadə edilməlidir. Ayədən belə aydın olur ki, hz. Zülqərneyn də dəmirləri uc-uca gətirmiş və üzərinə tökülən material ilə möhkəm bir dəmir-beton struktur inşa etmişdir. (Doğrusunu Allah bilir.)

Mərkəzi Amerikanın qədim sivilizasiyalarının yazılarında isə bəyaz geyimdə, hündürboy, saqqallı bir şəxsdən bəhs edilir. Bu yazılarda qısa bir müddət ərzində tək ilah inancının yayıldığı və incəsənət və elmdə ani bir inkişafın meydana gəldiyi bildirilir.

Qədim Misir cəmiyyətinə hz. Yaqub, hz. Yusif, hz. Musa, hz. Harun kimi bir çox peyğəmbər göndərilmişdir. Misir mədəniyyətinin incəsənət və elmdə müəyyən dövrlərdə yaşadığı sürətli inkişafa bu elçilərin və onlara inanan insanların böyük təsiri olmuş ola bilər.

Quranı və Peyğəmbərimizin (səv) sünnəsinə riayət edən müsəlman alimlər də astronomiya, riyaziyyat, həndəsə, tibb kimi elmi sahələrdə çox əhəmiyyətli kəşflər həyata keçirmişlər. Bu məlumatların vəsiləsi ilə elmdə və ictimai həyatda böyük dəyişikliklər və çox əhəmiyyətli irəliləyişlər olmuşdur. Bu müsəlman elm adamları və tədqiqatlarından bəziləri belədir:

Əbdülməttif əl-Bağdadi anatomiyaya aid tədqiqatları ilə tanınır. Alt çənə və döş sümüyü kimi orqanizmdəki bir çox sümüyün anatomiyası haqqında keçmişdə buraxılmış səhvləri düzəltmişdir. Bağdadinin “Əl-ifadə vəl-etibar” adlı əsəri 1788-ci ildə tərtib edilərək latın, alman və fransız dillərinə tərcümə edilmişdir. “Makalatün fil-havas” adlı əsəri isə beş duyğu orqanının tədqiqindən bəhs edir.

İbn Sina bir çox xəstəliklərin müalicə üsullarını açıqlamışdır. Ən məşhur əsəri olan “Əl-qanun fit-tibb” ərəbcə yazılmış və 12-ci əsrdə latın dilinə tərcümə edilərək Avropa universitetlərində 17-ci əsrə qədər əsas dərslik kimi qəbul edilmiş və oxunmuşdur. “Əl-qanun fit-Tibb”də bəhs olunan tibbi biliklərin böyük əksəriyyəti bu gün belə öz aktuallığını qoruyub saxlamışdır.

Zəkəriyyə Qəzvini Aristoteldən bəri davam edən beyin və ürəklə bağlı bir çox səhv fikirləri darmadağın etmişdir. Ürək və beyinlə bağlı məlumatları bu gün bizdə olan məlumatlara olduqca yaxındır.

Zəkəriyyə Qəzvini, Həmdullah Müstəvli əl-Qəzvini (1281-1350) və İbnün-Nəfisin anatomiyaya aid tədqiqatları müasir tibb elminin əsasını formalaşdırmışdır.

Əli bin İsanın üç cildlik göz xəstəliklərinə dair yazdığı “Təzkirətül-kəhhalin fil-ayn və əmrəziha” adlı əsərinin birinci cildi tamamilə gözün anatomiyasına həsr edilərək çox dəyərli məlumatları əks etdirir. Bu əsər daha sonralar latın və alman dillərinə tərcümə edilmişdir.

Biruni Qalileydən 600 il əvvəl dünyanın dövr etdiyini sübut etmiş, Nyutondan 700 il əvvəl yer kürəsinin səthini hesablamışdır.

Əli Quşçu ayın fazaları haqqında əhəmiyyəti böyük olan tədqiqatlar aparmış, mövzu ilə əlaqədar bir kitab çıxarmışdı. Ay haqqındakı tədqiqatları özündən sonrakı dövrlərdə yaşayanlar üçün istiqamət vermişdir.

Sabit Bin Kurra Nyutondan əsrlər əvvəl diferensial hesabı kəşf etmişdir.

Bəttaninin apardığı astronomik müşahidələrin doğruluğu özündən sonrakı alimləri heyran qoymuşdur. 533 ulduzu müşahidə etmiş, Günəşin Yerdən ən uzaq olduğu məsafəni düzgün şəkildə hesablamışdır. Triqonometriya haqqında apardığı tədqiqatlar və hesablamalarla riyaziyyat sahəsində öncüllərdən olmuşdur.

Əbul Vəfa isə triqonometriyaya sekans və kosekans terminlərini qazandırmışdır.

Xarəzmi ilk cəbr kitabını yazmışdır.

Məğribi “Tühfətül-ada” adlı kitabında üçbucaq, dördbucaq, dairə və digər həndəsi fiqurların səthinin ölçülərini tapmaq üçün metodlar göstərmişdir.

İbni-Heysəm optik elmin qurucusudur. Rocer Bakon və Kepler onun əsərlərindən faydalanmış, Qaliley də onun əsərlərindən faydalanaraq teleskopu kəşf etmişdir.

Kindi isə Eynşteyndən 1100 il əvvəl nisbi fizika və nisbilik nəzəriyyəsini ortaya atmışdır.

Pasterdən təxminən 400 il əvvəl yaşayan **Ağşəmsəddin** mikrobları ilk olaraq tanıdan italyan həkimi Frakastorodan təxminən 100 il əvvəl mikrobların varlığından bəhs etmişdir.

Əli bin Abbas əl-Məcusi 10-cu əsrdə yazdığı “Kamil əs-Sina`a ət-Tibbiyyə” kitabı ilə tibb elminin öncülü olmuş, əsəri bir çox xəstəliyin müalicəsində əsas istinad mənbəyi kimi qəbul edilmişdir.

İbni Cəssar cüzamın səbəb və müalicə üsullarını izah etmişdir.

Burada sadəcə bir neçəsinə yer verilən müsəlman alimləri Quranı və Peyğəmbərimizin (səv) yolunu izləyərək müasir elmin təməlini təşkil edəcək kəşflər etmişlər.

Göründüyü kimi, tarixdə bir çox millət göndərilən elçilər vasitəsi ilə incəsənət, tibb, texnologiya və elm sahələrində inkişafı təmin etmişlər. Peyğəmbərlərə itaət etməklə, bu mübarək insanların təşviq və tövsiyələri ilə peyğəmbərlərdən öyrəndikləri məlumatları təkmilləşdirmiş və bunları sonrakı nəsillərə də ötürmüşlər. Bundan başqa, tarix boyu vaxtaşırı haqq dindən uzaqlaşaraq batil inancları gücləndirən cəmiyyətlər belə, mötəbər elçilərin təbliğləri ilə yenidən tək İlah inancına dönmüşlər.

Keçmiş dövrlərə aid tapıntılara bu cür ön mühakimə etmədən baxıldıqda insanlıq tarixinin düzgün və aydın şəkildə başa düşülməsi mümkün olur.

Bundan başqa, daha öncə də bildirdiyimiz kimi, hazırkı dövrdə olduğu kimi, tarixin, demək olar ki, hər dövründə inkişaf etmiş və geridə qalan sivilizasiyalar eyni dövr içərisində mövcud olmuşlar. Necə ki, günümüzdə bir tərəfdə kosmos texnologiyası mövcud olduğu halda, digər tərəfdə dünyanın müxtəlif yerlərində insanlar ibtidai şəraitdə öz həyatlarına davam edirsə, keçmişdə də bir tərəfdə möhtəşəm Misir sivilizasiyası var ikən, digər tərəfdə olduqca geridə qalmış mədəniyyətlərə sahib olan cəmiyyətlər mövcud olmuşdur. Son dərəcə mükəmməl şəhərləri inşa edən, mütərəqqi texnologiyaya sahib olmaları qoyduqları izlərdən aydın olan Mayyalar Veneranın orbitini hesablayıb, Yupiterin peyklərini kəşf edərkən, eyni dövrdə Avropanın bir çox yerlərində insanlar dünyanın Günəş sisteminin mərkəzində olduğuna inanırdılar. Misirlilər müvəffəqiyyətlə beyin əməliyyatları apararkən dünyanın başqa yerlərində insanlar xəstəliklərin guya pis ruhların təsiri ilə əmələ gəldiyini hesab edirdilər. Şumerlər hüquq sistemi, ədəbiyyat, incəsənət anlayışları, astronomiya aid bilikləri ilə Mesopotamiyada köklü bir mədəniyyət qurarkən dünyanın bir başqa yerində hələ yazıdan istifadə etməyən cəmiyyətlər var idi. Bir sözlə, necə ki, günümüzdə sadəcə inkişaf etmiş sivilizasiyalar yaşamırsa, keçmiş də sadəcə geridə qalmış sivilizasiyaların var olduğu bir dövr deyildi.

Kitabın buraya qədər olan hissələrində tarixin fərqli dövrlərinə aid dəlilləri və bundan yüz minlərlə və yaxud on minlərlə il əvvəl yaşamış insanların mədəniyyətlərinin nümunələrini araşdırdıq. Daha yaxın dövrlərə baxdığımızda isə yenə insanın hər zaman insan olduğu həqiqətinin dəlillərindən biri ilə qarşılaşırıq. Qarşımızda guya meymunluqdan yenicə qurtulmuş ibtidai insanlar deyil, minlərlə ildən bəri davam edən bir sivilizasiyanın övladları olan mədəni insanlar vardır.

20-ci əsrdə inkişaf edən texnologiya vasitəsi ilə arxeoloji araşdırmalar xeyli sürətlənmiş və bu sürətlə birlikdə bəşər tarixinin əsl üzünə aid əhəmiyyətli dəlillər torpağın altından bir-bir toplanmağa başlamışdır. Beləliklə, minlərlə il əvvəl Misirdə, Mərkəzi Amerikada, Mesopotamiyada və digər bölgələrdə yaşanan həyatın bir çox tərəfdən günümüzlə paralellik ifadə etdiyi ortaya çıxmışdır.

BƏŞƏR TARİXİNİN HEYRANEDİCİ ƏSƏRLƏRİ: MEQALİTLƏR

Meqalit böyük daş bloklardan ibarət olan əsərlərə verilən addır. Bu əsərlər müxtəlif məqsədlərlə inşa edilmişdir. Bəşər tarixinə baxdıqda keçmişdən günümüzə qədər bir çox meqalitin qaldığı müşahidə edilir. Bu əsərlərin ən heyratamiz xüsusiyyətlərindən biri bəzilərinin bir tondan daha ağır olan daş blokların adıçəkilən əsərlərin inşasında necə istifadə edilmələridir. Bu nəhəng daşlar hansı yolla tikinti sahəsinə gətirilmiş, hansı texnikadan istifadə edilərək qaldırılmışdır? Həmin dövrün insanları bunları necə üst-üstə qoyaraq bu əsərləri inşa etmişlər? Ümumilikdə, daşların uzaq məsafədən daşınması ilə inşa edilən meqalitlər bir növ inşaat və mühəndislik möcüzəsi kimi dəyərləndirilir. Bu cür əsərləri meydana gətirən insanların olduqca mütərəqqi bir texnologiyaya sahib olmaları açıq görünür.

Bu əsərlərin meydana gətirilməsi üçün, əvvəlcə, onlar planlaşdırılmış olmalı idi, bu planın da tikintidə işləyəcək bütün insanlara düzgün və dəqiqliklə bildirilməsi zəruridir. Plan qurularkən, əsərin haraya inşa ediləcəyini göstərən texniki çertyojlar çəkilməlidir. Bundan əlavə, həmin texniki çertyojlardakı hesablamalar xətasız olmalıdır, belə ki, hesablamada ən kiçik bir xəta əsərin inşasını imkansız hala gətirə bilərdi. Bütün bunlarla bərabər, inşaatın həyata keçirilə bilməsi üçün təşkilatçılıq da qüsursuz olmalıdır. İşçilərin uyğunlaşdırılmasının təmin edilməsi, ehtiyaclarının ödənməsi (nahar, istirahət və s.) inşaatın lazım olduğu kimi getməsi və nəticələnməsi üçün mühüm ünsürlərdir.

Bu əsərləri inşa edən insanların təxmin ediləndən də artıq biliyə və texnologiyaya sahib olduqları açıq-aydın görünür. Kitabın əvvəlki səhifələrində də qeyd etdiyimiz kimi, sivilizasiya hər zaman tərəqqi etmir, bəzən tənəzzül edir. Hətta bir çox hallarda, mütərəqqi və tənəzzül etmiş sivilizasiyalar eyni tarixi dövrdə dünyanın müxtəlif yerlərində eyni anda mövcud ola bilər.

Sözgedən meqalitləri inşa edən insanların da mütərəqqi bir sivilizasiyada yaşamış olmaları -arxeoloji və tarixi faktların əks etdirdiyi kimi- olduqca yüksək ehtimaldır. Belə ki, ərsəyə gətirdikləri əsərlər mürəkkəb riyazi və həndəsi biliklərə sahib olduqlarını, dərəli-təpəli ərazilərdə sabit nöqtələri ölçərək onların üzərində əsərlər tikə biləcək texniki biliyə yiyələndiklərini, coğrafi mövqeləri müəyyən etmək üçün cihazlardan (kompas kimi) istifadə etdiklərini, lazım olduğu halda, kilometrərlə uzaq məsafələrdən inşaat üçün lazım olan alətləri daşıya bildiklərini göstərir. Bütün bunları bir neçə ibtidai alətlərdən və sadəcə insan qüvvəsindən istifadə edərək yerinə yetirmədikləri açıq-aydındır. Bundan başqa, günümüzün tədqiqatçıları və arxeoloqları tərəfindən aparılan bir çox sınaq təkamül nəzəriyyəsinin irəli sürdüyü şərtlərlə bu əsərlərin inşa edilməsinin qeyri-mümkün olduğunu müəyyən etmişdir. Təkamülçülərin irəli sürdüyü xəyali şəraiti hazırkı dövrdə düzəldərək bunlara oxşar əsərlər inşa etməyə cəhd edən

tədqiqatçılar böyük uğursuzluğa düşər olublar. Qeyd edilən tədqiqatçılar nəinki buna bənzər quruluşları inşa etmək, hətta bu tikilinin əsas tikinti materialı olan daşları bir yerdən digərinə daşımaqda çətinliklərlə qarşılaşmışlar. Bu da bir daha göstərir ki, bu dövrün insanları təkamülçülərin irəli sürdüyü kimi geridə qalmış bir həyat tərzini keçirmirdilər. İncəsənətdən zövq alır, memarlığa əsaslı şəkildə yiyələnməklə inşaat texnologiyalarından ustalıqla istifadə edir, astronomik araşdırmalar aparırdılar.

Keçmişdəki sivilizasiyalardan geriyə çox zaman daş blokların, kütləvi daş tikililərin və yaxud da yüz minlərlə il əvvəldən sadəcə bir sıra daş alətlərin qalmış olması isə son dərəcə adi bir hadisədir. Bir sıra daş abidələrə və əsərlərə baxaraq dövrün insanların sadəcə daşdan istifadə edərək işləyə bilən, texnologiyadan uzaq və geridə qalmış sivilizasiyalar olduğunu irəli sürmək isə inandırıcı deyil. Bunlar müxtəlif doqmaların təsiri ilə edilən şərh olmaqdan başqa heç bir elmi məna ifadə etmir. Bundan əvvəl də vurğuladığımız və bir çox qabaqcıl təkamülçülər tərəfindən də qəbul edildiyi kimi, əldə edilən tapıntılar icma həyatı barədə bizə dəqiq məlumat verə bilməz. Lakin bu tapıntılar ön mühakimələrin mənfəəti təsirinə qurtularaq dəyərləndirilsə, həqiqətə daha yaxın şərh edilə bilər. Yüz minlərlə il əvvələ aid bir cəmiyyətdən geriyə onlar taxtadan olan möhtəşəm villalarda yaşasa da, bünövrəsi şüşə məmulatından olan villalar tikilsələr də, həmçinin ən gözəl daxili dekorasiya materiallarından istifadə etsələr də, bunlardan yüz min illər boyu məruz qalacağı külək, yağış, zəlzələ, sellərlə aşınma nəticəsində dəqiq dəlillər qalmayacağı açıq-aydındır. Taxtanın, şüşənin, misin, tuncun və digər müxtəlif materialların təbii şəraitdə aşınması ən çox 100-200 il çəkir. Yəni aradan keçən 150-200 il sonra evinizin beton və ya taxtadan olan divarı aşınıb gedəcək, içindəkilərdən isə geriyə çox az iz qalacaq. Zəlzələyə, selə və ya fırtınaya məruz qaldığı zaman isə geriyə qalan izlər tamamilə yox olacaq. Geriyə ancaq aşınması çox daha uzun müddət sürən blok daş parçaları qalacaq. Bununla da kiçik parçalara ayrılan daşdan olan əşyalar ovxalanıb gedəcəkdir. Dolayısıyla, ancaq bu daş bloklara əsaslanaraq həmin dövrdə yaşamış cəmiyyətlərin gündəlik həyatı, sosial münasibəti, inancı, zövqü və incəsənət haqqında anlayışı barədə şərhlərin yəqinlik ifadə etməsi qeyri-mümkündür.

Halbuki, təkamülçülər mümkün olmayanı etməyə çalışır, bəzi tapıntıları xəyali şərhlərlə bəzəyib müxtəlif ssenarilər icad edirlər. Həqiqətlərdən yayındıraraq hekayələr qoşmaq, əslində, bəzi təkamülçülər tərəfindən də birbaşa tənqid edilən haldır. Hətta belə yanaşmaya belə bir ad da verilib: “Elə-belə yazılmış nağıllar”. Bu ad təkamülçü paleontoloq Stefan Cey Quldun ingilis yazıçısı və şair Redyard Kiplinq (1865-1936) tərəfindən 1902-ci ildə nəşr edilən eyni adlı kitabına tənqidindən irəli gəlir. Kiplinq uşaqlar üçün hekayələrini topladığı bu kitabında canlıların müxtəlif orqanlarının necə əmələ gəldiyinə dair xəyal gücünə əsaslanan təkamül nağılları yazmışdır. Məsələn, Kiplinq filin xortumu barədə hekayəsində bunları yazırdı:

Günlərin bir günü, bir fil balası anasına lazımı qədər yaxın yerdə deyildi. Çayın parlaq suyunu gördü və maraqla çayın kənarına gəldi və ətrafa boylanmağa başladı. Suyun üzərində çıxıntı kimi bir qabarıqlıq var idi və bunun nə olduğunu bilmək istəyən fil balası daha yaxından baxmaq üçün suya tərəf əyildi. Birdən birə o çıxıntı yuxarı tullandı və balaca filin burnundan tutdu. [O, timsah idi.] ... Sonra fil balası oturaraq özünü arxaya çəkməyə başladı, çəkdi, çəkdi və burnu getdikcə uzanmağa başladı. Və

timsah çırpınaraq sahilə doğru çıxdı və quyruğunun zərbəsi ilə suyu süd kimi ağappaq etdi; timsah da [filin burnunu] çəkdi, çəkdi və çəkməyə davam etdi.⁴⁰

Quld da bəzi təkamülçü alimləri ədəbiyyatı yuxarıdakı bu hekayə ilə bir xeyli bənzərlik təşkil edən və heç nəyin sübutu olmayan elə-belə yazılmış nağıllarla doldurmaqla tənqid etmişdir. Eyni vəziyyət təkamül nəzəriyyəsi ilə xalqların inkişafını açıqlamağa çalışanlar üçün də təsirlidir. Kiplinqin nağılları kimi, təkamülçü sosial alimlərin elə-belə nağılları da sadəcə xəyal gücünə əsaslanır. Və guya əvvəllər sadəcə bir sıra xırıltılı səslər çıxaran, işlənməmiş daş alətlərdən istifadə edə bilən, mağaralarda yaşayan, ovçuluq və yığıcılıqla məşğul olaraq həyatlarını təmin edən, sonra isə inkişaf etdikcə əkinçiliklə məşğul olmağa başlayan, bundan sonra isə digər mədənlərdən istifadə etməyə başlayan, daha sonra getdikcə zehni inkişaf edərək cəmiyyətlər şəklində yaşayıb sosial münasibətlər quran insanlıq tarixi də suyun kənarında xortumu uzanan filin nağılından fərqli deyil.

Bu elmdən kənar olan anlayışı Quld belə ifadə edir:

Elm adamları bu nağılların uydurma olduğunu bilir; təəssüflər olsun ki, bunlar peşəkar ədəbiyyatda artıqlaması ilə ciddi və real qəbul edilirdilər. Daha sonralar bunlar [elmi] həqiqətlər halına salınır, milli ədəbiyyata daxil olurlar.⁴¹

Quld bundan başqa, bu hekayələrin təkamül nəzəriyyəsi baxımından heç bir şeyin dəlili olmadığını bu sözləri ilə qeyd etmişdir:

Təkamülə uğrayan təbiət tarixinin elə-belə yazılmış hekayələr ənənəsindəki bu nağıllar heç nəyin dəlili, sübutu deyil. Lakin bunların səbəb olduğu ağırlıq və buna bənzər bir çox vəziyyət mənim mərhələli inkişaf fikrimə (gradualism) olan inamımı uzun müddət əvvəl öldürdü. Daha yaradıcı zehniyyət bunları xilas edə bilər, lakin sadəcə mahir abstrakt fəlsəfi görüşlərlə xilas edilən anlayışlar mənim üçün çox şeyi ifadə etmir.⁴²

Nyuqreync (Newgrange)

E.ə. 3200 il əvvəl inşa edilməsi qəbul edilən Nyuqreync Dublin yaxınlığında bir məqbərədir. Hələ Misir sivilizasiyasının meydana gəlmədiyi, Babil və ya Krit mədəniyyətinin yaranmadığı dövrdə Nyuqreync var idi. Bu dövrdə dünyanın məşhur daş tikililərindən biri olan Stounhenc (Stonehenge) hələ inşa edilməmişdi. Aparılan araşdırmalar Nyuqreyncin sadəcə bir məzar olmadığını göstərir, bu məqbərəni inşa edən insanların çox şaxəli astronomiya biliklərə yiyələndiklərini göstərir. Nyuqreyncin astronomik xüsusiyyətlərinə keçməzdən əvvəl, inşaat xüsusiyyətləri barədə danışmaq faydalı olardı. Belə ki, Nyuqreynci inşa edən insanların vurğulanması gərəkən mühəndislik texnikaları və memarlığa aid bilikləri mövcud idi.

Nyuqreync bir çox arxeoloq tərəfindən texniki möcüzə olaraq adlandırılır. Məsələn, tikilinin üzərindəki qübbə başdan sona mühəndislik xariqəsidir. Alt hissəsi

ağır, üst hissələri yüngül olan monolit daşlar üst-üstə elə qoyulmuşdur ki, hər üstdə yerləşən daş altdakından bir az çölə çıxıntı əmələ gətirir. Bu şəkildə tikilinin üstündə mərkəz hissəsində 6 metr yüksəkliyində 6 bucaqlı bir baca meydana gəlmişdir. Bacanın sonunda istənilən zaman açılıb bağlanan bir qapaq daş var.

Bu nəhəng tikilinin, mühəndisliyi mükəmməl bilən, hesabı yaxşı bilən, düzgün planlaşdırma bacarığına sahib olan, yük daşınmasını həyata keçirən və praktiki inşaat biliklərindən məharətlə istifadə edən insanlar tərəfindən inşa edildiyi açıq-aşkar görünür. Təkamülçülərin iddialarına görə, belə bir tikilinin necə inşa edilməsi izah edilə bilməz. Belə ki, təkamülçülərin həqiqətdən uzaq şərhələrinə əsasən, həmin dövrün insanları geridə qalmış və ibtidai şəraitə sahibdir. Lakin belə bir nəhəng bir tikilinin ibtidai şərtlərdə, mühəndislik və inşaat bilikləri olmadan insanlar tərəfindən inşa edilmiş olması imkansızdır.

Tikilinin astronomik xüsusiyyətləri də heyrət doğurur. Bu nəhəng məqbərə elə tikilmişdi ki, Gün dönümü günlərində tikilinin içində olduqca heyrətamiz bir işıq oyunu meydana gəlir. Qıç gün dönümü vaxtı, yəni ilin ən qısa günündə günəşin doğmasından bir az sonra gün işığı birbaşa Nyuqreyncin məzar otağına düşür. Bundan sonra müxtəlif koridor qapılarına və nəhəng daşlara düşür və işıqlandırmağa davam edir və ən son olaraq arxa divara qədər çatır. Və bu əsnada mükəmməl bir işıq oyunu meydana gəlir. Diqqəti cəlb edən bir hal ondan ibarətdir ki, işıq tikilinin daxilinə koridordən deyil, koridor qapısının üstündən üzərində məxsusi olaraq düzəldilmiş dar dəlikdən girir. Yerləşdirilən bütün blok daşlar da işığı əks etdirə biləcək bucaq altındadır. Məhz belə işıq oyununu möhtəşəm edən ünsürlərdən biri də budur.

Dolayısıyla, bu nəhəng tikilini inşa edənlərin mühəndislik bilikləri ilə yanaşı, gün dönümlərini və Günəşin hərəkətini hesablayacaq dərəcədə astronomiya elminə sahib olduqları meydana çıxır.

Nyuqreync Britaniyada qədim dövrlərdən geriyə qalan bir çox daş tikilidən sadəcə biridir. Bu tikiliyə baxaraq edilməli şərh sözügedən tikilinin dərin biliklərə sahib olan insanlar tərəfindən mütərəqqi inşaat texnikası və vasitələrdən istifadə edilərək tikilmiş olmasıdır. Dövrün insanların necə həyat təzi keçirdiklərinə dair edilməli şərh isə belə bir tikilini inşa edə biləcək insanların yaşadıkları şəraitin də komfortlu və mütərəqqi ola bilməsidir. Astronomiya bilikləri kosmosu müşahidə edə bilmək texnologiyasına və müşahidələrini düzgün şəkildə başa düşəcək bilik irsinə sahib olduqlarını işarə edir. Kosmosu müşahidə edərək əldə etdikləri nəticələri düzgün izah edə bilən insanların gündəlik həyatları da bu cür biliklərə uyğun olaraq mədəni olmalıdır. Bəlkə də son dərəcə komfortlu evlərdə yaşayan, baxımlı bağları olan, yaxşı xəstəxanalarda müalicə alma imkanına sahib olan, kommersiya fəaliyyəti ilə məşğul olan, incəsənətə, ədəbiyyata əhəmiyyət verən, çox şaxəli mədəni irsə sahib olan bu cəmiyyətdən geriyə sadəcə bu daş tikili qalmışdır. Bunların hamısı arxeoloji tapıntılar və tarixi məlumatlara əsaslanaraq bu daş tikili və bu daş tikilini inşa edənlər haqqında edilə biləcək real şərhlərdir. Lakin təkamülçülər sadəcə materialist qəliblər içərisində düşünməyə vərmiş etdiklərinə görə, ağıla və elmə uyğun bu şərhlərin əvəzinə müəyyən doqmaların məhsulu olan hekayələri danışirlar. Lakin bu hekayələr heç vaxt dəqiq bir həqiqəti ifadə edə bilməz.

Stounhenc (Stonehenge)

Stounhenc dairə şəklində yerləşdirilmiş, böyük daş bloklardan təşkil olunan bir tikilidir. Təqribən 4.5 metr hündürlüyündə, hər biri təqribən 25 ton ağırlığında təxminən 30 ədəd daş blokun bir yerə yığılmasından əmələ gəlmişdir. İngiltərədə yerləşən bu tikili tədqiqatçıların marağına səbəb olmuşdur. Quruluşu və inşaat məqsədi haqqında bir çox nəzəriyyələr irəli sürülmüşdür. Burada vurğulanmalı məsələ həmin nəzəriyyələrin hansının doğru olub-olmaması deyil. Vacib olan bu tikilinin təkamül nəzəriyyəsinin bəşər tarixini izah etmək üçün irəli sürdüyü iddiaları əsassız edən misallardan biri olmasıdır.

Aparılan tədqiqatlar Stounhencin üç inşaat mərhələsində meydana gəldiyini irəli sürürlər. Bir çox qaynağa əsasən, Stounhencin ən qədim dövrü e.ə. 2800 ilə təsadüf edir. Yəni Stounhencin yaşı 5000 il bundan əvvələ qədər aid edilir. Tarixi qaynaqlar birinci inşaat mərhələsində ərazidə nəhəng daşlardan kiçik bir dairənin inşa edildiyini və bu dairədən kənarda bir topuq daşı yerləşdirildiyini irəli sürür. Daha sonra nəhəng daşlardan daha bir dairə inşa edilmiş, bundan sonra da dairədə iç hissədə “mavi daş” adlı daş bloklar yerləşdirilmişdir.

Bu tikilinin ən diqqətçəkən tərəflərindən biri burada istifadə edilən mavi daşlardır. Belə ki, Stounhencin yaxınında hər hansı bir mavi daş qaynağı yoxdur. Aparılan araşdırmalar, bu daşların Prescelly dağlarından tikilinin olduğu yerə gətirildiyini irəli sürmüşdür. Burada isə yenə də qeyri-adi halla rastlaşırıq. Belə ki, adı çəkilən mavi daş mənbələri Stounhencdən təqribən 380 km (quru yolu ilə) aralıdadır. Əgər dövrün insanları təkamülçü hekayələrdə izah edildiyi kimi, ibtidai şərtlərdə yaşayan, əllərindəki tək material ağac linklər, ağac kötüyündən düzəldilmiş sallar və daş baltalar olan insanlar olsaydı, tonlarla ağırlığındakı bu daşlar Stounhencin olduğu əraziyə necə gətiriləcəkdi? Məhz bu, təkamülçülərin xəyal məhsulu ssenariləri ilə cavablandırılması mümkün olmayan bir sualdır.

Bir qrup tədqiqatçı həmin dövrün şərtlərini canlandıraraq mavi daşları Stounhencə qədər daşımağa çalışmışlar. Bunun üçün ağac linklərdən istifadə etmişlər, üç sandalı bir-birinə bağlayaraq böyüklüyü eyni olan daşların yerləşməsi üçün sal meydana gətirmişlər, uzun taxtalardan (şüvül) istifadə edərək salı çay boyunca üzə yuxarı daşımağa çalışmışlar, daha sonra da qaba üsullarla hazırlanmış təkərlər üzərində daşları təpəyə doğru çıxarmaq üçün səy göstərmişlər. Lakin bütün bunlar nəticəsiz qaldı. Bu, mavi daşların Stounhencin olduğu yerə necə daşındığını anlamaq üçün həyata keçirilən sınaqlardan sadəcə biridir. Daha bir çox sınaq keçirilmiş və dövrün insanların hansı nəqliyyat vasitələrindən istifadə etdiyini anlamağa çalışmışlar. Lakin təkamülçü ön mühakimələri baxımından aparılan bu araşdırmalar nəticə əldə etməkdən həmişə uzaq olublar. Çünki bütün bu sınaqlar Stounhencin inşa edildiyi dövrdə yaşayanların sadəcə daş və ağac kimi işlənməmiş materiallardan istifadə etdikləri və geridə qalmış sivilizasiyalarının mövcud olduğu yanlışlığı əsas götürülərək həyata keçirilir.

Burada bir məsələnin də üstündə durmaq lazımdır. Qeyd edilən sınaqlar aparılarkən gəmi tərsanələrində düzəldilən müxtəlif modellərdən yararlanır,

təkmilləşmiş fabriklərdə istehsal edilən burazlardan istifadə edilir, təfsilatlı şəkildə hesablamalar və planlaşdırılma aparılır. Yəni günümüzün texnologiyasının imkanlarından faydalanmışlar. Buna baxmayaraq, nəticə əldə edilə bilmir. Bundan təxminən 5000 il əvvəl yaşayan insanlar isə tonlarla ağırlığındakı bu daşları daşımış, coğrafi mövqelərini hesablayaraq bir dairə şəklində düzmüşlər. Bütün bunları daş baltalar, kötükdən düzəldilmiş sallar, ağacdan inşa edilmiş linklər vasitəsi ilə etmədikləri açıq aydın bilinir. Stounhencə və digər bir çox meqalit, bəlkə də, bizim belə təxmin edə bilməyəcəyimiz bir texnologiyadan istifadə edərək inşa edilmişdir.

Tiuanako (Tiahuanaco) şəhərindəki heyrətamiz qalıqlar

Boliviya ərazisində And dağları üzərində Boliviya ilə Peru arasında dəniz səviyyəsindən təxminən 4 min metr yüksəklikdə yerləşən Tiuanako şəhəri görünləri heyrətə salacaq bir çox tapıntılarla doludur. Bu ərazi Cənubi Amerikanın arxeoloji möcüzələrindən biri olaraq qəbul edilir. Tiuanakoda olan ən heyrətamiz tapıntılardan biri gecə-gündüz bərabərlikləri, fəsiləri, ayın hər saatdakı vəziyyətini və hərəkətlərini göstərən təqvimdir. Bu təqvim adı keçən ərazidə yaşayan insanların çox mütərəqqi sivilizasiyaya sahib olduqlarını göstərən dəlillərdəndir. Tiuanakodakı digər heyrətamiz əsərlər isə bəziləri çəkisi 100 tona çatan daş bloklardan ibarət tikililərdir.

“Reader's Digest” Tiuanako şəhərindəki məqbərələr və daş qalıqları haqqında *“... Günümüzün ən ixtisaslaşmış mühəndisləri hələ də bu qədər böyük qaya parçalarını kəsərək daşımaqla bir şəhəri abadlaşdırma biləcəklərinə dair suala cavab verə bilmir. Nəhəng bloklar sanki bir metal qalibdən istifadə edilərək kəsilmiş kimidir...”* şərhini etmişdir.⁴³

Məsələn, bu şəhərdə divarlar 100 ton ağırlığındakı qumdaşı blokları üzərinə 60 tonluq başqa bloklar qoyularaq inşa edilmişdir. Bu divarların inşa edilməsi üçün böyük ustalıq tələb edən karxanaçılıqdan istifadə edilmişdir. Böyük ölçülərdə olan kvadrat daşlar 10 ton ağırlığındakı daş bloklarda 2.5 metr uzunluğunda dəliklər açılmışdır. Tapıntıların müxtəlif yerlərində 1.8 metr uzunluğunda və yarım metr enində su kanalları var. Bu kanalların ölçüləri hazırkı dövrdə rast gəlinməyən dəqiqlikdədir. Bu insanların, -təkamülçü yalanlarda irəli sürüldüyü kimi -texnoloji imkanlar olmadan- belə əsərləri meydana gətirmiş olmaları mümkün deyil. Belə ki, təkamülçülərin irəli sürdüyü guya ibtidai şəraitdə bu əsərlərdən tək birinin belə meydana gəlməsi üçün bir insanın ömründən daha uzun bir müddət lazımdır. Belə vəziyyətdə Tiuanakonun meydana gəlməsi yüzlərlə il çəkərdi ki, bu da təkamül nəzəriyyəsinin doğru olmadığını göstərir.

Tiuanakoda ən diqqəti cəlb edən tikililərdən biri də “Günəş qapısı”dır. Monolit daşdan meydana gətirilən bu əsərin hündürlüyü 3, eni isə 5 metrdir. Ağırlığının təxminən 10 ton olduğu təxmin edilir. Qapının üzəri müxtəlif cizgilərlə bəzədilmişdi. Bu bölgədə yaşayanların Günəş qapısını hansı üsuldan istifadə edərək inşa etdikləri hələ də izah edilə bilməmişdir. Bu cür möhtəşəm qapının inşasında hansı texnologiyadan istifadə edilmişdir? 10 ton ağırlığında qayalar, daş mədənlərindən necə çıxarılmış, haradan, hansı texnika ilə daşınmışlar? Bütün bu işlər görülərkən təkamülçülərin iddia etdiyi kimi, sadə

vasitələr və materiallardan istifadə olunmadığı açıq-aşkar görünür. Tiuanakonun salındığı ərazinin coğrafi şəraitini nəzərə alındıqda vəziyyət daha da heyrtəmiz olur. Şəhər normal məskunlaşmış ərazilərdən kilometrərlə uzaqda və təxminən 4000 metr yüksəklikdə qurulmuşdur. Şəhərin yerləşdiyi yüksək yaylada atmosfer təzyiqinin dəniz səviyyəsindən təxminən yarı-yarıya düşməsi, oksigen faizinin də qat-qat azalması səbəbi ilə insan qüvvəsini tələb edən işləri görmək daha da çətin olur.

Bütün bu materiallar dünyanın bir çox yerlərində olduğu kimi, burada da keçmişdə olduqca inkişaf etmiş sivilizasiyaların yaşadığını, dolayısıyla, bəşər tarixinin inkişafa doğru irəlilədiyi iddiasının təsirsiz olduğunu göstərir.

İNCƏSƏNƏT BAXIMINDAN VƏ ELMİ CƏHƏTDƏN MÖHTƏŞƏM SİVİLİZASIYA: QƏDİM MISİR

Qədim Misir bəşəriyyətin minlərlə il əvvəl qurduğu incəsənət baxımından və elmi cəhətdən ən güclü sivilizasiyalardan biridir. Qədim misirlilər ibtidai bir cəmiyyətin davamı olmayacaq qədər çox şaxəli bir təcrübəyə və elmi bazaya malik idilər. Bütpərəst azğın bir dinə mənsub olan misirlilər arasında Hz. Nuh dövründən, Hz. İbrahim dövründən gələn sənətkarlığa aid biliklərə sahib olan ustalar vardı. Bu yəhudi ustalar keçmiş peyğəmbərlər dövründən öyrəndikləri bilikləri tətbiq edirdilər.

Hazırkı dövrdə dünyanın bir çox yerində misirlilərin çatdığı mədəniyyət səviyyəsinə insanlar müvəffəq ola bilməmişlər. Məsələn, bu gün Afrikanın müxtəlif yerlərində, Cənubi Amerikanın bəzi şəhər kənarlarında, Asiyanın müxtəlif yerlərində, Misir də daxil olmaqla, bir çox bölgədə, insanlar keçmişdəki mədəniyyət səviyyəsindən çox geridə qalmış həyat tərzini keçirir. Tibb, anatomiya başda olmaqla, şəhərsalmada (şəhərlərin planlaşdırılması), memarlıqda, incəsənətdə, toxuculuqda irəli gedən Misir mədəniyyəti bugün olduqca təqdir olunaraq heyrtlə elm adamları tərəfindən tədqiq edilir.

Tibbin başlanğıcı Qədim Misirdə

Qədim Misirdə tibbin yüksəltdiyi səviyyə olduqca heyrtəmizdir. Qazıntılar zamanı əldə edilən tapıntılar arxeoloqlardan əlavə, tarixçilərin də heyrtinə səbəb olmuşdur. Belə ki, heç bir tarixçi e.ə. 3000-ci illərdə yaşanan qədim sivilizasiyadan bu cür inkişaf etmiş bir texnologiya gözləməirdi. X-şüalarından istifadə edilməklə mumiyalar üzərində aparılan tədqiqatlar nəticəsində Qədim Misirdə beyin əməliyyatlarının həyata keçirildiyi məlum olmuşdur.⁴⁵ Bundan əlavə, həmin əməliyyatlar peşəkar metodlardan istifadə edilməklə həyata keçirilmişdi. Cərrahi əməliyyat keçirmiş mumiyaların kəllə sümükləri tədqiq edildiyində əməliyyat

yerlərinin qüsursuz qaydada kəsilməmiş olduğu görünür. Hətta bu insanların əməliyyatdan sonra yaşadıklarını sübut edən bitmiş kəllə sümüklərinə rast gəlinmişdir.⁴⁶

Digər bir misal isə bəzi dərmanlarla bağlıdır. 19-cu əsrdə olduqca sürətli irəliləyişi müşahidə edən eksperimental elm nəticəsində tibb sahəsində ən böyük yüksəlişlər oldu. Antibiotikin kəşfi də bu əsrdəki tərəqqilərdən biridir. Əslində, bunlara “kəşf edildi” demək səhv olardı, belə ki, bu texnikanın böyük hissəsi Qədim Misirdə onsuzda istifadə edilirdi.⁴⁷

Misirlilərin tibb və anatomiya sahəsində nə qədər inkişaf etmiş olduqlarını göstərən ən başlıca əsərlərdən biri də, şübhəsiz ki, özlərindən sonra qalan mumiyalardır.

Cansız bədənin minlərlə il çürümədən saxlana bilməsini təmin edən mumiyalama prosesi, əslində, olduqca mürəkkəb bir prosesdir. Bu mövzuda misirlilərin istifadə etdiyi texnika qısa olaraq belədir. İlk olaraq ölünün daxili orqanları çıxarılır, burundan beyin alınır, cəsəd sterilizasiya edilir və natron adlı maddə ilə sarılır və 40 gün gözlənilir. (Natron - soda, natri bikarbonat və natri xlorla natri sulfatın qarışığından alınan bir maddədir). Daha sonra bu maddə cəsəddən çıxarılır, qol və ayaqlar kimi bədənin birləşmə yerləri palçıq və ya qumla sarılırdı. Sonra cəsəd kitrəyə (qətran) batırılmış kətanla, qoxulu bir növ sarı saqqız və darçınla sarılırdı. Bir növ məlhəmin bədəne sürtülməsindən sonra da nazik bir kətan tülle örtülürdü.⁴⁸

Misirlilər mumiyalama texnikalarını sadəcə insanlarda deyil, müxtəlif heyvanlarda da təcrübədən keçirmişlər. Qədim Misirdə tibbin olduqca inkişaf etmiş olması əldə olunan arxeoloji tapıntılardan və xüsusən mumiyalama texnikasından açıq şəkildə görünür. Bundan başqa unutmamalıyıq ki, bədənin formasını pozmadan, ölünün bütün daxili orqanlarını çıxardaraq mumiyalamaları bu işi görən insanların hər orqanın yerini biləcək qədər anatomiya biliyinə sahib olduqlarını göstərir.

Mumiyalamadan başqa misirlilər tərəfindən 5000 il əvvəl istifadə edilmiş bir çox tibbi texnika və alət də aparılan araşdırmalar nəticəsində gün işığına çıxarılmışdır. Bu mövzu ilə əlaqədar bir çox təfsilat saya bilərik:

- Misirdə tiblə maraqlanan rahiblər məbədlərdə müxtəlif xəstəlikləri müalicə edirdilər. Misirli həkimlər hazırkı dövrümüzdəki kimi müxtəlif sahələrdə ixtisaslaşmışdılar. Hər həkimin özünə aid sahəsi var idi. Göz həkimlərindən tutmuş diş həkimlərinə qədər hər sahədə ixtisaslaşmış həkimlər xidmət göstərirdilər.

- Misirdə həkimlər dövlətin nəzarətində idi. Əgər bir həkimin xəstəsi sağalmazsa və yaxud ölərsə, dövlət bu xətanın səbəblərini araşdırır və həkimin müalicə metodunun

qaydalara uyğun olub-olmadığını aydınlaşdırırdı. Müalicə müddətində bir etinasızlıq göstərilmişsə, belə vəziyyət müəyyən edilir və həkimə qanunlar çərçivəsində cəza verilirdi.

- Məbədlərin hər biri dərmanların hazırlandığı və saxlanıldığı tam təchizatlı bir laboratoriyaya sahib idi.

- Məlum olan ilk əczaçılıq praktikası bandaj və kompresdən istifadənin nümunələrinə Misirdə rast gəlinmişdir. Smit Papirusunda kətan parçadan düzəldilən yapışqan sarğı lentlərindən yaraları bağlamaq üçün hansı formada istifadə edildiyindən bəhs edilir. Kətan parça, bundan əlavə də, bandaj üçün də münasib bir material idi.

- Arxeoloji tapıntılarda Misirdə mövcud olan bütün tibbi praktikaya aid təfəsilatlı bir mənzərə əldə edilmişdir. Bununla bərabər, hər biri öz sahəsində ixtisaslaşmış 100-dən çox həkimin adı və ünvanı da tapılmışdır.

- Bundan başqa, Kom Ombodakı başqa bir məbəd divarında relyeflərdə bir cərrahi alət qutusunun şəkli çəkilmişdir. Bu qutu böyük metal bir qayçı, cərrahi bıçaqlar, yiyələr, kateter, qaşığılar, kiçik ölçülü qarmaqlar və pinsetlər vardı.

- Mövcud texnika kəmiyyət və növ müxtəlifliyi baxımından çox zəngin idi. Sınıqlar, çatlar tam olaraq oturdurulur, sınıqlar üçün taxtalardan istifadə edilir və yaralar tikişlə bağlanırdı. Mumiyaların çoxunda olduqca müvəffəqiyyətlə müalicə edilmiş sınıqlara rast gəlmək mümkündür.

- Mumiyalarda hər hansı bir cərrahi tikiş izinə rast gəlinməməsinə baxmayaraq, yara tikilməsi ilə bağlı Smit Papirusunda (bu papirus tamamilən tibbə aiddir) on üç istinad mövcuddur. Bu misirlilərin estetik tikiş qoymağı da bacardıklarına işarə edir. Yaraların tikişi üçün kətan ipdən istifadə edilirdi. İynələr isə çox güman ki, misdən idi.

- Misirli həkimlər steril yara ilə infeksiya düşmüş yaraları ayırd edə bilirdilər. İnfeksiya düşmüş yaraların təmizlənməsində keçi yağı, küknar yağı və əzilmiş noxuddan ibarət bir qarışıqdan istifadə edirdilər.

- Penisillin və antibiotikin tapılması olduqca yenidir. Lakin Qədim misirlilər bu cür müalicələrin ilk orqanik versiyalarından istifadə edirdilər. Bundan başqa, misirlilər antibiotikin müxtəlif növlərini bilirdilər. Müəyyən növdən olan xəstəliklərə uyğun reseptlər yazırdılar.⁴⁹

Göründüyü kimi, Misir mədəniyyəti tibb sahəsində olduqca əhəmiyyətli addımlar atmış, müalicə üsullarını inkişaf etdirmiş, ixtisaslı həkimlər yetişdirmişdi. Aparılan qazıntılarda, tibb sahəsində əldə edilən bu cür tərəqqidən əlavə, misirlilərin şəhərsalma və memarlıq kimi sahələrə maraq saldıqları ortaya çıxmışdı.

Qədim Misirdə inkişaf etmiş metallurgiya

Metallurgiya ən geniş mənada lazımı xam maddələrdən istifadə edilərək metal və ərintilərin hazırlanması, saflaşdırılması, formaya salınması və qorunmasından ibarət elm və texnologiya sahəsidir. Qədim Misir sivilizasiyası tədqiq edildiyində bundan təxminən 3000-3500 il əvvəl misirlilərin, əsasən, qızıl, mis, dəmir olmaqla, müxtəlif mədən və metalların çıxarılması və işlənməsi sahəsində peşəkar olduqları görünür. Metallurgiyanın inkişaf etmiş olması qədim misirlilərin filizlərin tapılması, çıxarılması, emalı sahələrində mütərəqqi bir texnologiyaya və eyni zamanda, inkişaf etmiş kimya elminə sahib olduqları mənasına gəlir.

Aparılan arxeoloji işlər e.ə. 3400-cü illərdə misirlilərin mis mədənləri haqqında müfəssəl işlər gördüklərini və metal ərintilərini meydana gətirdiklərini ortaya qoymuşdur. Dördüncü xanədanlıq dövründə (e.ə 2900-cü illər) mədənlərin araşdırma və istismarının ən yüksək səviyyəli vəzifəli şəxslər tərəfindən müşahidə edildiyi və fironların oğulları tərəfindən nəzarət olunduğu məlumdur.

Misdən başqa, qədim misirlilərin daim istifadə etdikləri mədən və metallar arasında dəmir də var idi. Tuncun istehsalı üçün qalay, şüşələrin rənglənməsi üçün isə kobalt işləndirdi. Misirdə tapılmayan metallar isə başda İran olmaqla, digər bölgələrdən gətirilirdi.

Qədim misirlilərin ən çox istifadə etdiyi və dəyər verdikləri metal isə qızıl idi. Misirdə və qədim Misirin sərhədləri çərçivəsində olan bugünkü Sudan Respublikasının müəyyən yerlərində qədim misirlilərə aid olduğu təxmin edilən yüzlərlə qızıl mədənləri tapılmışdır. Apollinopolis yaxınlığındakı bir qızıl mədəninin planının olduğu e.ə. 14-cü əsrə aid bir papirus qədim misirlilərin qızıl mədənləri sahəsində peşəkarlıqlarını ortaya qoyur. Papirusda əks olunan məlumatlara görə, mədən yaxınlığında sayı 1300-dən çox evin sadəcə mədəndə işləyənlərin qalması üçün tikildiyindən bəhs edilir. Qədim Misirdə qızıldan işləmələr və zərgərliyin əhəmiyyəti bu məlumatlardan başa düşülür. Bundan başqa, arxeoloji qazıntılar zamanı tapılan qızıldan düzəldilmiş yüzlərlə məişət və bəzək əşyası da qədim misirlilərin qızıl mədənlərinin çıxarılması və işlənməsi sahəsindəki peşəkarlıqlarının bir göstəricisidir.

Bütün bu məlumatlar qədim misirlilərin mədəni yataqlarını kəşf edə biləcək, bu yataqlardan mədəni çıxara biləcək, çıxan metalları emal edə biləcək, hissələrə ayıracaq və yeni metallar düzəldəcək elmi məlumata və texnologiyaya sahib olduqlarını göstərir.

Qədim Misirdə şəhərsalma və infrastrukturun rolu

Misirin quru iqlimə malik olması bu gün bizə bu sivilizasiyadan çoxsaylı dəlillər qoymuşdur. Bu məlumatlar qədim Misir şəhərlərinin son dərəcə inkişaf etmiş bir infraqururura malik olduğunu göstərir.

Qüsursuz infraqurururun inkişaf etmiş olması bu şəhərləri inşa edənlərin mütərəqqi memarlıq və mühəndislik biliklərinə sahib olduqlarını göstərir. Yer altı yolların çəkilməsində statikanın müəyyən edilməsi, üfui tirlərin quraşdırılması lazım olan yerlərin müəyyən edilməsi, hansı dərinlikdə basdırılacağı və yolun uzunluğunun təyin edilməsi, havalandırmanın hansı yerlərdə hansı effekti verəcəyinin hesablanması, təmiz və çirkab sularının bir-birinə qarışmadan nəql edilə bilinməsi kimi bir çox xırdalıqların incə hesablarla düşünülmesi və ən əhəmiyyətli isə bu işlərin həyata keçirilməsində heç bir xəyata yol verilməməsi gərəkir. Bütün bu texnikaları misirlilər bilirdilər. Əlimizdə olan məlumatlar bu həqiqəti açıq-aşkar sübut edir.

E.ə. 3000-ci illərdə misirlilərin istifadə etdiyi memarlıq texnikaları və infraqururur məsələsinə yanaşmaları son dərəcə peşəkar və problemləri həll etməyə meyillidir. Quraq ölkə olan Misir üçün suyun əhəmiyyəti çox böyükdür. Bu səbəbdən də, bu məsələ üzrə də qalıcı həll yollarını tapmışlar. Infraqurururla əlaqədar olaraq misirlilərin həyata keçirdikləri ən vacib layihələrdən biri suyu qorumaq üçün inşa etdikləri anbarlardır.

Məsələn, Fayyın vadisində kəşf edilən böyük su anbarı bunlardan biridir. Qədim Misirdə həyatın müəyyən yerlərdə davamlılığını təmin edə bilmək üçün süni göllər inşa edilmişdi. Bunun sayəsində Nil çayının suyu həmin bu süni göllərdə toplanaraq Misir çöllərində inkişaf etmiş bir sivilizasiya qura bilmişlər. Bugünkü Qahirədən səksən kilometr cənubda yerləşən Moris gölü misirlilər tərəfindən Nil çayının suyunu bir kanal vasitəsi ilə toplamaq məqsədi ilə salınan süni göllərdən biridir. Həmin bu su xəzinələrinin yaxınlıqlarına ev və məbədlər inşa edilmişdi.⁵⁰

Misirlilərin tibb sahəsindəki bilikləri, şəhərsalma və mühəndislik bilikləri və bu biliklərin praktikada tətbiq edilməsi son dərəcə inkişaf etmiş bir sivilizasiyaya sahib olduqlarını göstərən əhəmiyyətli dəlillərdən bir neçəsidir. Bu nəzəri bilik və onların praktikada tətbiq edilməsi təkamülçülərin iddia etdiyi “cəmiyyətlərin ibtidaidən aliyə doğru inkişaf etdikləri” tezisini bir daha yerlə yeksan edir. Günümüzədən təxminən 5000 il əvvəl yaşayan bir cəmiyyət günümüzdəki müxtəlif cəmiyyətlərdən, hətta günümüzdə bu

torpaqlarda yaşayan bəzi cəmiyyətlərdən belə daha mütərəqqi sivilizasiya səviyyəsinə sahibdir və bu vəziyyətin təkamüllə izah edilə bilməsi mümkün deyil. Şübhəsiz ki, misirlilərin bu yüksək sivilizasiyada yaşadığı dövrdə dünyanın müxtəlif bölgələrində daha geridə qalmış sivilizasiyalar, daha ibtidai şərtlərdə yaşayan insanlar da mövcud olmuşdur. Lakin bunların heç biri nə daha az insan keyfiyyətlərinə sahibdir, nə də guya meymunabənzər xüsusiyyətlərə. Qədim Misirdə qədim misirlilərlə eyni dövrdə ibtidai şəraitdə yaşayan insanlar da, bundan yüz minlərlə il əvvəl var olmuş insan cəmiyyətləri də, günümüzün insanı da bütün keyfiyyətləri ilə həmişə insan olaraq var olmuşdur. Bəzi cəmiyyətlərin daha mütərəqqi, bəzilərinin isə daha ibtidai şəraitdə yaşamış olması, darvinistlərin iddia etdiyi kimi, onların əsla heyvanlardan meydana gələn bir növ olduğunu və ya birinin digərindən təkmilləşdiyini göstərə bilməz. Bu, elmə, ağıla və məntiqə zidd bir şərhdir.

Qədim misirlilərin parça sənayesindəki uğurları

Qədim Misirdə kətan parça toxuyurdular. E.ə. 2500-cü illərdən qalan parça qalıqlarından aydın olur ki, həmin dövrdə həm iplərin ayrılması, həm də toxunuş tərzini baxımından çox keyfiyyətli parçalar istehsal edilmişdir. Lakin hər şeydən vacibi bu parçaların toxunuşundakı xırdalıqlardır. Hazırkı dövrümüzdə texnologiyanın köməkliliyi ilə təmin edilmiş maşınlarla istehsal edilə bilən incə ipləri misirlilər e.ə. 2500 tarixlərində istehsal etmiş və kətan iplərdən toxunmuş parçaları, mumiyalama prosesində istifadə etmişlər. Bu parçalardakı incə toxunuş qədim Misiri tədqiq edən alimləri heyranə salmışdır. Lupa altında sayıla bilən toxunuşdakı sapların incəliyi bu gün maşınla toxunan ipək parçalarla eynidir.⁵¹ Hazırkı dövrdə belə bu parçaların keyfiyyəti məşhurdur və Misir kətanı indiki dövrdəki ad-sanını e.ə. 2000-ci illərdə yaşamış qədim Misir xalqından almışdır.⁵²

Riyaziyyatda mütərəqqi səviyyə

Misirdə rəqəmlər çox qədim zamanlardan etibarən istifadə edilirdi. E.ə. 2000-ci ilə aid bir sıra hesab problemlərini açıqlayan papiruslar ələ keçmişdir. Bu sənədlər Kahun, Berlin və Rind papirusları adı ilə tanınır. Həmin sənədlərdə ölçülərin hansı əsaslara görə edilməli olduğu misallarla göstərilmişdir. Misirlilər Pifaqor teoremini, ölçüləri 3-4-5 olan bir üçbucağın dik üçbucaq olduğunu bilir və bundan inşaat hesablamalarında faydalanırdılar.⁵³

Bundan əlavə, misirlilər ulduzlarla planetlər arasında fərqi müəyyən edə bildilər. Astronomiya ilə əlaqədar tədqiqatlara çox çətin görülən ulduzları da əlavə etmişdilər.

Digər tərəfdən, misirlilərin həyatı Nilin suyunun səviyyəsinin artıb-azalmasına bağlı olduğuna görə, bu vəziyyəti daim ölçməli və nəzarətdə saxlamalı idilər. Hökmdarlar Nil çayının səviyyəsinin qalxması və aşağı düşməsinə qeydə almaq üçün bir “Nilometr” düzəltmiş və bu işlə məşğul olmaq üçün məmurlar təyin etmişdi.

Sirlərlə dolu inşaat texnologiyası

Qədim Misirdə inşa edilən və günümüzdə hələ də böyük heyranlıqla izlənən ən möhtəşəm əsərlər əsrarəngiz ehramlardır. Bu ehramlar arasında ən ehtişamlı olan Xeops ehramı indiyə kimi dünya üzərində inşa edilmiş ən böyük daş tikili olaraq qəbul edilir. Bu ehramın necə inşa edildiyi barədə Herodot zamanından bu yana bir çox tarixçi və arxeoloq müxtəlif nəzəriyyə irəli sürmüşdü. Bəziləri bu ehramın tikintisi zamanı qulların istismar edilməsi və rampa texnikasından tutmuş pilləli ehrama qədər bir çox üsulun istifadə edildiyini iddia etmişdir. Bu üsulların gözlərimiz önündə yaranan mənzərəsi belədir:

- Bu ehram qullar tərəfindən tikilmiş olması ehtimal edilərsə, işləyən qulların sayı 240.000 kimi inanılmaz bir rəqəm olmalıdır.

- Əgər inşaat texnikası olaraq rampa texnikası istifadə edilmiş olsaydı, ehramın tikintisi bitdikdən sonra bu rampanın sökülməsi üçün təxminən 8 il lazım olardı. Danimarkalı bir inşaat mühəndisi Qarde-Hansonla görə, bu, olduqca cəfəng bir nəzəriyyə idi. Belə ki, bu rampanın sökülməsindən sonra qalan tikinti tullantılarına rast gəlməli idik. Lakin belə dəlillərə heç bir yerdə rast gəlinməmişdir.⁵⁵

“Historical deception: The Untold story of Ancient Egypt” adlı kitabında Qarde-Hansonun digər nəzəriyyəçilərin əhəmiyyət vermədiyini bəzi məqamları tədqiq etdiyini qeyd edən Mustafa Qadalla mövzunu aşağıdakı kimi davam etdirir:

Ehramı ziyarət etdiyiniz zaman heyranedicə mənzərələri gözlünüzün önünə gətirməyə çalışın: 5000 il əvvəlki daş karxanasındakı işçi gündə ehramların inşasında istifadə edilən 330 blok istehsal edir. Suyun səviyyəsinin qalxdığı mövsümdə gündə 4000 blok Nil çayı üzərində daşınır və Qiza yaylasına gətirildiyində isə həmin daşlar yayladan yuxarıya daşınaraq ehramın inşa ediləcəyi yerə çatdırılırdı. Əgər bu şərtlər altında daşınma prosesi həyata keçirilseydi, dəqiqədə 6.67 blok daşınmalı idi. Bu nəticə irəli sürülən nəzəriyyənin əsassızlığı üçün kafi rəqəmdir.⁵⁶

- Bütün bunlarla bərabər, ehramın bir tərəfinin sahəsi təxminən 2.5 hektar olduğunu hesab etsək, hər bir tərəf təxminən 115 000 üzlük daş ilə örtülməli idi. Bu daşlar da elə səliqə ilə düzülüşdür ki, daşlar arasında qoyulan məsafə bir kağızın keçməsinə imkan verməyəcək qədər dardır.⁵⁷

Bütün bunlar ehramların inşası ilə əlaqədar hazırkı dövrümüzün elm və texnologiyası ilə belə, izah edilə bilmədiyini göstərən məlumatlardan bəziləridir.

QIZADAKI EHRAMLARLA ƏLAQƏDAR TƏCCÜB DOĞURAN MƏLUMATLAR

Qizadakı ehramlarla əlaqədar aparılan bəzi riyazi araşdırmalar qədim misirlilərin çox mütərəqqi riyazi və həndəsi bilikləri olduğunu göstərir. Bu hesablamalara görə, ehramların layihəsini çəkənlər riyazi və həndəsi biliklərdən başqa dünyanın ölçüləri, ekvatoru, oxu və bu oxun bucağı kimi biliklərə malik olmalı idilər. E.ə. təxminən 2500-cü illərdə inşasına başlanan ehramlarla əlaqədar bu məlumatlar ehramların böyük riyaziyyat alimləri Pifaqor, Arximed və Evkliddən 2000 il əvvəl inşa edildiyi nəzərə alınarsa, daha da heyrətamiz olur:

- Ehramın bucaqları Nil deltasını iki bərabər hissəyə bölür.
- Qizanın üç ehramını aralarında bir Pifaqor üçbucağını təşkil edəcək şəkildə formalaşdırmışlar. Bu üçbucağın tərəflərinin bir-birinə nisbəti 3:4:5-dir.
- Ehramın hündürlüyü ilə çevrəsi arasındakı nisbət bir dairənin radiusunun çevrəsi arasındakı nisbətə bərabərdir.
- Ehram nəhəng bir günəş saatıdır. Oktyabr ayının ortası ilə mart ayının əvvəli arasında düşən kölgələr mövsümləri və ilin uzunluğunu göstərir. Ehramın üzərini örtən daş lövhələrin uzunluğu bir günün kölgə uzunluğuna bərabərdir.
- Ehramın dördbucaqlı şəklində olan oturacaq tərəfinin perimetri 365,342 Misir ölçüsünə (həmin dövrün ölçü vahidi) uyğun gəlir. Bu say indiki zamanda istifadə edilən günəş ilinin günlərinin sayına olduqca yaxındır. (Hal-hazırda günəş ilinin günlərinin sayı 365,224 kimi hesablanmışdır)
- Xeops ehramı ilə dünyanın mərkəzi arasındakı məsafə şimal qütbü ilə ehram arasındakı məsafəyə bərabərdir.
- Ehramın oturacaq tərəfinin perimetri tikilinin hündürlüyünün iki qatına bölündükdə pi rəqəmi alınır.

- Ehamın dörd tərəfinin səthinin ümumi sahəsi ehamın hündürlüyünün kvadratına bərabərdir.⁵⁸

Ehramları təkrar inşa etməyə cəhd olunsa...

1978-ci ildə ABŞ-dakı “Indiana Limestone Institute of America Inc.” (dünyada əhəngdaşı yataqları sahəsində ən böyük və ən peşəkar qurum) bu gün Xeops ehamı böyüklüyündə bir ehamın inşası tələb olunarsa, bunun üçün insan gücü və materialların ölçüsünü müəyyən etmək üçün tədqiqat aparmışdır. Nəticə olduqca düşündürücüdür; şirkətin səlahiyyətli şəxsləri ehamların tikintisindəki çətinlikləri belə açıqlayırlar:

Əgər mümkün olan gücü maksimuma çıxarsaq, bu da bugünkü istehsal həcmi üç qat artırmaq deməkdir ki, bu da lazımı qədər əhəngdaşının çıxarılması və daşınması üçün 27 il vaxt tələb edir. Bundan əlavə, bütün bu işlər ABŞ-ın üstün texnologiyası ilə, yəni hidravlik çəkic, elektron kristal ucluqlu mişarlardan istifadə edilərək görülmə bilər. Bu cür böyük güc sadəcə əhəngdaşını maddədən çıxarmaq və onu daşımaq üçün sərf ediləcəkdir. Və buna Xeops ehamının inşası üçün lazım olan laboratoriya testləri və bunun kimi hazırlıq işləri daxil deyil.⁵⁹

Bəs qədim Misirdə bu nəhəng ehamlar necə inşa edilmişdi? Qayalıq terraslar hansı güclə, hansı mexanizmlərlə və hansı texnika ilə düzləşdirilmişdir? Qaya məzarları hansı vasitələrlə qazılmışdır? İnşaat sırasında aydınlatma necə təmin edilmişdir? (ehramların və məzarların divarlarında və tavanlarında hər hansı bir qaralma və his izinə rast gəlinməyib). Daş bloklar daş yataqlarından necə çıxarılmış, müxtəlif formalı daşların kənarı necə düzləşdirilmişdir? Tonlarla ağırlığı olan bu daşlar necə daşınmış və bir-birilərinə santimetrin mində biri yaxınlığında necə birləşdirilmişdir? Bu sualların sayını artırmaq olar. Bəs bu suallar təkamülçülərin insanlıq tarixi yalanına uyğun olaraq ağıllı və məntiqli bir şəkildə cavablandırılı bilərmiz? Əlbəttə ki, xeyr.

Qədim Misirdə incəsənət, tibb, memarlıq və mədəniyyət ilə təcəssüm olunan nəhəng bir mədəniyyət qurulmuşdur. Misirlilərin özlərindən sonra qoyduqları əsərlər, istifadə etdikləri müalicə üsulları sahib olduqları elmi baza və təcrübənin ən əhəmiyyətli dəlillərindəndir. Bu gün bəzi alimlər tarixin təkamülü iddiasına uyğun olaraq ehamları inşa etməsi olduqca çətin olan Misir əsərlərinin kosmosdan gələnlər tərəfindən meydana gətirildiyini də iddia edirlər.

Əlbəttə ki, “ehramları yadplanetlilər inşa ediblər” iddiası demagogiya ilə belə izah gətirə bilmədikləri zaman təkamülçülərin sığındıqları son dərəcə ağıl və məntiqdən kənar iddiadır. Hər şeydən əvvəl, buna aid ən kiçik məlumat və ya dəlil belə tapılmamışdır. Təkamülçülər təsadüflərlə və ya xəyali təkamül prosesi ilə açıqlama verə bilmədikləri zaman o dəqiqə “yadplanetlilər”ə sığınirlar. Halbuki, canlı aləmin quruluş vahidini təşkil edən ilk zülalın və hüceyrənin nüvəsindəki DNT-nin

təsadüfən cansız maddələrdən meydana gəlməyəcək qədər mürəkkəb və qeyri-adi bir quruluşa sahib olduqlarını anladığıda belə bir gülünc iddia tapdılar: “ilk canlı orqanizmini yadplanetlilər dünyaya qoyub getmişlər”. Bəzi təkamülçü alimlər tərəfindən müdafiə edilən bu iddianın mənasızlığı, əlbəttə ki, təkamülçülərin düşdükləri çarəsizliyin göstəricisidir.

Misirdə qurulan mədəniyyət və tarix boyunca qurulan digər bütün sivilizasiyaların hər biri ağıl və iradə sahibi insanlar tərəfindən qurulmuşdur. Bundan əlavə, bunlar çox qədim dövrlərə aid sivilizasiyalardır. Bu gün Misirin e.ə. 3000-ci ilindəki əsərlərini tədqiq edərək heyranlığımızı dilə gətiririk və alimlər və aidiyyəti mütəxəssislər bu əsərlərin necə meydana gətirilmiş ola biləcəyini müzakirə edərək araşdırırlar. Lakin bu məqam da çox vacibdir: Misirdə bu gün izlərinə rast gəlinən 5000 il əvvəlki sivilizasiya, əlbəttə ki, minlərlə ilin təcrübə və elmi bazası hesabına olmuşdur. Yəni bu mədəniyyətin kökləri daha da əvvələ söykənir. Dolayısıyla, təkamülçülərin və tarixin təkamülünə inananların iddia etdikləri kimi, ilk dövrlərdə ibtidai və danışmaq qabiliyyətindən məhrum, sadəcə heyvan ovlayaraq güzəran keçirən yarı heyvan insanlar yox idi. İnsan ilk yaradıldığı gündən bu yana indi insanların sahib olduğu zəka, estetika anlayışı, qavrama, şüur və əxlaq kimi insani keyfiyyətlərə sahib idi.

KEÇMİŞ SİVİLİZASİYALARIN GÖY QÜBBƏSİNDƏKİ KƏŞFLƏRİ

Uçmaq tarixin hər dövründə insanların ən böyük xəyallarından biri olmuşdur. İçi isti hava ilə dolu bir balonla olan ilk uçuş 1780-ci illərdə bir fransız tərəfindən həyata keçirilmişdir. 1903-cü ildə isə Rayt qardaşları ilk mühərrikli təyyarəni ixtira etdilər. Bu, bəşər övladının səmaya səfərinin bilinən tarixidir. Lakin tədqiqatçılar insanın uçuş tarixinin daha qədim olduğunu qeyd edir.

Keçmiş mədəniyyətlərə aid qalıqlar tədqiq edildikdə havaya qalxmanın bildiyimiz tarixdən çox daha qədimlərə getdiyi aydın olur. Mayyalardan qalan tapıntılarda, Misir ehramlarındakı şəkillərdə, Şumer yazılarında və Yaponiyadakı qazıntılarda müxtəlif təyyarə, planer və helikopterə bənzəyən vasitələrə, həmçinin pilot forması geyinmiş adam heykəllərinə tez-tez rast gəlinir. Bunlardan aydın olduğu qədər, günümüzdən minlərlə il əvvəl də insanlar havaya qalxmış, indiki dövrdə istifadə edilən vasitələrə bənzər vasitələrdən istifadə etmişlər.

Qurani-kərim ayələrində də inkişaf etmiş dövrlərdə havaya qalxma cihazlarından istifadəyə işarə edilir. Bu ayələrdən biri aşağıdakı kimidir:

Səhər bir aylıq məsafəni qət edən, günortadan sonra (yenə) bir aylıq məsafəni qət edən küləyi də Süleymana (ram etdik)... (Səba surəsi, 12)

Bu ayədə hz. Süleyman dövründə çox uzaq məsafələrə qısa müddət ərzində nəql edilmənin vurğulandığı ehtimal edilir. Belə nəqliyyat günümüzdəki təyyarə texnologiyasına bənzər bir texnologiyadan istifadə edilərək küləklə hərəkət edən vasitələr meydana gətirilməsi ilə həyata keçirilmiş ola bilər. (Doğrusunu Allah bilir)

Keçmiş sivilizasiyaların havaya qalxmaqdan yararlandığına işarə edən dəlillərdən biri Misirdə tapılan planer modelidir. 1898-ci ildə arxeoloqlar tərəfindən Saqqaradakı bir məzarın içində tapılan bu planer modelinin e.ə. 2000-ci ilində düzəldilmiş olduğu ortaya çıxarılmışdır. Bundan təxminən 2200 il əvvələ aid bir planer modelinin ortaya çıxarılması, əlbəttə ki, qeyri-adi haldır. Bu, təkamülçü tarix anlayışını kökündən sarsıdan arxeoloji bir kəşfdir. Bəhs edilən modelin texniki xüsusiyyətləri tədqiq edildiyində ortaya bundan da maraqlı mənzərə çıxır. Bu taxta modelin qanadlarının şəkli və nisbətləri günümüzün ən mütərəqqi texnologiyası ilə düzəldilən Konkord təyyarələrində olduğu kimi, sürətdən minimum itki ilə maksimum qaldırıcı qüvvəni təmin edə biləcək formada dizayn edilmişdir. Bu hal qədim misirlilərin mükəmməl aerodinamik biliklərə sahib olduqlarını da göstərir.⁶⁰

QƏDİM MISİRDƏ ELEKTRİK VAR İDİMİ?

Denderadakı Xatxor məbədində tapılan bəzi divar rəsmləri qədim Misirlə əlaqədar olduqca maraqlı bir məlumatı üzə çıxarmışdı. Rəsmdə əks olunan fiqurlar qədim misirlilərin elektrik haqqında məlumatlı olması və ondan istifadə etməsi ehtimalını gündəmə gətirmişdi. Bəhs edilən rəsmi diqqətlə tədqiq edildiyində sanki günümüzdəki kimi yüksək voltaj izolyasiyadan həmin dövrdə də istifadə edildiyi görünür: lampa formasındakı forma dördbucaqlı bir sütun (bu sütunun izolyator olaraq istifadə edildiyi təxmin edilən və ced sütunu adlandırılan bir sütundur) üstündə dayanır. Şəkildəki formanın günümüzün elektrik lampaları ilə olan bu heyranedicili bənzərliyi diqqəti cəlb edir. Volframlı elektrik lampasının ixtiraçısı olan dr. Kolin G. Fink 1933-cü ildə qədim Misirə aid metal əşyaları tədqiq edərkən misirlilərin bundan təqribən 4300 il əvvəl misir antimon elementi ilə bürüməyi kəşf etmişdilər. Bu cür örtülmə günümüzdə elektrolizlə örtülmə adı verilən üsulla əldə edilən nəticənin eynisinin əldə edildiyi bir üsuldur.⁶⁸

Şəkildə təsvir edilən bu sistemin işıq yayıb-yaymadığı alimlər tərəfindən sınaqdan keçirilmişdir. Avstraliyalı elektrik mühəndisi Volter Qarn relyef üzərində təsvir edilən şəkli xırdalıqları ilə araşdırmış, şəkildəki lampanı, ilanlı teli, lampa patronu, ced sütunu kimi istifadə edilən izolyatorun eynisini düzəltmişdi. Və meydana gələn sistem ətrafı aydınlatmış, yəni işıq saçmışdır.⁶⁹

Misirdə elektrik enerjisindən istifadə edilə biləcəyini göstərən dəlillərdən biri də ehramların iç divarlarında heç bir his izinə rast gəlinməməsidir. Əgər təkamülçü arxeoloqların iddia etdiyi kimi, işıqlandırma üçün, məsələn, məşəl və ya buna oxşar

materiallardan istifadə edilmiş olsaydı, divarlarda mütləq his olmalı idi. Lakin ehramların ən uzaq dəhlizlərində belə his izi yoxdur. Lazımi işıqlandırma təmin edilmədən inşaatın davam etməsi, bundan da vacibi divarlardakı möhtəşəm rəsmlərin çəkilməsi mümkün deyildir. Bu da Misirdə elektrik enerjisiindən istifadə edilmiş olma ehtimalını gücləndirir.

ŞUMER SİVİLİZASIYASI

Darvinist alimlər bəşər tarixinin guya təkamülünü izah edərkən çox vacib bir məsələdə də acizlik nümayiş etdirirlər. Bu da bəşərin universitetlər, xəstəxanalar, dövlətlər qurmasına, musiqi bəstələməsinə, olimpiadalar təşkil etməsinə, kosmosa getməsinə səbəb olan, qısacası, insanı insan edən ən vacib xüsusiyyətlərdən biri olan ağıldır.

Təkamülçülər insan aqlının guya yaşayan ən yaxın qohumu şimpanzelərdən ayrıldıqdan sonrakı dövrdə təkamülə uğrayaraq bugünkü vəziyyətinə gəldiyini iddia edirlər. Aqlın guya təkamülündə var olduğunu iddia etdikləri sığramaları isə beyində meydana gələn təsadüfi dəyişikliklərə və alətlər düzəltmə bacarığının təkmilləşdirici təsiri ilə əlaqələndirirlər. Bu iddialarını televiziya sənədli filmlərində, jurnal və qəzet yazılarında tez-tez gözlər önünə sərir və ilk olaraq bıçaq, sonra da mizraq düzəltməyi öyrənən meymun adamların hekayəsini danışirlər. Lakin bu təbliğat etibarsızdır. İnsanlara təlqin edilən ssenarilər elmi olaraq qələmə verilmələrinə baxmayaraq, tamamilə elmdən kənardır və yeganə mənbələri darvinist ön mühakimələridir. Və şübhəsiz, ən əhəmiyyətli isə insan aqlının maddəyə reduksiya olmadığıdır. Bu həqiqət materializmin təsirsizliyini rəsmiləşdirərək aqlın təkamülü iddialarını kökündən yıxır.

Həqiqətdə aqlın təkamüllə ortaya çıxdığını iddia edən təkamülçülər ibtidai bir ağıl səviyyəsinə sahib olmanın nəyə bənzədiyini şəxsi olaraq təcrübədən keçirmə və guya təkamül prosesindəki şərtləri təkrarlama imkanına sahib deyildi. Təkamülçü nəşrləri ilə tanınan “Nature” jurnalının redaktoru Henry Ci təkamülçü olmasına baxmayaraq, bu cür iddiaların elmdən kənar olduğunu qəbul edir:

Məsələn, insanın təkamülünün bədənin duruşu, beyin həcmi ilə oddan və alətlərdən istifadə etmə kimi texnoloji uğurlar və dilin meydana gəlməsini təmin edən əl-göz koordinasiyasındakı inkişafı bağlı olaraq inkişaf etdiyi iddia edilir. Lakin belə ssenarilər subyektivdir. Sınaqlarla qəti olaraq yoxlana bilməzlər, belə olduğu halda, elmi deyillər. Ümumiyyətlə, istifadə edilmələri elmi testlərlə deyil, sahiblərinin iddia və nüfuzları ilə əsaslandırılır.⁷⁰

Bu cür ssenarilərin elmdən kənar olmasından başqa, məntiqi olaraq da əsassızdır. Təkamülçülər sözdə təkamüllə meydana gələn ağıl sayəsində alətlərdən istifadənin

ortaya çıxıb inkişaf etdiyini, alətlərdən istifadə sayəsində də ağılın inkişaf etdiyini müdafiə edirlər. Halbuki, belə bir inkişaf ancaq insan ağılı ilə mövcud ikən mümkündür. Bu cür izaha görə, ilk olaraq texnologiyanın yoxsa ağılın guya təkamüllə meydana gəldiyi sualı cavabsız qalır.

Darvinizmin ən təsirli tənqidçilərindən Filip Conson bu mövzuda aşağıdakıları yazmışdır:

Ağılın məhsulu olan bir nəzəriyyə nəzəriyyəni hazırlayan ağılı uyğun bir şəkildə əsla izah edə bilməz. Mütləq doğrunu kəşf edən üstün elmi ağılın hekayəsi ancaq və ancaq ağılı verilmiş istedad kimi qəbul etsəniz, qane edicidir. Ağılı öz icadlarımızın bir məhsulu olaraq izah etməyə çalışdığımız anda, çıxışı olmayan güzgülü bir koridora girmiş oluruq.⁷¹

Darvinistlərin insan ağılını izah etməkdə aciz qalmaları bəşəriyyətin mədəni və sosial tarixi haqqında irəli sürdükləri iddiaların da əsassız olduğunu nümayiş etdirir. Eyni zamanda, buraya qədər araşdırdığımız bütün məlumat və tapıntılar da darvinist alimlərin tarixin təkamülü iddiasını tam mənası ilə əsassız edir.

Bəşər tarixi qədim dövrlərdə yaşayanların –təkamülçülərin iddialarının əksinə-təxmin ediləndən qat-qat üstün bir texnologiya və mədəniyyətə sahib olduqlarını göstərən yüzrlə dəlil və tapıntı ilə doludur. Bunlardan biri də Şumer sivilizasiyasıdır. Şumerlərin özlərindən sonra qoyduqları əsərlər bəşər övladının minlərlə il əvvəl sahib olduğu biliklər toplusunun dəlillərindəndir.

MÜTƏRƏQQİ BİR SİVİLİZASİYA: ŞUMERLƏR

Mesopotamiya yunan dilində “iki çay arası” mənasını verir. Bu bölgə dünyadakı ən münbit torpaqlardan biridir və bu xüsusiyyətinə görə böyük sivilizasiyaların əmələ gəldiyi bölgə olmuşdur.

Bu torpaqların cənubunda yerləşən və bu gün Küveyt və Şimali Səudiyyə Ərəbistanı kimi tanınan ərazidən çıxan bir qrup insan digər cəmiyyətlərdən fərqli dildə danışır, şəhərlərdə yaşayır, hüquqi idarə üsuluna əsaslanan bir monarxiya ilə idarə edilir və yazıdan istifadə edirdilər. Bu cəmiyyət şumerlərdir. E.ə. 3000-ci ildən etibarən böyük şəhər dövlətləri quraraq getdikcə genişlənmiş, geniş kütlələri nəzarəti altına almışdır.⁷²

Şumerlər sonrakı dövrlərdə Akkad cəmiyyəti tərəfindən məğlub edilərək nəzarət altına alınmışlar. Lakin akkadlar şumerlərin mədəniyyətini, dinini, incəsənətini, hüquqi

sistemini, yazısını, dövlət quruluşunu mənimsəyərək Mesopotamiya mədəniyyətinin davam etməsini təmin etmişlər.

Şumerlər dövründə texnologiyadan incəsənətə, hüquqşünaslıqdan ədəbiyyata qədər bütün sahələrdə əhəmiyyətli yüksəlişlər yaşanmışdır. Şumerlərin mütərəqqi ticarəti və güclü iqtisadiyyatı var idi. Tunc metallurjiyası, təkərli vasitələr, gəmilər, heykəllər və monumental binalar həmin dövrdəki sürətli inkişafın günümüzdə gəlib çatan dəlillərindən bir neçəsidir. Bundan əlavə, şumerlərin günümüzdə qədər çatmamış bir çox əl işinə sahib olduğu məlumdur. Mesopotamiya şəhərləri üçün vacib ixracat malı olan yun parçaların toxunub boyanması da əlavə sənətkarlıq nümunələrinə misal olaraq verilə bilər.⁷³

Şumerlərin sosial sahədə də inkişaf etmiş bir sistemləri var idi. Şumer dövlətində monarxiya quruluş sistemi mövcud idi. İqtidarda olan rahib-kral dövləti bir sıra bürokratların köməkliyi ilə idarə edilirdi. Köməkçiləri məhsul yığımından sonra məhsulu xalqın arasında paylaşırdı, torpaqları gəzərək onlara nəzarət edirdi. Hər bölgədəki rahib orada yaşayan xalqın məsuliyyətini öz üzərinə götürür və xüsusilə böyük şəhərlərdə qida bölüşdürülməsini diqqətli bir şəkildə təmin edirdi. Rahiblərin bu fəaliyyətləri qeyd edilərək saxlanılırdı.

Bundan 5000 il əvvəl yaşamış şumerlərin sosial, incəsənət, elmi və iqtisadi sahəsindəki həyat tərzləri təkamülçülərin irəli sürdükleri guya “ibtidaidən aliyyə doğru inkişaf edən insan” modeli ilə tamamilə ziddiyyət təşkil edir. Şumerlərin inşa etmiş olduğu böyük sivilizasiya həm öz dövründə, həm də günümüzdə belə bir çox cəmiyyətlərlə müqayisə edildikdə olduqca inkişaf etmiş bir sivilizasiyadır. Təkamülçülərin iddialarına əsasən, guya meymuna bənzərlikdən bir müddət öncə qurtulmuş, xırıltı çıxarmaqla danışmağa başlaması qısa müddət olan, hələ təzə-təzə sosiallaşmağa başlamış, heyvanları əhliləşdirməyi, əkinçiliklə məşğul olmağı yeni öyrənmiş insanların bu dərəcə inkişaf etmiş bir sivilizasiya inşa etdikləri necə olur ki, izah oluna bilmir. Açıq şəkildə görünür ki, tarixin hər dövründə insan zehni, bacarığı, zövqləri və sosial münasibətləri ilə insan olaraq var olmuşdur. Təkamülçülərin müxtəlif yayın orqanlarında tez-tez gündəmə gətirdikləri tonqal başında oturan, mağaralara sığınan, yonulmamış daşdan alətlər düzəldərək günlərini keçirən yarı meymun, yarı insan şəkilləri isə xəyal məhsulu olmaqdan irəli getməyən, tarixi, arxeoloji və elmi tapıntılarla heç bir halda uyğunlaşmayan hekayələrdən ibarətdir.

Şumerlər və elm

Şumerlər riyaziyyatda say sistemini tətbiq etmişdilər. Günümüzdə istifadə edilən 10 sayına əsaslanan riyazi sistem əvəzinə, 60 sayına əsaslanan riyazi sistemdən istifadə etmişlər. 60 sayı hələ də bəzi hesablamalarda əhəmiyyətli yer tutur, bir saatın 60 dəqiqədən, bir dəqiqənin 60 saniyədən ibarət olması və yaxud dairədə 360 dərəcənin olması kimi... Bu səbəbdəndir ki, həndəsə və cəbrin ilk düsturlarını irəli sürən şumerlərin riyazi bilikləri günümüzdəki riyaziyyatın təməli olaraq qəbul edilir.

Bundan başqa, şumerlər astronomiyada olduqca mütərəqqi səviyyəyə yüksəlmiş, ay, il, gün hesablarını günümüzlə təxminən eyni qaydada etmişlər. 12 aydan ibarət bir təqvimə sahib olan şumerlərin təqvimindən qədim misirlilər, yunanlar və bəzi semit cəmiyyətlər də istifadə etmişdilər. Bu təqvimə görə, bir il qış və yay olmaqla, iki fəsildən ibarətdir. Yay fəslı yazda olan gecə-gündüz bərabərliyində, qış fəslı isə payızda olan gecə-gündüz bərabərliyində başlayırdı.

Şumerlər “Zıqqurat” adlandırdıqları qüllələrdə kosmosu da tədqiq etmişdilər.⁷⁴ Günəş və ay tutulmalarını əvvəlcədən müəyyən edə bildikləri müxtəlif qeydlərdə açıq aşkar görünür. Şumerlərin başqa bir astronomik kəşfi də bir çox ulduz külliyyatının xəritəsini tərtib etmiş olmalarıdır. Günəş və Ayın, bəzən Merkuri, Venera, Mars, Yupiter və Saturnun da hərəkətlərini izləyərək qeydə almışlar. Bundan 5000 il əvvəl şumerlərin kosmosla əlaqədar həyata keçirdikləri elmi hesablamalar bu gün kosmik gəmilərdən göndərilən təsvirlərlə sübuta yetirilir.

Heç şübhə yoxdur ki, bu vəziyyət tarixin təkamülü iddiaları ilə tamamilə ziddiyyət təşkil edir. Günümüzün nəhəng teleskopları, təkmilləşmiş kompyuterlər, hər cür texniki bazaya sahib müşahidə mərkəzləri sayəsində ancaq yeni əldə edilmiş məlumatları bundan 5000 il əvvəl kəşf etmiş bir cəmiyyət mövcud idi. Belə olan vəziyyətdə, təkamülçü alimlər ön mühakimələrini bir kənara qoyub elmi və tarixi kəşflərin onlara göstərdiyi həqiqətlərə uyğun hərəkət etməlidir. Və bu həqiqət darvinistlərin iddia etdikləri kimi, sivilizasiyaların daima ibtidaidən aliyyə doğru inkişaf etdiyinin, cəmiyyətlərin və mədəniyyətlərin təkamül keçirdiyi fikrinin elmi və tarixi bir əsası olmadığını göstərir. Sivilizasiyalar quran, musiqi bəstələyən, sənət əsərlərin meydana gətirən, görkəmli binalar inşa edən, kosmosla əlaqədar araşdırmalar aparıb əhəmiyyətli məlumatlar əldə edən, elmi uğurlara imza atan, texnoloji kəşfləri nümayiş etdirən insanın tarixini guya təkamül prosesi ilə izah etməyə çalışmanın özülündə yatan səbəb bir sıra ideoloji məyusluqdur. Alimlərə yaraşan davranış isə ideoloji məyusluğa görə deyil, sınaqlara, kəşflərə, müşahidələrə, qıscacası, elmi məlumatların əks etdirdiyi dəlillərə uyğun davranış nümayiş etdirməkdir.

NƏMRUD LİNZASI

1850-ci ildə arxeoloq Con Layardın (John Layard) kəşfi “Linzanı ilk kim istifadə edib?” sualını gündəmə gətirmişdi. Con Layard indiki İraq ərazisində apardığı qazıntılarda bundan 3000 il əvvələ aid linza formasında bir əşya tapmışdır. Hal-hazırda, İngilis Muzeyinin arxivində olan bu əşya elm dünyasında məlum olan ilk linzanın assuriyalıların dövründə istifadə edildiyini göstərmişdi. Roma Universitetindən professor Ciovanni Pettinato (Giovanni Pettinato) da elm tarixinin müəyyən edilməsi mövzusunda önəmli kəşf kimi müəyyən edilən bu əşyanın assuriyalıların geniş astronomiyaya aid biliklərinin qaynağını bildirdiyini qeyd edir. Assuriyalılar Saturn planetini və planetin ətrafındakı halqaları müəyyən etmiş bir cəmiyyətdir.⁷⁵

Bu linzanın hansı məqsədlə istifadə edilmiş olduğu, əlbəttə ki, mübahisə edilə bilən bir məsələdir, lakin aşkar bir həqiqət var ki, o da keçmiş toplumların hamısını təkamülçü alimlərin irəli sürdüyü kimi sadə həyat tərzini keçirməmələridir. Keçmişdəki cəmiyyətlər də elm və texnologiyadan istifadə etmiş, əsaslı sivilizasiyalar qurmuş, inkişaf etmiş həyat tərzini keçirmişlər. Həyat tərzləri haqqında günümüzdə olduğca az məlumat gəlib çatmışdır. Lakin gəlib çatan məlumatların demək olar ki, hamısı bu xalqların təkamül keçirmədiyini açıq-aşkar göstərir.

BAĞDAD BATAREYASI

1938-ci ildə alman arxeoloq Vilhelm Könih (Wilhelm Konig) tərəfindən tapılan vaza şəklində bir əşya “Bağdad batareyası” olaraq adlandırılmışdır. Yaxşı, bəs təxminən 2000 illik bir keçmiş olduğu hesablanan bu əşyanın batareya olaraq istifadə edildiyi qənaətinə necə gəlinmişdir? Belə ki, əgər bu əşyanın batareya olaraq istifadə edildiyi doğru olarsa -hansı ki, aparılan araşdırmalar doğru olduğunu göstərir- sivilizasiyanın daima inkişaf etdiyi sübut ediləcək və keçmişdəki cəmiyyətlərin isə geridə qalmış şərtlərdə yaşadığına dair bütün nəzəriyyələr yerlə bir olacaqdır. Ağız hissəsi asfaltla örtülmüş olan bu gil qabın içində misdən bir boru var. Alt hissəsi mis disklə bağlanan bu borunun içərisindəki dəmir borucuq üst hissədəki asfalt qapaq vasitəsi ilə bərkidilmişdir. Borucuq borunun içində heç bir nöqtə ilə təmas etmədən sallanmış vəziyyətdədir.

Qabın bir elektrolitlə doldurulması zamanı isə cərəyan əmələ gətirən bir batareya əldə edilmiş olunur. Məhz bu, elektrokimyəvi reaksiya olaraq bilinən hadisədir və günümüzdə istifadə edilən batareyaların işləmə mexanizmindən heç də fərqlənmir. Bağdad batareyasını əsas götürərək düzəldilən modellərdə aparılan sınaqlar zamanı 1.5-2 volt arasında enerji əldə edilmişdir.

Belə vəziyyətdə vacib olan daha bir sual gündəmə gəlir: bundan 2000 il əvvəl batareya nə üçün istifadə edilirdi? Ortada bir batareya olduğuna görə, batareya ilə istifadə edilən bir çox cihaz və alətlərin olmasının vacibliyi açıq aşkardır. Və bu vəziyyət bundan 2000 il əvvəl yaşayan insanların bilinən və təxmin ediləndən qat-qat inkişaf etmiş həyat standartlarına sahib olduqlarını bir daha göstərir.

TARİXİN TƏKAMÜLÜ İDDİALARINI MƏHV EDƏN BAŞQA BİR SİVİLİZASIYA: MAYYALAR

Təkamülçü nəşrlərin hamısında ortaq bir nöqtə var. Bu nəşrlərdə bir canlıya aid bioloji struktur və ya xüsusiyyətin nəyə görə təkamülə uğramış ola biləcəyinə dair xəyali ssenarilər verilir. Diqqəti cəlb edən məqam isə təkamülçülərin xəyal gücü ilə meydana

gətirdikləri hekayələrin elmi həqiqət imiş kimi izah edilməsidir. Halbuki, bu nəşrlərdə izah edilənlər darvinist nağıllardan başqa bir şey deyil. Təkamülçülər öz beyinlərində qurduqları ssenariləri ictimaiyyətə guya elmi sübut kimi təqdim etməyə çalışırdılar. Darvinist nağıllar hər hansı elmi bir dəyər daşımır; təkamülçü iddialar üçün də qəti olaraq sübut təşkil edə bilməz.

Təkamülçü ədəbiyyatda tez-tez rast gəlinən hekayələrdən biri də guya meymunabənzər varlıqların insana çevrilməsi və ilk dövrlərdə guya ibtidai olan insanın da müəyyən bir proses içərisində sosiallaşaraq inkişaf etməsidir. Heç bir elmi sübutu olmadığına baxmayaraq, yarı dik yeridiyi və xırıltılar çıxardığı ehtimal edilən “mağara adamları”nın ailəsi ilə birgə gəzərkən və ya əllərindəki kobud alətlərlə ov edərkən, yaxud da bir ocaq başında oturarkən şəkillərinin çəkildiyi sözdə ibtidai insan canlandırması da bu hekayənin ən məşhur hissəsidir.

“İnanın və belə olduğunu xəyalınıza gətirin” mənasını verən bu canlandırmalar təkamülçülərin insanları konkret həqiqətlərlə deyil, xəyali nağıllarla inandırmaya çalışdıqlarının ən bariz nümunəsidir. Çünki bunlar elmi dəlillərə deyil, sahibinin inancına və ön mühakiməsinə əsaslanan hekayələrdir.

Təkamülçülər bu hekayələri danışmağın səhv olduğunu bilə-bilə bunları peşəkar ədəbiyyatda saxlayır, ictimaiyyətə elmi həqiqətlər kimi təqdim etdikdə heç bir maneəyə rast gəlmirlər. Lakin təkamülçülərin tez-tez izah etdiyi bu ssenarilər təkamül nəzəriyyəsinə elmi dəstəyi təşkil edir. Çünki insanın meymunabənzər əcdaddan törədiyi iddiasını müdafiə edən bir ədəd belə elmi tapıntı tapılmamışdır. Eyni şəkildə, cəmiyyətlərin ibtidaidən aliyə doğru təkamül keçirdiyini göstərən heç bir arxeoloji və tarixi tapıntı yoxdur. İnsan var olduğu ilk gündən bəri insandır və hər dövrdə müxtəlif sivilizasiyalar, mədəniyyətlər qurmuşdur. Bu sivilizasiyalardan biri də qoyduğu izlərlə heyranlıq doğuran Mayya sivilizasiyasıdır.

Tarixi mənbələrdə bu ərazilərdə yaşayan insanlar üçün gələn uzun boylu, ağ paltarlı bir adamdan bəhs edilir. Kitabələrdə əks olunan məlumata görə, qısa bir müddətə tək İlah inancının yayıldığı və elmdə, incəsənətdə inkişafın müşahidə edildiyi məlumdur.

Peşəkar riyaziyyatçı olan mayyalar

E.ə. 1000-ci illərdə Mərkəzi Amerikada, digər sivilizasiyalardan olduqca uzaqda yaşayan mayyalar Misir, yunan və ya Mesopotamiya sivilizasiyaları kimi inkişaf etmiş bir sivilizasiya qurmuşdular. Mayyaların ən vacib xüsusiyyəti isə astronomiya və riyaziyyat kimi elm sahələrində işləmələri və olduqca mürəkkəb yazı dilləri ilə elmə rəhbərlik etmiş olmalarıdır.

Mayyaların zaman, astronomiya və riyaziyyat sahələrindəki bilikləri həmin dövrün qərb dünyasının məlumatından min il irəlində idi. Məsələn, Yer kürəsinin bir illik dövrü haqqındakı hesabları kompyuter icad edilmədən əvvəl edilən hesablardan daha dəqiq və xətasızdır. Riyaziyyatda sıfır mövhumu avropalı riyaziyyatçıların kəşfindən min il əvvəl mayyalar tərəfindən istifadə edilirdi. Riyaziyyatda çağdaşlarından qat-qat mürəkkəb rəqəm və işarələrdən istifadə etmişlər.

Mayya təqvimi

Mayyaların istifadə etdiyi təqvim də mütərəqqi sivilizasiyanı göstərən dəlillərdən biridir. Mayyalar tərəfindən istifadə edilən “Haab təqvimi” 365 gündən ibarətdir. Bundan başqa, mayyalar bir ilin 365 gündən bir az daha uzun olduğunu da hesablamışlar. Mayyaların apardığı hesablamalara görə, bir il 365.242036 gündən ibarətdir. Günümüzdə istifadə edilən Qreqoryan təqvimi isə 365.2425 gündən ibarətdir.⁷⁶ Göründüyü, kimi iki rəqəm arasında çox kiçik fərq var. Bu da mayyaların riyaziyyat və astronomiya sahəsindəki peşəkarlıqlarını nümayiş etdirən digər bir dəlildir.

Mayyaların astronomiyaya aid bilikləri

Mayyalardan günümüze gələn və “Kodeks” adlandırılan üç kitabda mayyaların həyat tərzinə və astronomiya elminə dair önəmli məlumatlar var. Madrid kodeksi, Paris kodeksi və Drezden kodeksi kimi adlandırılan bu üç kitabdən Drezden kodeksi mayyaların astronomiya haqqında nə qədər geniş məlumata malik olduqlarını göstərməsi baxımından çox əhəmiyyətlidir. Mayyalar olduqca mürəkkəb bir yazı üslubuna malikdir və bu günə qədər Mayya yazısının 5-30% hissəsi oxuna bilməmişdir. Bu belə, mayyaların nə qədər mütərəqqi bir elm səviyyəsinə çatdıqlarını göstərmək üçün kifayətdir.

Məsələn, Drezden kodeksinin 11-ci səhifəsində Venera planetinə dair məlumatlar var. Mayyalar bir Venera ilinin 583.92 gün olaraq hesablamışlar və bu rəqəmi yuvarlayaraq 584 gün olaraq qəbul etmişlər. Bununla birlikdə, minlərlə illik Venera dövrlərini çertyojları ilə ortaya qoymuşlar. Eyni kodeksdə iki səhifə Marsa, dörd səhifə Yupiterə və onun peyklərinə aid məlumatlara, səkkiz səhifə də Ay, Merkuri və Saturna ayrılmışdır. Bu səhifələrdə sözü gedən planetlərin Günəş ətrafındakı dövrləri, bir-biri ilə əlaqələri və Yer ilə əlaqələri kimi olduqca mürəkkəb hesablamalarla müəyyən edilən məlumatları açıqlamışlar.

Mayyaların astronomiyaya aid məlumatları Veneranın orbitinin hər 6000 ildə bir gün geri çəkilməsinin zəruri olduğunu müəyyən edəcək qədər mükəmməldir. Belə bir

məlumat bazası necə əldə edildiyi isə günümüzdə hələ də astroloq, astrofizik və arxeoloqlar tərəfindən müzakirə edilməkdədir. Günümüzdə belə mürəkkəb hesablar kompyuter texnologiyasının köməklili ilə həyata keçirilə bilər. Bu günün elm adamları kosmos haqqında məlumatları hər cür texnoloji və elektron cihazlarla təmin edilmiş müşahidə mərkəzlərində və bazalarında əldə edirlər. Mayyalar isə bundan yüzlərlə il əvvəl günümüzün texnologiyası ilə əldə edilən məlumat və hesablamalara sahibdirlər. Bu vəziyyət bir daha cəmiyyətlərin daima guya ibtidaidən mədəniyyətə doğru inkişaf etdikləri tezisini əsassız edir. Tarixdə yaşamış bir çox cəmiyyət müasir cəmiyyətlər qədər, hətta bəzilərindən daha çox yüksək bir mədəniyyət səviyyəsinə sahib idi. Və günümüzdə də keçmişdə yaşamış cəmiyyətlərin səviyyəsinə belə çatmamış geriləkdə yaşayan bir çox xalqlar mövcuddur. Qısaca olaraq qeyd etmək olar ki, sivilizasiyalar bəzən irəli gedir, bəzən geriləyir, bəzən isə həm yüksək, həm də geri sivilizasiyalar eyni dövr içərisində yaşaya bilər.

Qədim Mayya şəhəri olan Tikaldakı yol şəbəkəsi

Tikal ən qədim Mayya şəhərlərindən biridir. E.ə. 8-ci əsrdə qurulmuşdur. Qalın bir meşəlik ərazidə qurulmuş Tikal şəhərində aparılan arxeoloji qazıntılarda indiyə qədər evlər, saraylar, ehramlar, məbədlər, yığıncaq yerləri aşkar edilmişdir. Bütün bu yerlərin bir-birləri ilə yollar vasitəsi ilə əlaqəli olduğu müşahidə edilmişdir. Hətta təyyarədən çəkilmiş bəzi radar şəkillərində tam bir kanalizasiya sisteminin, təxminən şəhərin hər yerini əhatə edən bir də sulama sistemi olduğu aydın olmuşdur. Nə dəniz, nə də çay kənarında yerləşən Tikalda sulamanın həyata keçirilə bilməsi üçün təxminən on su anbarından istifadə edildiyi aşkarlanmışdır.

Tikaldan meşəyə doğru uzanan beş əsas küçə var. Bunlar arxeoloqlar tərəfindən mərasim yolları və yaxud seramoni küçələri olaraq adlandırılır. Havadan çəkilmiş foto şəkillər isə Mayya şəhərlərinin geniş bir yol şəbəkəsi ilə bir-birilərinə bağlı olduğunu göstərir. Təxminən 300 km uzunluğundakı bu yollar xırdalıqlarına qədər mühəndislik işlərinin aparıldığını nümayiş etdirən xüsusiyyətə malikdir. Bütün yollar qırılmış qayalardan salınmış və üzəri açıq rəngdə davamlı bir təbəqə ilə örtülmüşdür. Xətkeşlə çəkilmiş kimi düz bir xətt üzrə salınan bu yolların necə inşa edilmiş olduğu, yollar inşa edilərkən mayyaların istiqaməti necə müəyyən etmiş olmaları, hansı vasitə və materiallardan yararlanmış olduqları cavablandırılması zəruri olan məsələdir. Təkamülçü anlayışa görə, bu suallara ağıllı və məntiqli cavablar verilməsi mümkün deyil. Çünki söhbət mühəndislik xariqəsindən və kilometrərlə uzunluqdakı yollardan gedir. Kifayət qədər açıqdır ki, bu yollar incə hesabların, ölçmələrin, istiqamətin təyin edilməsinin və lazımı vasitə və materiallardan istifadəsinin əsəridir.

Mayyaların istifadə etdiyi dişli çarxlar

Mayyaların yaşadığı ərazilərdə aparılan araşdırmalar onların dişli çarx mexanizminə malik alətlər düzəltmələrini göstərir.

Mayyaların əhəmiyyətli şəhərlərindən biri olan Kopanda çəkilməmiş arxa səhifədəki foto şəkil bunun dəlillərindən biridir. Dişli çarx mexanizmindən istifadə edən bir cəmiyyət maşınqayırma haqqında biliyə sahib olduğuna görə, qüvvət və hərəkətin qarşılıqlı təsirini bilməli idi.

Bu biliklərə sahib olmayan bir insanın dişli çarx mexanizminin meydana gətirməsi mümkün deyil. Məsələn, sizdən bu şəkillərə bənzər bir mexanizm düzəltməni istəsələr, lazımı təlim görmədən bu mexanizmi düzəltmək və qüsursuz işləməsini təmin etmək qeyri-mümkün olar.

Halbuki, mayyalar bunu bacarırdılar. Bu da mayyaların bilik səviyyəsinin əhəmiyyətli bir göstəricisidir və təkamülçülərin iddia etdiyi kimi, keçmişdə yaşayanların geridə qalmış olmaqlarının isbatıdır.

Buraya qədər əldə edilən məlumatlarda bizə keçmişdə yaşamış cəmiyyətlərin inkişaf etmiş sivilizasiyalarından bir neçə kiçik misal çəkilir. Bu misallar olduqca vacib bir həqiqəti göstərir. İllərlə təkamülçü zehniyyətlə təlqin edilən keçmişdə yaşamış cəmiyyətlərin geridə qalmış, ibtidai və sadə həyat tərzini sürməsi fikri doğru deyil. Tarixin hər dövründə müxtəlif sivilizasiya səviyyələrində müxtəlif mədəniyyətlərə sahib olan cəmiyyətlər yaşamışdır. Lakin heç biri digərindən təkmilləşməmişdir. Bundan 1000 il əvvəl bəzi geridə qalmış sivilizasiyaların yaşamış olması tarixin təkmilləşdiyini, cəmiyyətlərin ibtidaidən aliyə doğru inkişaf etdiyini göstərən bir vəziyyət deyil. Çünki bundan min il əvvəl bu geri cəmiyyətlərlə bərabər, elm və texnologiyada inkişaf etmiş köklü sivilizasiyalar quran son dərəcə inkişaf etmiş cəmiyyətlər də yaşamışdır. Cəmiyyətlərin inkişaf etməsində mədəniyyətlərin bir-birilərinə olan qarşılıqlı təsiri, mədəniyyətlərin bir-birinə ötürdüyü biliklər bazası, şübhəsiz ki, vacib rol oynayır. Amma bu təkmilləşmə deyil.

Qurani-kərimdə də keçmişdə yaşamış cəmiyyətlərdən misallar verildikən bunların bəzilərinin inkişaf etmiş bir sivilizasiya qurduqları xəbər verilir:

Məgər onlar yer üzündə gəzib-dolaşmış özlərindən əvvəlkilərin aqibətinin necə olduğunu görmədilərmi? Onlar bunlardan daha qüvvətli idilər və yer üzündə daha çox iz qoymuşdular. Allah onları günahlarına görə (əzabla) yaxaladı və onları Allah`dan qoruyan olmadı. (Gafir surəsi, 21)

Məgər onlar yer üzündə gəzib dolaşaraq özlərindən əvvəlkilərin aqibətinin necə olduğunu görmədilərmi? Onlar bunlardan sayca daha çox, daha qüvvətli idilər

və yer üzündə daha çox iz qoymuşdular. Müvəffəq olduqları onlara bir fayda vermədi. (Ğafir surəsi, 82)

Neçə-neçə şəhərlər olmuşdur ki, (əhalisi) zülm edərkən Biz onları məhv etdik. İndi onlar özülünə qədər uçulmuşdur. Neçə-neçə tərک edilmiş quyular və neçə-neçə boş qalmış qəsrlər də vardır. (Həcc surəsi, 45)

Quranda xəbər verilən bu həqiqətlər arxeoloji tapıntılarla da dəstəklənir. Yer üzərindəki bir çox arxeoloji tapıntı və keçmiş cəmiyyətlərin yaşayış yerləri tədqiq edildikdə, həqiqətən də, bu cəmiyyətlərin əksəriyyətinin günümüzdəki bəzi cəmiyyətlərdən daha inkişaf etmiş bir səviyyədə yaşadıkları və inşaat texnologiyasında, astronomiyada, riyaziyyatda, tibdə çox yüksək səviyyəyə çatdıqları görünür. Bu da darvinistlərin tarixin və cəmiyyətlərin təkamülü nağılını yenə də əsassız edir.

DİLİN TƏKAMÜLÜ MÜƏMMASI

Tarixin təkamülü hekayəsini izah edərkən təkamülçülərin qarşısına çıxan bir çox vacib problemlər mövcuddur. Bunlardan biri insan şüurunun necə ortaya çıxdığı, digəri isə nitqin ilk olaraq necə meydana gəlməsidir. Bu iki məsələ insanı digər canlılardan ayıran əhəmiyyətli xüsusiyyətlərdir.

İnsanlar danışarkən düşüncələrimizi dil sayəsində nizamlı qəliblərlə və qarşı tərəfin başa düşəcəyi formada mənalı ifadələrlə çatdırırıq. Bütün bunlar son dərəcə özəlləşmiş əzələ hərəkətləri və söz sırasını tələb etdiyi halda, biz bunlara diqqət vermirik. Biz sadəcə danışmaq istəyirik. 100-ə yaxın əzələnin həmahəng şəkildə yığılıb açılaraq səslər, hecalar və sözlər tələffüz etməsi ilə və isim, fel, əvəzlik kimi nitq hissələrinin uyğun sıralanması ilə qarşı tərəfin başa düşəcəyi cümlələr meydana çıxır. Bu qədər mürəkkəb mərhələlərə əsaslanan bacarıqdan istifadə etmək üçün bizim istəməkdən başqa, haradasa heç nə etməməyimiz nitqin bioloji quruluşla məhdudlaşan bir bacarıq olmadığını açıqca göstərir.

İnsanın nitq bacarığı təkamül prosesinin xəyalən labüd olması ilə və yaxud xəyali mexanizmləri ilə açıqlanmayan son dərəcə mürəkkəb bacarıqdır. Təkamülçülər uzun müddətli araşdırmalara baxmayaraq, son dərəcə mürəkkəb bir bacarıq olan nitqin sadə heyvani ünsiyyət vasitələrindən təkmilləşdiyi istiqamətindəki iddialara dəlil göstərmək cəhdləri uğursuz olmuşdur. Pensilvaniya Universitetindən David Premakın “İnsan nitqi, təkamül nəzəriyyəsi üçün bir xəcalətdir”⁷⁷ kimi sözləri bu uğursuzluğu açıq-aydın gözlər önünə sərir.

Məşhur dilçi Derek Bikerton bu xəcalətin səbəblərini qısaca belə şərh etmişdir:

Nitq insandan əvvəlki bir nəsildən gəlmiş ola bilərmi? Xeyr. Heyvanların ünsiyyət vasitələrinə oxşayırımı? Xeyr... Heç bir meymun gərgin təlim keçməsinə baxmayaraq, dilçiliyin qaydalarının əsaslarına yiyələnmə bilməmişdir. Sözlər, söz sırası necə meydana gəldi? Bu problem nitqin təkamülünün özündə qalır.⁷⁸

Yer üzərində mövcud olan bütün dillər mürəkkəbdir və bu mürəkkəbliyin mərhələli olaraq necə qazanılmış olması təkamülçülər üçün xəyal belə edilməzdir. Təkamülçü Riçard Dokinzə (Richard Dawkins) görə ən ibtidai qəbilə dilləri də daxil olmaqla, dünyadakı hər dil yüksək dərəcədə mürəkkəbdir:

Bu mövzuda açıq misal nitqdır. Heç kim necə başladığını bilmir... Semantika, yəni sözlər və mənalarının mənşəyi də eyni dərəcədə müəyyən edilməmişdir... Dünyadakı minlərlə dilin hamısı çox mürəkkəbdir. Bunun mərhələli olaraq inkişaf etdiyini düşünməyə meyilliyəm, lakin belə olmasının zəruriliyi tam olaraq açıq deyil. Bəziləri müəyyən bir yer və müəyyən bir zamanda tək bir zəka tərəfindən icad edildiyini və ani olaraq başladığını düşünür.⁷⁹

V.K.Vilkins (W. K. Wilkins) və J. Veykfeld (J. Wakefield) adlı iki beyin üzrə təkamülçü tədqiqatçı isə bu mövzu ilə əlaqədar bunları demişdir:

Dilin təkamülünün mərhələləri ilə əlaqədar dəlil yoxdur. Buna baxmayaraq, alternativ fikirləri qəbul etmək çətindir. Əgər növün özünəməxsus xüsusiyyətləri hissələrə ayrılmış şəkildə təkmilləşsə, bu vəziyyəti izah etmək üçün iki yol vardır. Ya hələ kəşf etmədiyimiz bir güc, bəlkə də ilahi bir müdaxilə ilə lazımi formada yerləşdirilmişdir, ya da növlərin inkişafına nisbətən ani bir dəyişikliyin, bəlkə də bir növ öz-özünə əmələ gələn və ya geniş yayılmış mutasiyanın nəticəsidir... Amma belə təsadüfi bir mutasiyanın təsadüfi təbiəti bu iddianı şübhəli edir. Bundan əvvəl müəyyən edildiyi kimi (Pinker və Blum, 1990) dil kimi mürəkkəb və görünüşə görə vəzifələrinə bu qədər ideal bir şəkildə uyğun bir sistemə yol açacaq mutasiyanın ehtimalı yox deyiləcək qədər aşağıdır.⁸⁰

Dilçi Noam Çomski də nitq qabiliyyətinin mürəkkəbliyi qarşısında düşüncələrini belə ifadə edir:

Nitqin əmələ gəlməsi ilə əlaqədar bura qədər heç bir söz demədim. Səbəbi isə deyilməli çox az sözün olmasıdır. Kənardan görünən bir neçə səciyyəvi xüsusiyyətdən başqa, nitq böyük ölçüdə bir sirdir.⁸¹

Təkamülçü ön mühakimələrdən asılıb qalmayan insan üçün isə nitq bacarığının qaynağı çox açıqdır. Bu qabiliyyəti insana verən uca Allah'dır. Allah insanlara nitqi ilham edir və onları danışdırır. Bu həqiqət bir Quran ayəsində belə xəbər verilir:

... (Dəriləri) deyəcək: “Hər şeyi danışdıran Allah bizi danışdırdı. Sizi ilk dəfə O yaratmışdır və siz Ona qaytarılacaqsınız”. (Fussilat surəsi, 21)

Təkamülçülər dilin əsaslandığı bioloji quruluşların mürəkkəbliyini izah edə bilməyəcəkləri kimi, dili mümkün edən şüurun əsasını da izah edə bilmirlər. Maddəyə heç bir şəkildə reduksiya olunmayan insan şüuru və dildəki mürəkkəblik dili üstün bir ağılın yaratdığını göstərir. Bu üstün ağılın sahibi Rəbbimiz olan uca Allah`dır.

HAQQ DİN TARİXİN İLK GÜNÜNDƏN BƏRİ VAR İDİ

Tarixin və cəmiyyətin təkamülə uğraması hiyləsini irəli sürənlərin bir başqa yanlışlığı da cəmiyyətlərin ən vacib dəyəri olan dinin də təkamülə uğraması iddiasıdır. Bu iddia 19-cu əsrdə irəli sürülmüş, materialist və ateistlər tərəfindən coşqunluqla müdafiə edilmiş, lakin bu iddianı dəstəkləyən heç bir arxeoloji dəlil əldə edilmədiyi üçün bir spekulasiya olaraq qalmışdır.

İnsanlığın daha qədim dövrlərdə guya ibtidai, yəni çoxtanrılı və qəbiləyə məxsus dinlərə inandığı, tək Allah`a inanma və əsası bütün insanlara xitab etmək olan haqq dinin -belə ki, bu din ilk insan olan Hz. Adəmdən başlayaraq Rəbbimizin bəşəriyyətə vəhy etdiyi haqq dindir- sonradan ortaya çıxdığı iddiasının heç bir əsası yoxdur. Lakin bəzi təkamülçülər bu iddianı həqiqət kimi göstərməyə çalışır, bu hərəkətləri ilə böyük səhvə yol verirlər. Darvinin bioloji təkamül nəzəriyyəsinin yalan olduğu kimi, ondan ilhamlanaraq inkişaf etdirilən dinlərin təkamülü nəzəriyyəsi də bir hiylədir.

Dinlərin təkamülü yalanı necə yayıldı?

Təqribən yüz əlli il bundan əvvəl Çarlz Darvinin (Charles Darwin) “*Növlərin mənşəyi*” adlı kitabının hələ ilk nəşri hazırlandığı dövrdə təkamül anlayışı materialist və ateist çevrələrdən dəstək almağa başlamışdı. Dövrün bəzi mütəfəkkirləri insanın ətrafında baş verən bütün proseslərin təkamüllə izah edilə biləcəyini hesab edirdi. Bu yanlışlığa görə, hər şey guya ibtidaidən və sadədən başlayır, daha sonra inkişaf edərək aliyə doğru inkişaf edirdi.

Bu yalan bir çox sahəyə tətbiq edilməyə cəhd göstərilirdi. Məsələn, iqtisadiyyat sahəsində marksizm təkamülə xas bir inkişafın qaçılmaz olduğunu və sonunda bütün millətlərin kommunizmi qəbul edəcəyi iddiasını irəli sürürdü. Bunun sadəcə bir xəyaldən ibarət olduğu və marksizmin irəli sürdüyü iddiaların həqiqətləri əks etdirmədiyi zaman içərisində həyata keçən təcrübələrlə sübuta yetirildi.

Psixologiya sahəsində Freyd (Freud) insanın təkamülə xas olaraq ali bir növ olduğunu, lakin psixoloji olaraq hələ guya ibtidai əcdadlarının sahib olduğu instinktlərlə hərəkət etdiyini deyirdi. Bu böyük yanlışlıq aparılan psixoloji tədqiqatlarla elmi

cəhətdən tamamilə yerlə yeksan edildi. Freydizmin əsas fərziyyələrinin demək olar ki, heç bir elmi əsası olmadığı ortaya çıxdı.

Eyni şəkildə sosiologiya, antropologiya, tarix kimi elm sahələrində də təkamül nəzəriyyəsinin təsiri olmuş, lakin son yüz ildə əldə edilən bilik və tapıntılar bu təsirin nə dərəcə yanlış olduğunu göstərmişdir.

Bütün bu təkamülü müdafiə edən nəzəriyyələrin ortaq nöqtəsi isə Allah inancına qarşı olmaqdır. Dinlərin təkamülü yanlışlığı da bu məqsədlə və bu fəlsəfi əsaslar üzərində irəli sürüldü. Bu yanlışlığın aparıcı müdafiəçilərindən biri olan Herbet Spenserin həqiqətdən uzaq iddialarına görə, bəşəriyyətin ilk dövrlərində heç bir dini inanc yox idi. Guya ilk dinlər isə ölümlərə sitayiş etməklə başlamışdı. Dinlərin təkamülü hiyləsini müdafiə edən başqa antropoloqlar daha fərqli hekayələr irəli sürdülər. Bəzilərinə görə, dinin qaynağı animizm (təbiətə canlılıq aid edilir, onda ruh olduğuna inanc duyulur), bəzilərinə görə isə totemizm (simvol olaraq seçilən bir insan, qrup və ya əşyaya sitayiş etmə) əsaslanırdı. Başqa bir antropoloq olan E.B Teylorə görə, tarixi proses ərzində sıra ilə animizm (təbiətə canlılıq aid etmə), manizm (əcdadlar kultu), politeizm (çoxtanrılıq) və son olaraq da monoteizm (təktanrılıq) yer alır.

Halbuki, 19-cu əsrin ateist antropoloqları tərəfindən stol arxasında yazılmış ssenarilərlə ortaya atılan və sonra da daima gündəmdə saxlanılan bu nəzəriyyə yalandan başqa bir şey deyildi. Arxeoloji və tarixi tapıntıların da göstərdiyi kimi, sözü gedən şəxslərin irəli sürdüyü iddiaların əksinə, tarixin ilk günündən bəri Allah`ın peyğəmbərləri vasitəsi ilə insanlara vəhy etdiyi haqq din var olmuşdur. Lakin demək olar ki, hər dövrdə haqq dinlə birlikdə batil və azğın inanclar da mövcudluğunu davam etdirmişdir. Hazırkı dövrdə də Allah`ın bir və tək olduğuna iman edən, Rəbbimizin nazil etdiyi dinə tabe olan insanlar olduğu kimi, daşdan, taxtadan düzəldilmiş bütələrə, bir sıra ruhlara, şeytana, müxtəlif heyvanlara, əcdadlarına, Günəşə, Aya, ulduzlara sitayiş etmə yanlışlığına düşən insanlar da vardır. Bundan əlavə, bunların əhəmiyyətli bir hissəsi geridə qalmış deyil, tam əksinə, olduqca müasir şərtlərdə yaşayan insanlardır.

Digər tərəfdən, tarix boyunca Allah`ın nazil etdiyi haqq dinlərin əmrlərini, tətbiq etdiklərini və əxlaqi dəyərlərini pozmaya çalışan insanlar da olmuşdur. Quranda bəzi insanların bir sıra batil inanc və əməlləri dinə daxil etməyə çalışdığı, dolayısıyla, özlərinə göndərilən haqq dini dəyişdirib pozduqları xəbər verilmişdir:

Vay o şəxslərin halına ki, onlar öz əlləri ilə kitab yazır, sonra da: “Bu, Allah`ın vəhyidir!” -deyirlər ki, onunla cüzi miqdarda pul əldə edə bilsinlər. Öz əlləri ilə yazdıqlarına görə vay onların halına! Qazandıqları şeyə görə vay onların halına! (Bəqərə surəsi, 79)

Bu vəziyyət Allah`ın varlığına və birliyinə inanan və Rəbbimizin bildirdiyi hökmlərinə tabe olan bəzi insanların zaman keçdikcə haqq dindən uzaqlaşmış azğın inanclara, batil hərəkətlərə meyil etmələrinə səbəb olmuşdur. Beləliklə, bir sıra azğın inanc və batil hərəkətlər meydana gəlmişdir. Digər sözlə, bəzi insanların irəli sürdüyü

kimi, dinlərin təkamülü deyə bir proses əsla olmamış, lakin haqq dinin müəyyən dövrlərdə insanlar tərəfindən pozulması ilə azğın dinlər ortaya çıxmışdır.

Haqq dinin təhrif edilməsi

20-ci əsrdə dinlərin mənşəyi haqqında ciddi araşdırmalar aparılmağa başlandı. Belə araşdırmaların sayəsində dinlərin təkamülü iddiasının heç bir elmi dəyərinin olmadığı və xəyal məhsulu ssenari olduğu çox keçmədi ki, ortaya çıxdı. Andryu Lanq, (Andrew Lang), Vilhelm Şmit (Wilhelm Schmidt) kimi antropoloqların rəhbərliyi altında dünyadakı dinlərin tədqiqi ilə əldə edilən nəticələr dinlərin təkamül keçirmədiyini, əksinə, bəzən təhrif edildiklərini göstərdi. Şmitin rəhbərliyi ilə nəşr edilən və dinlərin mənşəyi mövzusunda araşdıran “Anthropos” adlı jurnalda bu məlumatlar xırdalıqlarına qədər analiz edildi.

Xüsusən 1900-1935-ci illər arasında aparılan araşdırmalarda dinlərin təkamülü iddialarının tamamilə yalan olduğunun aşkara çıxarılması bir çox antropoloqun təkamülçü fikirlərini tərk etməsinə yol açdı. Lakin bütün bu elmi və tarixi həqiqətlərə baxmayaraq, bəzi radikal ateistlər bu süqut etmiş ssenarini müdafiə etməyə davam etdilər.

Mesopotamiya və Misirdə əldə edilən arxeoloji tapıntılar

Mesopotamiya ovalığı tarixi qaynaqlarda sivilizasiyaların beşiyi olaraq adlandırılır. Mesopotamiya ovalığına çox da uzaq olmayan bir yerdə isə qədim Misir sivilizasiyası var idi.

Bu sivilizasiyalarla əlaqədar aparılan arxeoloji qazıntılarda diqqəti cəlb edən xüsusiyyətlərdən biri bu xalqların dini etiqadına dair əldə edilən tapıntılar idi. Əldə edilən kitabələrdə çoxsaylı saxta ilahların gördüyü işlər izah edilirdi. Daha çox tapıntı əldə edildikcə və tədqiqatçılar bunları oxumaq üçün daha uğurlu vasitələrdən istifadə edildikcə bu sivilizasiyaların inancları ilə əlaqədar bəzi təfsilatlar ortaya çıxmağa başladı. Diqqəti çəkən ən əhəmiyyətli məqam isə bu qövmlərin inandığı batil ilahların hamısından daha vacibi tək bir ilah inancının olması idi. Əldə edilən tarixi qeydlər və tapıntılar tarix boyunca haqq dinin var olduğunu göstərirdi. Növbəti səhifələrimizdə araşdıracağımız Mesopotamiya, Misir, hind, Avropa mədəniyyətlərindən başqa, astek, ink, mayyalar kimi Amerika mədəniyyətlərinə də tək ilah inancının məlum olduğu, özlərinə haqq dini təbliğ edən xəbərdar edicilərin gəldiyini göstərən dəlillər əldə edilmişdir. Çoxtanrılı inancın içində tək Tanrı inancının gizli olduğunu aşkar edən ilk tədqiqatçılardan biri Oksford Universitetindən Stiven Lenqdon (Stephen Langdon), 1931-ci ildə əldə etdiyi məlumatların elm dünyasına agah edərkən əldə etdiyi məlumatların çox gözlənilməz olduğunu deyirdi, çünki bu tapıntıların daha əvvəlki təkamülçü izahlara tamamilə zidd olduğunu başa düşürdü. Lenqdon tapıntılarını belə şərh edirdi:

Mənim zənnimcə, insanın ən qədim tarixi tək Tanrı inancından (sözdə) çoxlu sayda tanrının və şər qüvvələrin varlığının inancına doğru çox tez bir pozulmanı göstərir...⁸²

Lenqdon 5 il sonra “The Scotsman” adlı jurnalda isə aşağıdakıları yazırdı:

... Bütün dəlillər, qəti olaraq başlanğıcda bir tək Tanrı inancının mövcud olduğunu göstərir. Sami mənşəli xalqların arxeoloji və ədəbi tapıntıları da ən qədim zamanlarda belə tək Tanrı inancının var olduğunu göstərir. Yəhudi dininin və digər Sami mənşəli dinlərin totemistik, bütlərə əsaslanan bir mənşəyə malik olması nəzəriyyəsinin tamamilə əsassız olduğu bu gün qəbul edilmişdir.⁸³

Hazırkı dövrümüzdə Tel-Əsmər adlandırılan e.ə. 3000-ci ilə aid bir şumer şəhərində aparılan qazıntılarda da Lenqtonun dediklərini tamamilə təsdiqləyəcək tapıntılar əldə edildi. Qazıntılara rəhbərlik edən Henri Frankfort rəsmi hesabatında belə yazırdı:

Qazıntılarımız bütün dəyərli tapıntılara, əlavə olaraq, Babil dinləri haqqında bəzi çox vacib həqiqətləri aşkarladı. Bir sosial sistem içində dini dəyərlərin necə yerləşdirilmiş olduğuna ilk dəfə şahid oluruq.

Bir məbəd və bu məbəddə ibadət etməkdə olan insanların evlərinin qalıqları tapıldı. Bu səbəbdən, ayrı-ayrılıqda bir məna ifadə etməyən tapıntıları bir bütün olaraq qiymətləndirə bilirik.

Məsələn, möhürlərin üzərindəki rəsmlərdə ümumi olaraq ilahlara sitayiş əks olunur. Lakin bu rəsmlərin hamısında həmin məbəddə sadəcə bir Tanrı inancının olduğu görünür. Bu səbəbdən də ən qədim zamandakı Şumer-Akkad etiqad sistemi içərisində bu tək İlahın fərqli xüsusiyyətləri ayrıca ilahlar hesab edildiyi aydın olur.⁸⁴

Frankfortun tapıntıları çox vacib bir həqiqəti göstərirdi: batil, çoxtanrılıq etiqad sisteminin meydana gəlmə forması. Birdən çox ilaha sitayiş azgınlığı dinlərin təkamülü nəzəriyyəsinin iddia etdiyi kimi, insanların təbiət güclərini təmsil edən bəzi şər qüvvələrə sitayiş etmələri ilə meydana gəlməmişdi. Bir və tək olan ilahın fərqli sifətləri insanlar tərəfindən müəyyən müddət ərzində müxtəlif cür şərh edilmişdir və tək ilah etiqadında pozulmalar meydana gəlmişdir. Tək bir ilahın fərqli sifətləri müəyyən müddətdə çoxtanrılıq etiqadına çevrilmişdir.

Lenqdonun Şumer lövhələrinin tərcümələrini nəşr etdirməsindən bir müddət əvvəl Fridrix Deliç adlı tədqiqatçı da buna bənzər kəşfə imza atmışdı. Bu tədqiqatçı Babil etiqad sistemi içərisindəki çox saylı ilahın həqiqətdə həmin dövrdə Marduk olaraq adlandırılan tək bir İlahın fərqli xüsusiyyətlərindən irəli gəldiyini aşkar etmişdir. Aparılan araşdırmalar Marduk inancının da haqq olan tək İlah etiqadının zaman içərisində pozulması ilə əmələ gəldiyini göstərirdi.

Marduk adlandırılan tək ilahın müxtəlif adları var idi. Bunlardan bəziləri Ninib (güc sahibi), Nergal (müharibə Tanrısı), Bel (tək ilah), Nebo (xəbər gətirən ilah), Sin (gecəni aydınlaşdırən), Şamaş (ədalət Tanrısı), Addu (yağış Tanrısı) idi. Müəyyən

müddət ərzində Mardukun bu xüsusiyyətləri sanki Mardukdan əlaqəsi olmadan güclənmiş kimi müxtəlif tanrılara çevrilmişdi. Eyni şəkildə, Günəş Tanrısı, Ay tanrısı kimi bir çox batil ilahlar xəyal gücünün təsiri ilə yaradılmışdır. Göründüyü kimi, həm Marduk inancı, həm də bu saxta ilahın digər adları bu inancın, əslində, Allah inancının zaman içərisində bəzi insanlar tərəfindən pozulması ilə ortaya çıxdığını göstərir.

Buna bənzər pozulma izlərini qədim Misirdə də görmək mümkündür. Tədqiqatçılar qədim Misirin, əvvəlcə, tək tanrılı bir etiqad sistemə sahib olduğunu, daha sonra bu tək tanrılı etiqadın bəzi insanlar tərəfindən təhrif edilərək Günəşə sitayiş edən sabiliyə çevrildiyini aşkar etmişdilər. Antropoloq M.De Ruj bu barədə aşağıdakıları demişdir:

Misir dininin əmələ gəlməsi çoxsaylı tanrının ələnərək tək Tanrıya çevrilməsi ilə olmamışdır. Əksinə, Misir dininin tək Allah inancına yaxın olduğu zamanlar bu sivilisasiyanın təsdiq edilən qədim zamanları ilə üst-üstə düşür. Misir dininin son mərhələləri isə bütün Misir dininin ən çox pozulmuş dövrü olmuşdur.⁸⁵

Antropoloq Sir Flinders Petri də çoxtanrılı batil inancların tək tanrılı tövhid inancını daşıyan dinlərin zaman içərisində təhrif edilməsi ilə meydana gəldiyini demişdir. Bundan başqa, bu pozulma prosesi sadəcə keçmişdə yaşamış cəmiyyətlərdə deyil, günümüzdə də müşahidə edilir. Petri belə demişdir:

Qədim zamanlardakı dinlərdə bir çox sinfə aid edilən tanrılara rast gəlinir. Lakin günümüzdəki bir çox mədəniyyətdə də belə bir yanaşma nümayiş olunur. Məsələn, bir hindu sayları getdikcə artan tanrı və tanrıçalar arasında yaşamaqdan zövq alır... Digərləri isə tanrılara belə sitayiş etməzlər, animistik ruhlara, şeytanlara sitayiş edirlər...

Əgər ruhlara sitayiş tək bir İlahə sitayişə qədər gedib çıxan təkamül prosesinin ilk pilləsi olsaydı, belə olan halda, çoxtanrılığın getdikcə tək tanrılığa təkmilləşməsinin dəlillərini görməli idik... Bunun tam əksinə, görə bildiyimiz tək Allah inancının hər zaman ilk pillədə olmasıdır...

Çoxtanrılı etiqadın ilk əmələ gəlməsinə qədər müşahidə edə bildiyiniz hər yerdə bunun tək Allah inancının bir müxtəlifliyi olduğunu görürük...⁸⁶

Hindistanda batil çoxtanrılı inancın mənşəyi

Hind mədəniyyəti Yaxın Şərq mədəniyyətləri qədər qədim olmasa da, dünyanın qədim sivilizasiyalarından biri sayılır.

Hindistanda saysız-hesabsız tanrılara tapınan batil inanclar var. Bu batil dinləri araşdıran tədqiqatçılardan biri Endru Lenqdir (Andrew Lang). Lenq uzunmüddətli tədqiqatlar nəticəsində çoxtanrılı dinlərin Yaxın Şərqdə meydana gəlməsinə oxşar prosesin Hindistanda da baş verdiyini üzə çıxarmışdır.

Edvard Makkreydi (Edward McCrady) də hindlilərin “Veda” adlı kitablarını tədqiq edərkən hind mədəniyyətinin erkən dövrlərində tanrıların bir üstün ilahın

müxtəlif xüsusiyyətləri kimi şərh edildiyini yazır.⁸⁷ Veda kitabındakı ilahlərdə də açıq şəkildə tək tanrılı tövhid inancının pozulmasının izlərini görmək mümkündür. Mövzunu təhlil edən tədqiqatçılardan Maks Müller (Max Müller), əvvəlcə, tək ilah inancının olduğunu qəbul edir:

Vedada tək Allah inancının çoxtanrılı inancdan daha əvvəl olduğunu görürük. Səzsiz-hesabsız tanrıya dualarında belə, tək və sonsuz Tanrının zikri göyü duman kimi örtmüş bütperəst anlayışın arasından mavi səmanın görünməsi kimi üzə çıxır.⁸⁸

Buradan bir daha məlum olur ki, dinlərin təkamülü baş verməmişdir, əksinə, insanların haqq dinə bəzi batil inanclar əlavə etməsi və ya bəzi əmr və qadağalara etinasız yanaşması ilə dini inanclar zaman ərzində təhrif edilmişdir.

Avropa tarixində dinlərin təhrif edilməsi

Tarixi Avropa xalqlarının inanclarında da bənzər pozulmanın izini görürük. Məsələn, qədim yunan batil inancları üzərində tədqiqat aparmış (Axel W. Persson) Aksel V. Persson “Tarixdən əvvəlki Yunanıstan” adlı əsərində belə yazır:

Əvvəl mövcud olan tək Allah inancı daha sonra yunan dini miflərində gördüyümüz çoxsaylı əhəmiyyətsiz tanrı şəxsiyyətlərə çevrilmişdir. Mənim fikrimcə, bu bir çox ilahın varlığı tək və bir olan Allah'ı tərif edən müxtəlif isimlərin zaman ərzində müxtəlif cür şərh olunmasına bağlıdır.⁸⁹

Eyni pozulmanın izlərini İtaliyada da görmək mümkündür. Arxeoloq Rozenzveyq (Rosenzweig) qədim Etrusk dövrünə uyğun gələn “İkviun lövhələri” (Iguine tablets) üzərində apardığı təhlillərdə: “İlahlar ilk olaraq sifətlərin müxtəlif cəhətlər kimi şərh olunması nəticəsində meydana gəlir”, -deyir.⁹⁰

Qısaca desək, təqribən bir əsr ərzində əldə edilən bütün antropoloji və arxeoloji tapıntılar tarix boyu xalqların, əvvəlcə, tək Allah inancına sahib olduğunu, ancaq zaman ərzində bu inancın təhrif edildiyini göstərir. Əvvəlcə, hər şeyi yoxdan yaradan, hər şeyi görəni və bilən, bütün aləmlərin sahibi olan Allah'a inanan xalqlar zaman keçdikcə Rəbbimizin isimlərini ayrı-ayrı ilahlar kimi düşünmüş və birdən çox batil ilaha tapınmağa başlamışlar. Haqq və gerçək din bir və tək ilah olan Allah'a ibadət edilən dindir. Çoxtanrılı dinlər isə Rəbbimizin hz. Adəmdən etibarən insanlara vəhy etdiyi haqq dinin insanlar tərəfindən təhrif edilməsi nəticəsində meydana gəlib.

Allah'ın vəhy etdiyi haqq din

Yer üzündə müxtəlif yerlərdə yaşayan və yaşamış xalqların dini dəyərlərinə və mədəniyyətlərinə nəzər saldıqda ortağ inanca malik olduqlarını görürük. Aralarında mədəni mübadilənin baş verməsinin qeyri-mümkün olduğu xalqların dinlərində mələk, cin və şeytan kimi insanla eyni məkan ölçüsündə yaşamayan varlıqlardan axirət inancına, insanın palçıqdan yaradılmasından tutmuş edilən ibadətlərə qədər bir çox ortağ cəhət var. Məsələn, Nuh tufanı haqqında məlumatlar şumer qaynaqlarından başlayaraq Uels

etiqađına, Çin yazılı mənbələrindən antik Litva inanclarına qədər bir çox müxtəlif xalqların mədəni irsində mövcuddur.

Bu həqiqət din əxlaqını bir və tək olan uca ilahın, yəni aləmlərin Rəbbi olan Allah`ın vəhy etdiyini göstərən dəlillərdən biridir. Dünyanın hər tərəfindəki müxtəlif xalqlar eyni uca məqamdan gələn, bənzəri olmayan bir tək ilahın varlığını xəbər verən dinlərlə tərbiyə ediləblər. Rəbbimiz hər dövrdə üstün etdiyi bəzi seçilmiş qulları vasitəsilə Özünü insanlara tanıtmış və insanlar üçün seçdiyi dini bildirmişdir. Allah`ın son vəhyi olan Quranda hər qövmin bir doğru yol göstərən rəhbəri olduğu (Rəd surəsi, 7) xəbər verilmişdir. Başqa ayələrdə isə Allah`ın hər xalqa xəbərdar edən göndərdiyi belə bildirilir:

Biz heç bir məmləkəti onu xəbərdar edənlər olmadan məhv etmədik. (Xəbərdar edənləri də) öyüd-nəsihət vermək üçün (göndərdik). Biz əsla zalım deyilik! (Şüəra surəsi, 208-209)

Bu mübarək elçilər xalqlarına bir və tək olan Allah`a iman gətirməyə və qulluq etməyə dəvət etmiş, yaxşılığı əmr edib pisləkdən çəkirmişlər. İnsanlar Rəbbimizin qatında seçilmiş müqəddəs elçilərə və onların miras qoyduğu ilahi kitablara tabe olmaqla xilas ola bilərlər. Rəbbimizin aləmlərə rəhmət olaraq göndərdiyi son peyğəmbər Hz. Muhəmməd (səv) və Allah`ın əbədi olaraq qoruduğu son ilahi kitab Qurani-kərim də bəşəriyyətin ən doğru yol göstəricisidir.

NƏTİCƏ

Zamansızlıq həqiqətini görməzliyə vurmaq

Kitab boyunca təhlil etdiyimiz tarixi və arxeoloji tapıntıların da açıq-aşkar göstərdiyi kimi darvinistlərin tarixin və cəmiyyətlərin təkamülü iddiası bir cəfəngiyatdır. Heç bir elmi əsas olmayan bu iddiaların gündəmdə tutulmasının kökündə isə materializmi müdafiə etmək qayğısı durur. Məlum olduğu kimi, materialistlər yaradılış həqiqətini rədd etmə yanlışlığı içərisindədir. Maddənin sonsuzdan bəri var olduğunu və sonsuza qədər də mütləq bir varlıq olaraq qalacağını hesab edirlər. Başqa sözlə, özlərinə görə, maddəni ilahlaşdırırlar (Allah`ı tənzihi edirik). Halbuki, bu gün elmin çatdığı son səviyyə kainatın yoxdan var edildiyi, yəni yaradıldığı həqiqətini təsdiqləyir, materializmi və materialist baxışlara əsaslanan bütün nəzəriyyə və fəlsəfələri isə yalanlayır.

Buna baxmayaraq, materialistlər maddənin mütləq deyil, yaradılmış olduğu həqiqətini elmin ziddinə getmək bahasına da olsa qəbul etməzlər. Halbuki, ön mühakimələri və doqmalarından bir anlıq belə uzaqlaşsalar, onlar da açıq şəkildə həqiqəti görəcek, materialist təlqinlərin əsasında edilən sehrin təsirindən qurtula

biləcəklər. Bunun üçün öz baxışlarını bir kənara qoyub, ideoloji mübtəlalıqdan özlərini çəkindirərək səmimi düşünmələri kifayət edər.

İlk olaraq düşünülməsi lazım olan məsələlərdən biri də zaman anlayışının əsl xassəsidir. Bu səbəbdən də materialistlər maddənin, bəzən də zamanın mütləq olduğunu hesab edirlər. Və bu yanlışlıq bir çox həqiqətləri görmələrinə mane olur. Müasir elm maddə kimi maddənin bir törəməsi olan zamanın da maddə ilə birlikdə yoxluqdan var edildiyini və zamanın da bir başlanğıcı olduğunu sübut etmişdir. Eyni zamanda, zamanın nisbi anlayış olduğu, materialistlərin yüz illərdə zənn etdikləri kimi dəyişməz və sabit olmadığı, dəyişən bir anlayış forması olduğu da bu əsrdə aşkar edilmişdir.

Zaman anlayışının əsli

Zaman dediyimiz anlayış, əslində, bir anı bir başqa anla müqayisə etmək üsuludur. Bunu bir misalla izah edə bilərik. Bir cismə vursaq, bundan müəyyən bir səs çıxar. Eyni cismə bir daha vursaq, yenə bir səs çıxar. Vuran insan birinci səslə ikinci səs arasında bir müddətin olduğunu düşünür və bu müddətə zaman deyir. Halbuki, ikinci səsi eşitdiyi anda birinci səs sadəcə yaddaşındakı bir xəyaldən ibarətdir. Sadəcə yaddaşında var olan bir məlumatdır. Həmin insan yaddaşında olanı yaşadığı anla müqayisə edərək zaman anlayışını əldə edir. Əgər bu müqayisə olmazsa, zaman anlayışı da olmaz.

Məşhur fizik Culian Barbor (Julian Barbour) zamana belə tərif vermişdir:

Zaman əşyaların vəziyyətlərini dəyişdirmə ölçüsündən başqa bir şey deyil. Bir saat kəfkiri yırğalanır, saatin oqrəbləri işə hərəkət edir.⁹¹

Qısaca olaraq, zaman beyində saxlanılan bir sıra xəyallar arasında müqayisə aparılması ilə mövcuddur. Əgər bir insanın yaddaşı olmazsa, beyni bu cür şərhlər edə bilməz və dolayısıyla, zaman anlayışı da əmələ gəlməz. Bir insanın: “Mən otuz yaşındayam”, -deməsinin səbəbi beynində həmin otuz ilə aid bəzi məlumatların saxlanmış olmasıdır. Əgər yaddaşı olmazsa, bu cür zaman müddətinin olduğunu düşünməyəcəkdir, sadəcə yaşadığı tək bir an ilə əlaqədar olacaq.

“Keçmiş” anlayışı yaddaşımızdakı məlumatlardan ibarətdir

Biz, bizə verilən təlqinə görə, keçmiş, indi və gələcək kimi bölümlərə ayrılmış zaman müddətlərini yaşadığımızı zənn edirik. Halbuki, keçmiş kimi bir anlayışa sahib olduğumuzun yeganə səbəbi -bundan əvvəl də qeyd etdiyimiz kimi- yaddaşımıza bəzi hadisələrin daxil edilməsidir. Məsələn, ilk dəfə məktəbə getdiyimiz an yaddaşımızda olan bir məlumatdır və biz bu səbəblə bunu keçmiş bir hadisə olaraq qəbul edirik. Gələcəklə bağlı hadisələri isə yaddaşımızda yoxdur. Bu səbəbdən, biz hələ xəbərdar olmadığımız bu hadisələri “olacaq”, “gələcəkdə baş verəcək” hadisələr olaraq qəbul edirik. Halbuki, necə keçmiş bizim üçün yaşanmış, təcrübədən keçmiş, görülmüş hadisələrdisə, gələcək də bu cür yaşanmışdır. Lakin bu hadisələr bizim yaddaşımıza verilmədiyini üçün biz bunları bilmirik.

Əgər Allah gələcəklə bağlı hadisələri də yaddaşımıza daxil etsəydi, onda gələcək də bizim üçün keçmiş olardı. Məsələn, 30 yaşındakı bir insanın yaddaşında 30 illik xatirələr, hadisələr olur və bu səbəbdən də bu insan 30 illik bir keçmişinin olduğunu düşünür. Əgər bu insanın yaddaşında 30 ilə 70 yaş arasındakı gələcəyinə dair hadisələr verilmiş olsa, onda 30 yaşındakı bu insan üçün həm 30 ili, həm də 30 ilə 70 yaş arasındakı “gələcəyi” keçmiş olur. Belə ki, bu vəziyyətdə keçmiş də gələcəyi də yaddaşında olacaq, hər ikisi də onun üçün baş vermiş, görülmüş, təcrübədən keçmiş hadisələr olacaq.

Lakin Allah bizə hadisələri müəyyən bir sıra ilə kiçikdən böyüyə doğru baş verəcək şəkildə, sanki keçmişdən gələcəyə axan bir zaman varmış kimi qəbul etdirdiyi üçün bizə gələcəyimizlə bağlı hadisələri bildirməz, bunların məlumatlarını yaddaşımıza verməz. Gələcək bizim yaddaşımızda yoxdur, lakin Allah`ın sonsuz yaddaşında, bütün insanların keçmişləri və gələcəkləri vardır. Bu bir insanın həyatını, artıq mövcud bir filmdə izləməsi kimidir. Film artıq çəkilmiş və bitmişdir. Lakin bu filmi irəliyə yığmaq imkanı olmayan insan kadrları bir-birinin ardınca izlədikcə həyatını görür. Hələ görmədiyi kadrların isə gələcəyi olduğunu zənn edərək yanılır.

Dünya tarixi də nisbi anlayışdır

Bu həqiqət ictimai həyat və tarixə də şamil edilir. Xalqların, dolayısıyla dünya tarixini də özümüz kimi məhdud olan zaman və məkan anlayışları içərisində qəbul edib qiymətləndiririk. Bu nisbi anlayışa əsasən, biz dünya tarixini dövrlərə ayırır və təhlil edirik.

Biz 5 duyğu orqanlarımızla hiss edir və yaşayırıq. Beş duyğu orqanının vasitəsi ilə mümkün olanları qəbul edirik, bu çərçivədən kənara heç vaxt çıxa bilmərik. Yaşadığımız zamanı və məkanı da bu cür qəbul edirik. Beynimiz 5 duyğu orqanı ilə bir varlığı müəyyən edə bilmirsə, o varlıq üçün “yox oldu” deyirik. Bununla əlaqədar olaraq yaddaşımız hansı hadisəni və yaxud da təsvir və ya hissiyyatı saxlayırsa, o, bizim üçün vardır, yəni diridir. Nəyi unudursa, artıq o, bizim üçün yoxdur. Başqa sözlə, yaddaşımızda olmayan varlıqlar və hadisələr bizim üçün ölmüşdür, keçmişdir, yox olmuşdur.

Lakin bu, sadəcə insanlara şamil edilən bir vəziyyətdir; belə ki, sadəcə insanların yaddaşı məhduddur. Allah`ın yaddaşı isə hər şeydən üstündür. Lakin bu məqamda “Allah`ın yaddaşı” anlayışından istifadə edilməsi yalnız mövzunu izah etmək məqsədini daşdığını qeyd etmək yerinə düşərdi, başqa cür iki yaddaş arasında hər hansı müqayisə və yaxud da bənzətmə qəti olaraq mümkün deyil. Allah hər şeyi yoxdan var edən və hər şeyi incə detallarına qədər biləndir.

Allah`ın yaddaşı sonsuzdur, belə olan halda, yaddaşından heç nə silinməz. Başqa sözlə, Allah`ın yaratdığı heç bir canlı ölürək yox olmaz, heç bir çiçək solub yox olmaz, heç bir içki bitməz, heç bir zaman müddəti keçməz, heç bir qida məhsulu tükənməz... Allah qatında kainat ilk toz buludu olduğu vəziyyətində durur, Stonhencin daşları daşınır, Misir ehramları inşa edilir, şumerlər səmanı müşahidə edir, neandertallar həyatlarına

davam edir, Lasko mağarasındaki rəssam rəsmləri çəkir, Çatalhöyükdə gündəlik həyat yaşanır, ikinci Dünya Müharibəsi davam edir, qısaca olaraq demək olar ki, tarix boyunca baş vermiş hər an Allah qatında olduğu kimi durur. Eyni şəkildə, bundan minlərlə il sonra yaşayacaq xalqlar da Allah qatında sivilizasiyalarını qurur, ictimai quruluşlarını formalaşdırır, gündəlik həyatlarını davam etdirirlər.

Hər varlığın və hadisənin yaradıldığı anda, əslində, onun üçün sonsuzluq da başlamışdır. Məsələn, bir çiçək yaradıldıqda, əslində, bir daha yox olmamaq üçün yaradılmışdır. Bu canlıın, ya da əşyanın insanın görmə dairəsindən çıxması, insanın yaddaşından silinməsi onun yox olması, ölməsi demək deyil. Vacib olan Allah'ın yaddaşındakı Allah'ın qatındakı vəziyyətidir. Və Allah'ın yaddaşında bu canlıın var olması da, həyatı boyu yaşadığı anlar da, ölümü də mövcuddur.

Səmimi düşünmək

Şübhəsiz, bütün bunlar bir insanın həyatında olan ən böyük xüsusiyyətlərdən biridir. Bundan əlavə, bunlar qəti olaraq bir fəlsəfə, yaxud da bir düşüncə tərzidir deyil, rədd edilməsi mümkün olmayan elmi nəticələndir. Zaman anlayışının əsl mahiyyətini, sonsuzluq anlayışı ilə əlaqədar bu həqiqətləri əksər insanlar ilk dəfə eşidə bilər.

Vacib olan budur ki, Allah Quranda yalnız “Allah'a üz tutan” (Qaf surəsi, 8) insanların ibrət ala biləcəyini xəbər verir. Yəni səmimi qəlblə Allah'dan kömək istəyən, Onun sonsuz qüdrətini təqdir etməyə çalışan, Rəbbimizin böyüklüyünü qavramaq üçün səy göstərən insanlar burada izah edilən həqiqətlərdən də ibrət alacaq və bu həqiqətləri qavramağa başlayacaqdır.

Bir insan həyatı boyunca materialist təlqinlərin təsiri altında qalmış ola bilər. Bu təlqinlər səbəbi ilə həqiqətləri səmimi olaraq düşünmə fürsəti tapmamış ola bilər. Lakin bu vəziyyət onu bütün həyatına səhvlər içərisində davam etməsinə vadar edə bilməz. Edilməli olan, doğrunu görə bir insanın vicdanının və aqlının səsinə qulaq asaraq səhvin üzərində inadla durmamağıdır. Hər insan Qurani-kərimdə qeyd edildiyi kimi, vicdanı ilə doğrunu gördüyü halda, bundan qaçan bir insan olmaqdan çəkinməlidir:

Buna qəti inandıqları halda, haqsızcasına və təşəxxüslə onları inkar etdilər. Gör fəsad törədənlərin aqibəti necə oldu! (Nəml surəsi, 14)

Doğrunu görə və təsdiq edənlər isə Allah'ın izni ilə həm dünyada, həm də axirətdə qurtuluşa qovuşanlar olacaq:

Haqqı gətirən və onu təsdiq edənlər isə əsl müttəqilərdir. (Zumər surəsi, 33)

ƏLAVƏ BÖLMƏ: TƏKAMÜL YALANI

Darvinizm, yəni təkamül nəzəriyyəsi yaradılış həqiqətini inkar etmək məqsədilə irəli sürülmüş, ancaq uğursuzluqla nəticələnmiş elmdən kənar cəfəngiyatdan başqa bir şey deyil. Canlıların cansız maddələrdən təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edən bu nəzəriyyə kainatda və canlılarda çox möcüzəvi nizam olduğunun elm tərəfindən sübut edilməsi ilə və təkamül prosesinin əsla baş vermədiyini göstərən 350 milyona yaxın fosilin tapılması ilə süqut etmişdir. Beləliklə, Allah'ın bütün kainatı və canlıları yaratdığı elm tərəfindən də sübut edilmişdir. Bu gün təkamül nəzəriyyəsini dirçəltmək üçün dünya səviyyəsində aparılan təbliğat sadəcə elmi həqiqətlərin təhrif olunmasına, tərəfli şərhinə, elm adı altında söylənilən yalan və saxtakarlıqlara əsaslanır.

Ancaq bu təbliğat həqiqəti gizlətmir. Təkamül nəzəriyyəsinin elm tarixində ən böyük xəta olması son 20-30 il ərzində elm dünyasında getdikcə daha ucadan dilə gətirilir. Xüsusilə 1980-ci illərdən sonra aparılan tədqiqatlar darvinist iddiaların tamamilə səhv olduğunu üzə çıxarmış və bu həqiqət bir çox elm adamı tərəfindən dilə gətirilmişdir. ABŞ-da biologiya, biokimya, paleontologiya kimi fərqli sahələrlə məşğul olan bir çox elm adamı darvinizmin əsassızlığını görür, canlıların mənşəyini artıq yaradılışla açıqlayırlar.

Təkamül nəzəriyyəsinin süqutundan və yaradılış dəlillərindən digər bir çox əsərimizdə bütün elmi təfərrüatları ilə bəhs etmişik və etməyə davam edirik. Ancaq əhəmiyyəti baxımından mövzudan burada da bəhs etməkdə fayda var.

Darvini məhv edən çətinliklər

Təkamül nəzəriyyəsi tarixi qədim yunanlara gedib çıxan bir təlim olmasına baxmayaraq, XIX əsrdə hərtərəfli şəkildə irəli sürüldü. Nəzəriyyəni elm dünyasının gündəminə gətirən ən mühüm irəliləyiş Çarlz Darvinin 1859-cu ildə nəşr edilən "Növlərin mənşəyi" adlı kitabı idi. Darvin bu kitabda dünyadakı müxtəlif canlı növlərini Allah'ın ayrı-ayrı yaratdığına qarşı çıxırdı. Darvinin fikrincə, bütün növlər ortaq əcdaddan törəmiş və zaman ərzində kiçik dəyişikliklərlə müxtəlifləşmişdilər.

Darvinin nəzəriyyəsi heç bir konkret elmi tapıntıya əsaslanmırdı; özünün də qəbul etdiyi kimi, sadəcə bir məntiq yeritmə idi. Hətta Darvin kitabındakı "Nəzəriyyənin qarşısında duran çətinliklər" başlıqlı uzun bölmədə etiraf etdiyi kimi, nəzəriyyə bir çox mühüm suala cavab verə bilmirdi.

Darvin nəzəriyyəsinin qarşısındakı çətinliklərə inkişaf edən elmin üstün gələcəyinə, yeni elmi kəşflərin nəzəriyyəsini gücləndirəcəyinə ümid edirdi. Bunu kitabında tez-tez bildirirdi. Ancaq inkişaf edən elm Darvinin ümidlərinin tam əksinə, nəzəriyyənin əsas iddialarını bir-bir əsassız qoydu.

Darvinizmin elm qarşısındakı məğlubiyyətini üç əsas başlıq altında təhlil etmək olar:

Nəzəriyyə həyatın yer üzündə ilk dəfə necə ortaya çıxdığını əsla açıqlaya bilmir.

Nəzəriyyənin irəli sürdüyü təkamül mexanizmlərinin, əslində, təkamül xarakterinə malik olduğunu göstərən heç bir elmi tapıntı yoxdur.

Fosillər təkamül nəzəriyyəsinin iddialarının tam əksini göstərir.

Bu bölmədə bu üç əsas başlığı əsaslı təhlil edəcəyik.

Keçilməz ilk pillə: həyatın mənşəyi

Təkamül nəzəriyyəsi bütün canlı növlərinin bundan təxminən 3.8 milyard il əvvəl dünyada fantastik şəkildə təsadüfən meydana gələn bircə canlı hüceyrədən törədildiklərini

iddia edir. Bircə hüceyrənin milyonlarla kompleks canlı növünü necə əmələ gətirməsi və əgər həqiqətən bu cür təkamül baş vermişsə, nə üçün izlərinin fosillərdə tapılmadığı nəzəriyyənin açıqlaya bilmədiyi suallardandır. Ancaq bütün bunlardan əvvəl iddia edilən təkamül prosesinin ilk pilləsi üzərində dayanmaq lazımdır. Həmin ilk hüceyrə necə ortaya çıxmışdır?

Təkamül nəzəriyyəsi cahilliklə yaradılışı inkar etdiyinə görə, həmin ilk hüceyrənin heç bir plan və nizam olmadan təbiət qanunları çərçivəsində təsadüfən meydana gəldiyini iddia edir. Yəni bu nəzəriyyəyə əsasən, cansız maddə kortəbii təsadüflər nəticəsində ortaya canlı hüceyrə çıxarmalıdır. Ancaq bu, məlum olan ən təməl bioloji qanunlarına zidd iddiadır.

Həyat həyatdan gəlir

Darvin kitabında həyatın mənşəyindən heç bəhs etməmişdi. Çünki onun dövründəki ibtidai elm anlayışı canlıların çox sadə quruluşa malik olduqlarını fərz edirdi. Orta əsrlərdən bəri “spontane generation” adlı nəzəriyyəyə əsasən, cansız maddələrin təsadüfən birləşərək canlı varlıq əmələ gətirməsinə inanırdılar. Bu dövrdə həşəratların yemək artıqlarından, siçanların da buğdadan əmələ gəlməsi geniş yayılmış düşüncə idi. Bunu sübut etmək üçün qəribə təcrübələr aparılmışdı. Çirkli əsginin üstünə bir az buğda qoyulmuş və bir müddət sonra bu qarışıqdan siçanların əmələ gəlməsini gözləmişdilər.

Ətin qurdlanması da həyatın cansız maddələrdən törədiyinə dəlil hesab edilirdi. Lakin daha sonra məlum olacaqdı ki, ətin üstündəki qurdlar öz-özlərindən əmələ gəlmirlər, milçəklərin gətirib qoyduğu gözlə görülməyən sürfələrdən çıxırdılar. Darvin “Növlərin mənşəyi” adlı kitabını yazdığı dövrdə isə bakteriyaların cansız maddədən əmələ gəlməsi inancı elm dünyasında geniş şəkildə qəbul edilirdi.

Lakin Darvinin kitabının nəşr edilməsindən beş il sonra məşhur fransız bioloq Lui Paster təkamülə əsas verən bu inancı qəti şəkildə təkzib etdi. Paster apardığı uzun elmi fəaliyyət və təcrübələrdə gəldiyi nəticəni belə şərh etmişdi:

“Cansız maddələrin həyatı əmələ gətirməsi iddiası artıq qəti şəkildə tarixə gömülmüşdür”. (*Sidney Fox, Klaus Dose, Molecular Evolution and The Origin of Life, New York: Marcel Dekker, 1977, səh. 2*)

Təkamül nəzəriyyəsinin tərəfdarları Pasterin kəşflərinə uzun müddət qarşı çıxdılar. Ancaq inkişaf edən elm canlı hüceyrəsinin mürəkkəb quruluşunu üzə çıxardıqca həyatın öz-özünə əmələ gəlməsi iddiasının əsassızlığı daha da açıq şəkil aldı.

XX əsrdəki nəticəsiz səylər

XX əsrdə həyatın mənşəyi mövzusunı tədqiq edən ilk təkamülçü məşhur rus bioloq Aleksandr Oparin oldu. Oparin 1930-cu illərdə irəli sürdüyü bəzi tezislərlə canlı hüceyrəsinin təsadüfən meydana gələ biləcəyini sübut etməyə çalışdı. Ancaq bu fəaliyyətlər uğursuzluqla nəticələnəcək və Oparin bu etirafı etməli olacaqdı:

“Təəssüf ki, hüceyrənin mənşəyi təkamül nəzəriyyəsinin tamamilə əhatə edən ən qaranlıq nöqtədən ibarətdir”. (*Alexander I. Oparin, Origin of Life, (1936) New York, Dover Publications, 1953 (Reprint), səh. 196*)

Oparinin yolunu davam etdirən təkamülçülər həyatın mənşəyi problemini həll etmək üçün təcrübələr aparmağa çalışdılar. Bu təcrübələrin ən məşhuru amerikalı kimyaçı Stenli Miller tərəfindən 1953-cü ildə aparıldı. Miller ibtidai atmosferdə mövcud

olduğunu iddia etdiyi qazları bir təcrübədə birləşdirdi və bu qarışığa enerji verərək zülalları təşkil edən bir neçə üzvi molekul (amin turşusu) sintezlədi.

O illərdə təkamüllə bağlı mühüm mərhələ kimi tanılan bu təcrübənin əsassız olduğu və təcrübədə tətbiq edilən atmosferin yer şərtlərindən çox fərqli olduğu sonrakı illərdə üzə çıxacaqdı. (*"New Evidence on Evolution of Early Atmosphere and Life"*, *Bulletin of the American Meteorological Society*, c. 63, Kasım 1982, səh. 1328-1330)

Uzun sükutdan sonra Millerin özü də tətbiq etdiyi atmosfer mühitinin həqiqi olmadığını etiraf etdi. (*Stanley Miller, Molecular Evolution of Life: Current Status of the Prebiotic Synthesis of Small Molecules*, 1986, səh. 7)

Həyatın mənşəyi problemini açıqlamaq üçün XX əsr boyu göstərilən bütün təkamülçü səylər uğursuzluqla nəticələndi. San Diyeqo Skrips İnstitutundan məşhur geokimyəçi Cefri Bada təkamülçü "Earth" jurnalında 1998-ci ildə dərc edilən bir məqalədə bu həqiqəti belə qəbul edir:

"Bu gün XX əsri arxada qoyarkən hələ də XX əsrin başlanğıcındakı ən böyük həll edilməmiş problemlə qarşı-qarşıyıyıq: həyat yer üzündə necə başlayıb". (*Jeffrey Bada, Earth, Şubat 1998, səh. 40*)

Həyatın kompleks quruluşu

Təkamülçülərin həyatın mənşəyi ilə bağlı bu qədər çıxılmaz vəziyyətə düşməsinin başlıca səbəbi ən sadə hesab etdikləri canlıların bu qədər mürəkkəb quruluşa malik olmasıdır. Canlı hüceyrəsi insanın hazırladığı bütün texnoloji məhsullardan daha mürəkkəbdir. Belə ki, bu gün dünyanın ən qabaqcıl laboratoriyalarında belə cansız maddələr birləşdirilərək nəinki canlı hüceyrə, hətta hüceyrəyə aid bircə zülal da hasil etmək mümkün deyil.

Bir hüceyrənin meydana gəlməsi üçün lazımlı şərtlər əsla təsadüflərlə açıqlanmayacaq qədər çoxdur. Lakin bunu açıqlamağa heç ehtiyac yoxdur. Təkamülçülər hələ hüceyrə səviyyəsinə çatmadan çıxılmaz vəziyyətə düşürlər. Çünki hüceyrənin əsasını təşkil edən zülalların təsadüfən sintezlənmə ehtimalı riyazi cəhətdən sıfırdır.

Bunun ən əsas səbəbi budur ki, bir zülalın əmələ gəlməsi üçün başqa zülallar da olmalıdır. Bu səbəb bir zülalın təsadüfən əmələgəlmə ehtimalını tamamilə aradan qaldırır. Ona görə, təkcə bu fakt təkamülçülərin təsadüf iddiasını təkzib etmək üçün kifayətdir. Mövzunun əhəmiyyətini qısaca açıqlayaq:

- **Fermentlər olmasa, zülal sintezlənmə bilməz, fermentlər də zülaldır.**
- **Bircə zülalın sintezlənməsi üçün 100-ə yaxın hazır zülal olmalıdır.**

Ona görə, zülalların olması üçün zülallar lazımdır.

- **Zülalları sintezləyən fermentləri DNT hazırlayır. DNT olmasa, zülal sintezlənmə bilməz. Ona görə, zülalların əmələ gəlməsi üçün DNT də lazımdır.**

- **Zülal sintezlənmə prosesində hüceyrədəki bütün orqanoidlərin mühüm funksiyaları var. Yəni zülalların əmələ gəlməsi üçün tam funksional hüceyrə bütün orqanoidləri ilə birlikdə mövcud olmalıdır.**

Hüceyrənin nüvəsində yerləşən, genetik məlumat daşıyan DNT molekulu isə informasiya bankıdır. İnsan DNT-sindəki informasiyanı kağıza köçürmək istəsək, hər biri 500 səhifədən ibarət 900 cildlik kitabxana ortaya çıxar.

Burada çox maraqlı dilemma da var: DNT ancaq bir sıra xüsusi zülalların (fermentlərin) köməyi ilə qoşalaşa bilər. Amma bu fermentlər də ancaq DNT-dəki informasiya əsasında sintezlənilir. Bir-birlərindən asılı olduqlarına görə, DNT-nin

qoşalaşması üçün ikisi də eyni anda mövcud olmalıdır. Bu isə həyatın öz-özünə meydana gəlməsi ssenarisini çıxılmaz vəziyyətə salır. San Diyeqo Kaliforniya Universitetindən məşhur təkamülçü prof. Lesli Orsel “Scientific American” jurnalının 1994-cü il oktyabr sayında bu həqiqəti belə etiraf edir:

“Olduqca kompleks quruluşa malik olan zülalların və nuklein turşularının (RNT və DNT) eyni yerdə və eyni zamanda təsadüfən əmələ gəlmələri həddindən artıq ehtimaldan kənardır. Ancaq bunların biri olmadan digərini əldə etmək də mümkün deyil. Ona görə, insan məcburən həyatın kimyəvi yollarla meydana gəlməsinin tamamilə qeyri-mümkün olduğu nəticəsinə gəlir”. (*Leslie E. Orgel, The Origin of Life on Earth, Scientific American, c. 271, Ekim 1994, səh. 78*)

Şübhəsiz ki, əgər həyatın kortəbii təsadüflərlə öz-özünə meydana gəlməsi mümkün deyilsə, onda həyatın yaradıldığı qəbul edilməlidir. Bu həqiqət əsas məqsədi yaradılışı inkar etmək olan təkamül nəzəriyyəsini açıq-aydın əsassız edir.

Təkamülün xəyali mexanizmləri

Darvinin nəzəriyyəsini əsassız edən ikinci əsas cəhət nəzəriyyənin təkamül mexanizmləri kimi irəli sürdüyü iki anlayışın da, əslində, heç bir təkamül gücünə malik olmamasıdır.

Darvin irəli sürdüyü təkamül iddiasını tamamilə təbii seleksiya mexanizmi ilə əlaqələndirmişdi. Bu mexanizmə verdiyi əhəmiyyət kitabının adından da açıq şəkildə başa düşülür: “Növlərin mənşəyi, təbii seleksiya yolu ilə...”

Təbii seleksiya təbii seçmə deməkdir, təbiətdəki həyat uğrunda mübarizədə təbii şərtlərə uyğun və güclü canlıların həyatda qalacağı düşüncəsinə əsaslanır. Məsələn, yırtıcı heyvanlar tərəfindən təhlükəyə məruz qalan bir maral sürüsündə daha sürətlə qaçan marallar həyatda qalacaq. Beləliklə, maral sürüsü sürətlə qaçan və güclü fərdlərdən ibarət olacaq. Amma bu mexanizm maralların təkamül keçirməsinə səbəb olmaz, onları başqa bir canlı növünə, məsələn, atlara çevirməz.

Ona görə, təbii seçmə mexanizmi heç bir təkamül gücünə malik deyil. Darvin də bu həqiqəti anlamışdı və “Növlərin mənşəyi” adlı kitabında: **“Faydalı dəyişikliklər baş vermədikcə təbii seçmə heç bir şey edə bilməz”**, -demək məcburiyyətində qalmışdı. (*Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 184*)

Lamarkın təsiri

Bəs bu faydalı dəyişikliklər necə baş verə bilərdi? Darvin öz dövrünün ibtidai elm anlayışı çərçivəsində bu suala Lamarka əsaslanaraq cavab verməyə çalışmışdı. Darvindən əvvəl yaşamış fransız bioloq Lamarka görə, canlılar həyatları boyu keçirdikləri fiziki dəyişiklikləri sonrakı nəsle ötürürlər, nəsildən-nəsle toplanan bu xüsusiyyətlər nəticəsində yeni növlər meydana gəlir. Məsələn, Lamarkın fikrincə, zürafələr ceyranlardan törəyiblər, hündür ağacların yarpaqlarını yeməyə çalışarkən nəsildən-nəsle boyunları uzanmışdır.

Darvin də buna bənzər misallar çəkmiş, məsələn, “Növlərin mənşəyi” kitabında qida tapmaq üçün suya girən bəzi ayıların tədricən balinalara çevrildiyini iddia etmişdi. (B. G. Ranganathan, *Origins?*, Pennsylvania: The Banner Of Truth Trust, 1988.)

Lakin Mendelin kəşf etdiyi və XX əsrdə inkişaf edən genetika elmi ilə qəti şəkildə sübut edilən genetika qanunları qazanılmış xüsusiyyətlərin sonrakı nəsillərə ötürülməsi

əfsanəsini məhv etdi. Beləliklə, təbii seçmə “təkbaşına” və tamamilə təsirsiz mexanizm olaraq qaldı.

Neodarvinizm və mutasiyalar

Darvinistlər isə bu vəziyyətə bir çıxış yolu tapmaq üçün 1930-cu illərin sonlarında müasir sintetik nəzəriyyəni və ya daha geniş yayılmış adı ilə neodarvinizmi ortaya atdılar. Neodarvinizm təbii seçmənin yanına faydalı dəyişiklik səbəbi kimi mutasiyaları, yəni canlıların genlərində radiasiya kimi xarici amillər və ya transkripsiya xətaləri nəticəsində əmələ gələn pozulmaları əlavə etdi. Bu gün də elmi cəhətdən əsassız olduğunu bilmələrinə baxmayaraq, darvinistlər neodarvinist modeli müdafiə edirlər. Nəzəriyyə yer üzündəki milyonlarla canlı növünün, onların qulaq, göz, ağciyər, qanad kimi saysız-hesabsız mürəkkəb orqanlarının mutasiyalara, yəni genetik pozulmalara əsaslanan bir proses nəticəsində əmələ gəldiyini iddia edir. Amma nəzəriyyəni çarəsiz qoyan bir açıq elmi həqiqət var: mutasiyalar canlıları təkmilləşdirmirlər, əksinə, hər zaman canlılara zərər verirlər.

Bunun səbəbi çox sadədir: DNT çox mürəkkəb quruluşa malikdir. Bu molekula olan hər hansı təsadüfi təsir ancaq zərər verir. Amerikalı genetik B.G. Ranqanatan bunu belə açıqlayır:

“Mutasiyalar kiçik, təsadüfi və zərərliyə gətirib çıxarırlar. Çox nadir meydana gəlirlər və ən yaxşı halda təsirsizdirlər. Bu üç xüsusiyyət mutasiyaların təkamül xarakterli təsir meydana gətirməyəcəyini sübut edir. Yüksək dərəcədə xüsusişmiş orqanizmdə meydana gələn təsadüfi dəyişiklik ya təsirsiz, ya da zərərli olur. Bir qol saatında meydana gələn təsadüfi dəyişiklik qol saatını təkmilləşdirməz. Ona böyük ehtimalla zərər verər və ya ən yaxşı halda təsir etməz. Bir zəlzələ bir şəhəri daha yaxşı hala salmaz, onu məhv edər”. (*Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 179*)

Bu günə qədər heç bir faydalı, yəni genetik məlumatı təkmilləşdirən mutasiya müşahidə edilməyib. Bütün mutasiyaların zərərli olması aşkar edilib. Aydın olmuşdur ki, təkamül nəzəriyyəsinin təkamül mexanizmi kimi göstərdiyi mutasiyalar, əslində, canlıları sadəcə məhv edən, şikəst edən genetik hadisələrdir (insanlarda mutasiyanın ən çox rast gəlinən təsiri xərçəngdir). Əlbəttə, məhvedici mexanizm təkamül mexanizmi ola bilməz. Təbii seçmə isə Darwinin də qəbul etdiyi kimi, tək başına heç bir şey edə bilməz. Bu həqiqət bizə təbiətdə heç bir təkamül mexanizminin olmadığını göstərir. Təkamül mexanizmi olmadığına görə, təkamül deyilən xəyali proses də baş verməyib.

Fosillər: ara-keçid formalardan əsər-əlamət yoxdur

Təkamül nəzəriyyəsinin iddia etdiyi prosesin baş vermədiyinin ən açıq göstəricisi isə fosillərdir.

Təkamül nəzəriyyəsinə görə, bütün canlılar bir-birlərindən törəyiblər. Əvvəlcədən mövcud olan bir canlı növü zaman ərzində digərinə çevrilmiş və bütün növlər bu şəkildə əmələ gəlmişlər. Nəzəriyyəyə əsasən, bu çevrilmə yüz milyon illər davam edən uzun dövrü əhatə etmiş və mərhələ-mərhələ irəliləmişdir. Bu təqdirdə iddia edilən uzun çevrilmə prosesi zamanı saysız-hesabsız ara növlər əmələ gəlməli və yaşamalılardır.

Məsələn, keçmişdə balıq xüsusiyyətlərini daşımalarına baxmayaraq, bir tərəfdən də bəzi sürünən canlı xüsusiyyətlərini qazanmış yarı-balıq, yarı-sürünən canlılar yaşamalılardır və ya sürünən xüsusiyyətlərini daşıyan, bir tərəfdən də bəzi quş

xüsusiyyətləri qazanmış sürünən quşlar ortaya çıxmalıdır. Bunlar bir keçid prosesində olduqları üçün şikəst, yarımçıq, qüsurlu canlılar olmalıdır. Təkamülçülər keçmişdə yaşadığına inandıqları bu nəzəri məxluqları “ara-keçid forması” adlandırırlar.

Əgər, həqiqətən, bu cür canlılar keçmişdə yaşayıbsa, onların sayı və növü milyonlarla, hətta milyardlarla olmalıdır və bu əcaib canlıların qalıqlarına mütləq fosil izlərində rast gəlinməlidir. Darvin “Növlərin mənşəyi”ndə bunu belə açıqlamışdır:

“Əgər nəzəriyyəmə doğrudursa, növləri bir-biri ilə əlaqələndirən saysız-hesabsız ara-keçid növləri keçmişdə mütləq yaşamalıdır... Onların yaşadığının dəlilləri də sadəcə fosil qalıqları arasında tapıla bilər”. (*Charles Darwin, The Origin of Species, səh. 172, 280*)

Ancaq bu sətirləri yazan Darvin ara-keçid formaların heç cür tapılmadığını bilir və bunun nəzəriyyəsi üçün böyük problem olduğunu görürdü. Ona görə, “Növlərin mənşəyi” kitabının “Nəzəriyyənin qarşısında duran çətinliklər” (*Difficulties on Theory*) adlı bölməsində belə yazmışdı:

“Əgər, həqiqətən, növlər digər növlərdən yavaş dəyişikliklərlə törəyibsə, nə üçün saysız-hesabsız ara-keçid formasına rast gəlmirik? Nə üçün bütün təbiət qarmaqarışlıq vəziyyətdə deyil, məhz yerli-yerindədir? Saysız-hesabsız ara-keçid forması olmalıdır, bəs nə üçün yer üzünün çoxsaylı təbəqələrində onları tapmırıq?... Nə üçün hər geoloji forma və hər təbəqə belə qalıqlarla dolu deyil?” (*Charles Darwin, The Origin of Species, səh. 172, 280*)

Darvinin puç olan ümidləri

Ancaq XIX əsrin ortasından indiyə qədər dünyanın hər tərəfində qızgın fosil araşdırmaları aparılmasına baxmayaraq, ara-keçid formalarına rast gəlinməmişdir. Aparılan qazıntı işlərində və tədqiqatlarda əldə edilən bütün tapıntılar təkamülçülərin gözlədiklərinin əksinə, canlıların yer üzündə birdən-birə, tam və qüsursuz formada ortaya çıxdıqlarını göstərmişdir.

Məşhur ingilis paleontoloq Derek V. Eycer təkamülçü olmasına baxmayaraq, bu həqiqəti belə etiraf edir:

“Problemimiz budur: fosilləri hərtərəfli tədqiq etdikdə növlər və ya siniflər səviyyəsində belə daima eyni həqiqətlə qarşılaşırıq; mərhələli təkamüllə təkmilləşən deyil, birdən-birə yer üzündə əmələ gələn qruplar görürük”. (Derek A. Ager, “The Nature of the Fossil Record”, *Proceedings of the British Geological Association*, c. 87, 1976, səh. 133)

Yəni fosil qeydlərində bütün canlı növləri aralarında heç bir keçid forması olmadan, tam formada ani surətdə ortaya çıxırlar. Bu, Darvinin fikirlərinin tam əksidir. Habelə, bu, canlı növlərinin yaradıldıklarını göstərən çox güclü dəlildir. Çünki bir canlı növünün heç bir əcdadı olmadan, bir anda və qüsursuz şəkildə ortaya çıxmasının təklə açıklaması var: o növ yaradılmışdır. Bu həqiqət məşhur təkamülçü biolog Duqlas Futuyma tərəfindən də qəbul edilir:

“Yaradılış və təkamül yaşayan canlıların mənşəyi haqqında iki yeganə açıqlamadır. Canlılar dünyada ya tamamilə mükəmməl və tam formada ortaya çıxmışlar, ya da belə olmamışdır. Əgər belə olmamışdırsa, bir dəyişiklik prosesi nəticəsində özlərindən əvvəl mövcud olan bəzi canlı növlərindən təkamül keçirərək meydana gəlməlidirlər. Amma əgər tam və mükəmməl formada ortaya çıxıblarsa, onda sonsuz güc

sahibi olan bir ağıl tərəfindən yaradılmışlar”. (*Douglas J. Futuyma, Science on Trial, New York: Pantheon Books, 1983. Səh. 197*)

Fosillər isə canlıların yer üzündə tam və mükəmməl formada ortaya çıxdıqlarını göstərir. Yəni “növlərin mənşəyi” Darvinin hesab etdiyinə əksinə, təkamül deyil, yaradılışdır.

İnsanın təkamülü nağılı

Təkamül nəzəriyyəsinin tərəfdarlarının ən çox gündəmə gətirdikləri məsələ insanın mənşəyidir. Bununla bağlı darvinist iddia bu gün yaşayan müasir insanın meymunabənzər məxluqlardan törədiyini zənn edir. 4-5 milyon il əvvəl başladığı fərz edilən bu prosesdə müasir insan ilə əcdadları arasında bəzi ara-keçid formaların yaşadığı iddia edilir. Əslində, tamamilə fantastik olan bu ssenaridə dörd əsas kateqoriya var:

Australopithecus

Homo habilis

Homo erectus

Homo sapiens

Təkamülçülər insanların ilk “meymunabənzər əcdadları”na “cənub meymunu” mənasını verən “australopithecus” adını veriblər. Bu canlılar, əslində, nəslə kəsilməmiş meymun növüdür. Lord Solli Zukerman və prof. Çarlz Oksnord kimi İngiltərə və ABŞ-dən iki məşhur anatomun *australopithecus* nümunələri üzərində apardığı hərtərəfli araşdırmalar bu canlıların sadəcə nəslə kəsilməmiş meymun növünə aid olduqlarını və insanlarla heç bir bənzərlik təşkil etmədiklərini göstərmişdir. (*Charles E. Oxnard, “The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt”, Nature, c. 258, səh. 389*)

Təkamülçülər insanın təkamülünün sonrakı mərhələsini də “homo”, yəni insan kimi təsnif edirlər. İddiaya əsasən, homo sırasındakı canlılar *australopithecus*lardan daha çox inkişaf ediblər. Təkamülçülər bu fərqli canlılara aid fosilləri ardıcıl düzərək fantastik təkamül sxemi qururlar. Bu sxem xəyalidir, çünki bu fərqli siniflərin arasında təkamül xarakterli əlaqə olması əsla sübut edilə bilməmişdir. Təkamül nəzəriyyəsinin XX əsrdəki ən mühüm tərəfdarlarından biri olan Ernst Mayr: “*Homo sapiens*ə uzanan zəncir halqası, əslində, itib”, -deyərək bunu qəbul edir. (*J. Rennie, “Darwin’s Current Bulldog: Ernst Mayr”, Scientific American, Aralık 1992*)

Təkamülçülər “*ausrtalopithecus > homo habilis > homo erectus > homo sapiens*” ardıcılığını qurarkən bu növlərin hər birinin daha sonrakının əcdadı olmasını irəli sürürlər. Lakin paleoantropoloqların son kəşfləri *australopithecus, homo habilis* və *homo erectus*un dünyanın müxtəlif bölgələrində eyni dövrlərdə yaşadıklarını göstərir. (*Alan Walker, Science, c. 207, 1980, s. 1103; A. J. Kelso, Physical Antropology, 1. baskı, New York: J. B. Lipincott Co., 1970, s. 221; M. D. Leakey, Olduvai Gorge, c. 3, Cambridge: Cambridge University Press, 1971, səh. 272*)

Habelə, *homo erectus* sinfinə aid olan insanların bir qismi çox müasir dövrlərə qədər yaşayıblar, *homo sapiens neandertalensis* və *homo sapiens sapiens* (insan) ilə eyni mühitdə birlikdə mövcud olmuşlar. (*Time, noyabr 1996*)

Bu isə, əlbəttə, bu siniflərin bir-birilərinin əcdadı olduqları iddiasının əsassızlığını açıq şəkildə ortaya qoyur. Harvard Universitetinin paleontoloqlarından Stiven Cey Quld, təkamülçü olmasına baxmayaraq, darvinist nəzəriyyənin düşdüyü bu çıxılmaz vəziyyəti belə açıqlayır:

“Əgər bir-biri ilə paralel şəkildə yaşayan üç müxtəlif hominid (insanabənzər) sxemi varsa, onda bizim soy ağacımıza nə oldu? Aydınır ki, bunların biri digərindən törəyə bilməz. Habelə, biri digəri ilə müqayisə edildikdə təkamül xarakterli inkişaf meyli göstərmirlər”. (S. J. Gould, *Natural History*, c. 85, 1976, səh. 30)

Qısaca desək, KİV-də və ya dərsliklərdə verilən bir cür fantastik yarı-meymun yarı-insan canlıların rəsmləri ilə, yəni sırf təbliğat yolu ilə dirçəldilməyə çalışılan insanın təkamülü ssenarisi heç bir elmi əsas olmayan nağıldan ibarətdir. Bu mövzunu uzun illər tədqiq edən, xüsusilə *australopithecus* fosilləri üzərində 15 il araşdırma aparan İngiltərənin ən məşhur və hörmətli elm adamlarından biri olan Lord Solli Zukerman təkamülçü olmasına baxmayaraq, meymunabənzər canlılardan insana uzanan nəsil ağacı olmadığını nəticəsinə gəlmişdir.

Zukerman maraqlı elm şkalası da qurmuşdur. Elmi hesab etdiyi elm sahələrindən elmdən kənar qəbul etdiyi elm sahələrinə qədər şaxəli cədvəl çəkmişdir. Zukermanın bu cədvəlində ən elmi, yəni konkret faktlara əsaslanan elm sahələri kimya və fizikadır. Cədvəldə bunlardan sonra bioloji elmlər, daha sonra sosial fənlər gəlir. Şaxələnmənin ən kənar ucunda, yəni elmdən kənar hesab edilən hissədə isə Zukermanın fikrincə telepatiya, altıncı hiss kimi hissənin fəvqündə olan qavrama anlayışları və bir də insanın “təkamülü” yerləşir! Zukerman şaxələnmənin bu ucunu belə açıqlayır:

“Obyektiv reallıq sahəsindən çıxıb bioloji elm fərz edilən bu sahələrə, yəni hissənin fəvqündə olan qavramaya və insanın fosil tarixinin şərh edilməsinə daxil olduqda, təkamül nəzəriyyəsinə inanan bir şəxs üçün hər şeyin mümkün olduğunu görürük. Belə ki, nəzəriyyələrinə qəti şəkildə inanan bu şəxslərin ziddiyyətli bəzi rəyləri eyni anda qəbul etmələri belə mümkündür”. (Solly Zukerman, *Beyond The Ivory Tower*, New York: Toplinger Publications, 1970, səh. 19)

İnsanın təkamülü nağılı da nəzəriyyələrinə kor-koranə inanan bir sıra insanların tapdıqları bəzi fosillər haqqında qabaqcadan rəy verərək şərh etmələrindən ibarətdir.

Darvin formulu!

İndiyə qədər təhlil etdiyimiz bütün dəlillərlə yanaşı, istəyirsinizsə, təkamülçülərin necə cəfəng inanca malik olduqlarına bir də uşaqların belə anlayacağı qədər açıq misalla baxaq.

Təkamül nəzəriyyəsi canlıların təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edir. Ona görə, bu iddiaya əsasən, cansız və şüursuz atomlar birləşərək əvvəlcə hüceyrəni əmələ gətirmiş və sonra eyni atomlar birləşərək digər canlıları və insanı meydana gətirmişlər. İndi düşünək, canlıların əsasını təşkil edən karbon, fosfor, azot, kalium kimi elementləri birləşdirdikdə bir yığın əmələ gəlir. Bu atom yığını hansı prosesdən keçirilsə də, bircə canlı belə əmələ gətirməz. İstəyirsinizsə, bununla bağlı bir təcrübə keçirək və təkamülçülərin, əslində, müdafiə etdikləri, amma ucadan söyləyə bilmədikləri iddianı onların adından “Darvin formulu” adı ilə nəzərdən keçirək:

Təkamülçülər çoxlu sayda böyük çənin içində canlıların əsasını təşkil edən fosfor, azot, karbon, oksigen, dəmir, maqnezium kimi elementlərdən bol miqdarda qoysunlar. Hətta normal şərtlərdə mövcud olmayan, ancaq bu qarışıqın içində lazımlı bildikləri maddələri də bu çənlərə əlavə etsinlər. Qarışıqların içində istədikləri qədər amin turşusu, istədikləri qədər də zülal doldursunlar. Bu qarışıqlara istədikləri nisbətdə temperatur və rütubət versinlər. Bunları istədikləri ən yaxşı texnoloji cihazlarla qarışdırınsınlar. Çənlərin başında nəzarətçi kimi dünyanın qabaqcıl elm adamlarını qoysunlar. Bu mütəxəssislər

atadan oğula, nəsildən-nəslə ötürülərək növbə ilə milyardlarla, hətta trilyonlarla il fasiləsiz çənlərin başında gözləsinlər. Bir canlının əmələ gəlməsi üçün hansı şərtlərin mövcud olmasını lazım bilirlərsə, hamısını tətbiq etsinlər. Ancaq nə etsələr də, o çənlərdən əsla bir canlı çıxara bilməzlər. Zürafələri, aslanları, arıları, bülbülləri, tutuquşuları, atları, delfinləri, gülləri, səhləb çiçəklərini, zanbaqları, qərənfilləri, bananları, portağalları, almaları, xurmaları, pomidorları, qovunları, qarpızları, əncirləri, zeytunları, üzümləri, şaftalıları, tovuz quşlarını, qırqovulları, rəngarəng kəpənəkləri və bunlar kimi milyonlarla canlı növündən heç birini əmələ gətirə bilməzlər. Nəinki burada sadaladığımız bir neçə canlıyı, bunların bircə hüceyrəsini belə əldə edə bilməzlər.

Qısaca desək, **şüursuz atomlar birləşərək hüceyrəni əmələ gətirə bilməzlər.** Sonra yeni qərar verərək bir hüceyrəni iki yerə bölüb, sonra ardıcıl başqa qərarlar verib elektron mikroskopunu icad edən, sonra öz hüceyrə quruluşunu bu mikroskop altında tədqiq edən professorları əmələ gətirə bilməzlər. **Maddə ancaq Allah'ın üstün yaratması ilə həyat qazanır.** Bunun əksini iddia edən təkamül nəzəriyyəsi isə ağıla tamamilə zidd cəfəngiyatdır. Təkamülçülərin ortaya atdığı iddialar üzərində bir az düşünmək yuxarıdakı misalda göstərildiyi kimi, bu həqiqəti üzə çıxarar.

Göz və qulaqdakı texnologiya

Təkamül nəzəriyyəsinin qətiyyəni açıqlaya bilmədiyini digər məsələ isə göz və qulaqdakı üstün duyğu keyfiyyətidir.

Gözlə bağlı mövzuya keçməzdən əvvəl “Necə görürük?” sualına qısaca cavab verək. Bir cisimdən gələn şüalar gözdə tor qişaya tərsinə düşür. Bu şüalar buradakı hüceyrələr tərəfindən elektrik siqnallarına çevrilir və beyinin arxa hissəsindəki görmə mərkəzi adlanan kiçik nöqtəyə ötürülür. Bu elektrik siqnalları bir sıra ardıcıl proseslərdən sonra beyindəki bu mərkəzdə görüntü kimi şərh edilir. Bu məlumatdan sonra düşünək: beyin işığa qapalıdır. Yəni beyinin içi qapqaranlıqdır, işıq beyinin yerləşdiyi yerə girə bilməz. Görmə mərkəzi adlanan yer qapqaranlıq, işığın düşmədiyini, bəlkə, heç qarşılaşmadığımız qədər qaranlıq yerdir. Ancaq siz bu zülmət qaranlıqda işıqlı, aydın dünyanı izləyirsiniz.

Üstəlik, bu, o qədər aydın və keyfiyyətli görüntüdür ki, XXI əsrin texnologiyası belə hər cür imkanı olmasına baxmayaraq, bu aydın görüntünü əldə edə bilmir. Məsələn, hal-hazırda oxuduğunuz kitaba, kitabı tutan əllərinizə baxın, sonra başınızı qaldırın və ətrafınıza baxın. Hal-hazırda gördüyünüz aydın və keyfiyyətli görüntünü başqa bir yerdə görmüsünüzmü? Bu qədər aydın görüntünü sizə dünyanın qabaqcıl televizor şirkətlərinin istehsal etdiyi təkmilləşdirilmiş televizor ekranı belə verə bilməz. 100 ildən bəri minlərlə mühəndis bu aydın görüntünü əldə etmək üçün çalışır. Bunun üçün fabriklər, böyük müəssisələr qurulur, tədqiqatlar aparılır, planlar və dizaynlar edilir. Bir televizor ekranına baxın, bir də hal-hazırda əlinizdə tutduğunuz bu kitaba. Arada böyük aydınlıq və keyfiyyət fərqi olduğunu görəcəksiniz. Həm də televizorun ekranı sizə iki ölçülü görüntü göstərir, lakin siz üç ölçülü, dərin perspektivi olan görüntü izləyirsiniz.

Uzun illərdən bəri on minlərlə mühəndis üç ölçülü televizor icad etməyə, gözün görmə keyfiyyətini əldə etməyə çalışırlar. Bəli, üç ölçülü televizor kimi sistem istehsal edə bildilər, amma onu da eynəksiz üç ölçülü görmək mümkün deyil, həm də bu, süni üçölçülü görüntüdür. Arxa tərəf daha bulanıq, ön tərəf isə kağız dekorasiya kimi görünür. Heç bir zaman gözün gördüyü qədər aydın və keyfiyyətli görüntü əmələ gəlmir. Kamerada da, televizorda da mütləq görüntü itkisi olur.

Təkamülçülər bu keyfiyyətli və aydın görüntünü əmələ gətirən mexanizmin təsadüfən əmələ gəldiyini iddia edirlər. İndi birisi sizə otağınızda ki televizorun təsadüflər nəticəsində əmələ gəldiyini, atomların birləşib bu görüntünü əmələ gətirən aləti meydana gətirdiyini desə, nə düşünərsiniz? Minlərlə insanın birlikdə edə bilmədiyini şüursuz atomlar necə etsin?

Gözün gördüyündən daha bəsit görüntünü əmələ gətirən alət təsadüfən əmələ gəlmirsə, gözün və gözün gördüyü görüntünün də təsadüfən meydana gəlməyəcəyi çox açıqdır. Eyni vəziyyət qulağa da aiddir. Xarici qulaq ətrafdakı səsləri qulaq seyvanı vasitəsilə toplayıb daxili qulağa ötürür; daxili qulaq da bu titrəyişləri elektrik impulslarına çevirərək beyinə göndərir. Eynilə görmədə olduğu kimi, eşitmə prosesi də beyindəki eşitmə mərkəzində həyata keçir.

Göz üçün dediklərimiz qulağa da aiddir, yəni beyin işıq kimi səsə də qapalıdır, səs keçirmir. Ona görə, xarici aləm nə qədər səs-küylü olsa da, beyinin içi tamamilə səssizdir. Buna baxmayaraq, ən aydın səslər beyində eşidilir. Səs keçirməyən beyninizdə orkestr simfoniyları dinləyir, ətraf mühitin bütün səs-küyünü eşidirsiniz. Ancaq həmin anda həssas bir cihazla beyninizin içindəki səs səviyyəsi ölçülsə, burada səssizliyin hakim olduğu məlum olacaqdır. Aydın görüntü əldə etmək ümidi ilə texnologiyadan necə istifadə edilirsə, səs üçün də eyni səylər on illərdən bəri davam etdirilir. Səsyazma cihazları, musiqi mərkəzləri, bir çox elektron alət, səs qəbul edən musiqi sistemləri bu fəaliyyətlərin nəticələrindən bəziləridir. Ancaq bütün texnologiyaya və bu sahədə minlərlə mühəndis və mütəxəssis işləməsinə baxmayaraq, qulağın əmələ gətirdiyi qədər aydın və keyfiyyətli səs əldə edilməmişdir. Ən böyük musiqi sistemi şirkətinin istehsal etdiyi ən keyfiyyətli musiqi mərkəzini düşünün. Səsi qeyd etdikdə mütləq səsin bir hissəsi itir, az da olsa təhrif olur və ya musiqi mərkəzini işə saldıqda hələ musiqi çalmazdan əvvəl mütləq bir cızıltı eşidirsiniz. Ancaq insan orqanizmindəki texnologiyanın məhsulu olan səslər olduqca aydın və qüsursuzdur. İnsan qulağı heç vaxt musiqi mərkəzində olduğu kimi cızıltılı və ya təhrif olunmuş şəkildə səs eşitməz; səs necədirsə, tam və aydın şəkildə onu eşidir. Bu, insan yaradıldığı gündən bəri belədir. İndiyə qədər insanın istehsal etdiyi heç bir görüntü və səs cihazı göz və qulaq qədər həssas və keyfiyyətli qəbuledici olmamışdır. Ancaq görmə və eşitmə hadisəsində bütün bunların fəvqündə duran çox böyük həqiqət də var.

Beynin içində görən və eşidən şüur kimə aiddir?

Beynin içində parlaq, rəngli dünyanı izləyən, simfoniyları, quşların civiltilərini dinləyən, gülü qoxulayan kimdir?

İnsanın gözlərindən, qulaqlarından, burnundan gələn siqnallar elektrik impulsu kimi beyinə ötürülür. Biologiya, fiziologiya və ya biokimya kitablarında bu görüntünün beyində necə əmələ gəlməsinə dair bir çox şey oxuyursunuz. Ancaq bu mövzu haqqında ən mühüm həqiqətə heç bir yerdə rast gələ bilməzsiniz: beyində bu elektrik impulslarını görüntü, səs, qoxu və hiss kimi qavrayan kimdir? Beynin içində gözə, qulağa, buruna ehtiyac hiss etmədən bütün bunları qavrayan bir şüur var. Bu şüur kimə aiddir?

Əlbəttə, bu şüur beyini təşkil edən sinirlər, yağ təbəqəsi və sinir hüceyrələrinə aid deyil. Elə buna görə, hər şeyin maddədən ibarət olduğunu zənn edən darvinist-materialistlər bu suallara heç cür cavab verə bilmirlər. Çünki bu şüur Allah'ın yaratdığı

ruhdur. Ruhun görüntünü izləmək üçün gözə, səsi eşitmək üçün qulağa ehtiyacı yoxdur. Eyni zamanda, düşünmək üçün beyinə də ehtiyacı yoxdur.

Bu açıq və elmi həqiqəti oxuyan hər insan beyinin içindəki bir neçə sm³-lik, qapqaranlıq yerə bütün kainatı üçölçülü, rəngli, kölgəli və işıqlı şəkildə sıığışdıran uca Allah'ı düşünüb, Ondan qorxub Ona sığınmalıdır.

Materialist inanc

Bura qədər təhlil etdiklərimiz təkamül nəzəriyyəsinin elmi kəşflərə zidd iddia olduğunu göstərir. Nəzəriyyənin həyatın mənşəyi haqqındakı iddiası elmə ziddir, irəli sürdüyü təkamül mexanizmlərinin heç bir təkamül gücü yoxdur və fosillər nəzəriyyənin iddia etdiyi ara keçid formalarının yaşamadığını göstərir. Bu təqdirdə, əlbəttə, təkamül nəzəriyyəsi elmə zidd fərziyyə kimi bir kənara qoyulmalıdır. Belə ki, tarix boyu dünya mərkəzli kainat modeli kimi bir çox düşüncə tərziləri elmin gündəmindən çıxarılmışdır. Ancaq təkamül nəzəriyyəsi təkidlə elmin gündəliyində saxlanılır. Hətta bəzi insanlar nəzəriyyənin tənqid edilməsini elmə təcavüz kimi göstərməyə çalışırlar. Axı niyə? Bunun səbəbi təkamül nəzəriyyəsinin bəzi kütlələr üçün əl çəkilməz doqmatik inanc olmasıdır. Bu kütlələr materialist fəlsəfəyə kor-koranə bağlıdırlar və darvinizmi də təbiət haqqında yeganə materialist açıqlama olduğu üçün mənimsəyiblər. Bəzən bunu açıq şəkildə etiraf edirlər. Harvard Universitetindən məşhur genetik və eyni zamanda, qabaqcıl təkamülçülərdən olan Riçard Levontin əvvəlcə materialist, sonra elm adamı olduğunu belə etiraf edir:

“Bizim materializmə bir inancımız var, bu “a priori” (əvvəlcədən qəbul edilmiş, doğru fərz edilmiş) inancdır. Bizi dünya haqqında materialist açıqlama verməyə məcbur edən şey elmi metodlar və qanunlar deyil. Əksinə, materializmə olan “a priori” bağlılığımız səbəbi ilə dünya haqqında materialist açıqlama verən tədqiqat metodları və anlayışlarını uydururuq. Materializm mütləq doğru olduğuna görə də İlahi açıqlamanın səhnəyə çıxmasına icazə verə bilmərik”. (*Richard Lewontin, “The Demon-Haunted World”, The New York Review of Books, 9 Ocak, 1997, səh. 28*)

Bu sözlər darvinizmin materialist fəlsəfəyə bağlılıq uğrunda davam etdirilən bir doqma olduğunun açıq ifadəsidir. Bu doqma maddədən başqa heç bir varlıq olmadığını qəbul edir. Bu səbəbdən də cansız, şüursuz maddənin həyatı əmələ gətirdiyinə inanır. Milyonlarla müxtəlif canlı növünün, məsələn, quşların, balıqların, zürafələrin, pələnglərin, həşəratların, ağacların, çiçəklərin, balinaların və insanların maddənin öz daxilindəki reaksiyalarla, yəni yağan yağışla, çaxan şimşəklə, cansız maddədən əmələ gəldiyinə qəbul edir. Əslində isə bu, həm ağıla, həm də elmə ziddir. Amma darvinistlər Allah'ın açıq-aşkar varlığını qəbul etməmək üçün bu ağıldan və elmdən kənar fikri cahilliklə müdafiə etməkdə davam edirlər.

Canlıların mənşəyinə materialist düşüncə ilə baxmayan insanlar isə bu açıq həqiqəti görəcəklər: bütün canlılar üstün güc, bilik və ağıla malik olan Yaradanın əsəridir. Yaradan bütün kainatı yoxdan var edən, ən qüsursuz şəkildə nizama salan və bütün canlıları yaradan Allah'dır.

Təkamül nəzəriyyəsi dünya tarixinin ən təsirli sehridir

Burada bunu da bildirmək lazımdır ki, heç bir ideologiyanın təsiri altında qalmadan, sadəcə aqlını və məntiqini işlədən hər insan elm və mədəniyyətdən uzaq

xalqların xurafatlarını xatırladan təkamül nəzəriyyəsinə inanmağın qeyri-mümkün olduğunu asanlıqla anlayacaqdır.

Yuxarıda da bildirildiyi kimi, təkamül nəzəriyyəsinə inananlar böyük bir çənin içinə bir çox atomu, molekulu, cansız maddəni dolduran və bunların qarışığından zaman ərzində düşünən, dərk edən, kəşflər edən professorların, universitet tələbələrinin, Eynşteyn, Habl kimi elm adamlarının, Frank Sinatra, Çarlton Heston kimi aktyorların, bununla yanaşı, ceyranların, limon ağaclarının, qərənfillərin çıxacağına inanırlar. Həm də bu cəfəng iddiaya inananlar elm adamları, professorlar, mədəniyyətli, təhsilli insanlardır. Bu səbəbdən, təkamül nəzəriyyəsi haqqında dünya tarixinin ən böyük və ən təsirli sehri ifadəsini işlətmək yerinə düşər. Çünki dünya tarixində insanların bu dərəcədə ağılı başından alan, ağıl və məntiqlə düşünmələrinə imkan verməyən, gözlərinin qarşısına sanki bir pərdə çəkib çox açıq olan həqiqətləri görmələrinə mane olan başqa inanc və ya iddia yoxdur. Bu, afrikalı bəzi qəbilələrin totemlərə, Səba xalqının Günəşə tapınmasından, hz. İbrahimin qövmünün düzəlttikləri bütlərə, hz. Musanın qövmünün qızıldan düzəlttikləri buzova tapınmalarından daha qorxulu və ağılasığmaz korluqdur. Əslində, bu vəziyyət Allah'ın Quranda işarə etdiyi ağılsızlıqdır. Allah bəzi insanların anlayışlarının bağlı olacağını və həqiqətləri görməkdən məhrum olacağını bir çox ayəsində bildirir. Bu ayələrdən bəziləri belədir:

Həqiqətən, kafirləri əzabla qorxutsan da, qorxutmasan da, onlar üçün birdir, iman gətirməzlər. Allah onların ürəyinə və qulağına möhür vurmuşdur. Gözlərində də pərdə vardır. Onları böyük bir əzab gözləyir! (Bəqərə surəsi, 6-7)

... Onların qəlbləri vardır, lakin onunla anlamazlar. Onların gözləri vardır, lakin onunla görməzlər. Onların qulaqları vardır, lakin onunla eşitməzlər. Onlar heyvan kimidirlər, bəlkə də, daha çox zəlalətdədirlər. Qafil olanlar da məhz onlardır! (Əraf surəsi, 179)

Allah “Hicr” surəsində də bu insanların möcüzələr görsələr də, inanmayacaq qədər sehləndiklərini belə bildirir:

Əgər onlara göydən bir qapı açsaq və oradan durmadan yuxarı dırmaşsalar yenə də: “Gözümüz bağlanmış, biz sehlənmişik”, -deyərlər. (Hicr surəsi, 14-15)

Bu qədər geniş kütləyə bu sehrin təsir etməsi, insanların həqiqətlərdən bu qədər uzaq saxlanması və 150 ildən bəri bu sehrin pozulmaması isə sözlə ifadə edilməyəcək qədər heyvətli vəziyyətdir. Çünki bir və ya bir neçə insanın qeyri-mümkün ssenarilərə, cəfəng və məntiqsiz iddialara inanmalarını anlamaq olar. Ancaq dünyanın hər tərəfindəki insanların şüursuz və cansız atomların ani qərarla birləşib qeyri-adi mütəşəkkillik, nizam, ağıl və şüur nümayiş etdirərək qüsursuz sistemlə işləyən kainatı, həyat üçün uyğun hər cür xüsusiyyətə malik olan Yer planetini və saysız-hesabsız kompleks sistemdən ibarət canlıları meydana gətirdiyinə inanmasının sehdən başqa heç bir açıqlaması yoxdur.

Allah Quranda inkarçı fəlsəfənin tərəfdarı olan bəzi şəxslərin etdikləri sehlərlə insanlara təsir etdiklərini hz. Musa ilə firon arasında baş verən bir hadisə ilə bizə bildirir. Hz. Musa firona haqq dini təbliğ etdikdə firon hz. Musaya öz bilici sehrkarları ilə insanların toplaşdığı bir yerdə qarşılaşmasını söyləyir. Hz. Musa sehrkarlarla qarşılaşdıqda əvvəlcə onların bacarıqlarını göstərməsini əmr edir. Bu hadisənin danışıldığı ayə belədir:

(Musa:) “Siz atın”, -dedi. Onlar (əsalarını yerə) atdıqda, adamların gözlərini bağlayıb (sehrləyib) onları qorxutdular və böyük bir sehr göstərdilər. (Əraf surəsi, 116)

Göründüyü kimi, fironun sehrkarları Hz. Musa və ona inananlardan başqa insanların hamısını sehrləyə bilmişdilər. Ancaq onların atdıqlarına qarşı Hz. Musanın ortaya qoyduğu dəlil onların bu sehrini, ayədəki ifadə ilə uydurduqlarını udmuş, yəni təsirsiz etmişdir:

Biz də Musaya: “Əsanı tulla!” -deyə vəhy etdik. Bir də (baxıb gördülər ki,) əsa onların uydurub düzəlttikləri bütün şeyləri udur. Artıq haqq zahir, onların uydurub düzəlttikləri yalanlar isə batil oldu. (Sehrbazlar) orada məğlub edildilər və xar olaraq geri döndülər. (Əraf surəsi, 117-119)

Ayələrdə də bildirildiyi kimi, əvvəllər insanlara sehrləyərək təsir göstərən bu şəxslərin etdiklərinin saxtakarlıq olmasının başa düşülməsi ilə sözügedən şəxslər alçalmışlar. Dövrümüzdə də bir sehrin təsiri ilə elmilik adı altında olduqca cəfəng iddialara inanan və bunları müdafiə etmək üçün həyatlarını qurban verənlər əgər bu iddialardan əl çəkməsələr, həqiqətlər tam mənası ilə üzə çıxdıqda və sehr pozulduqda alçalacaqlar. Belə ki, təqribən 60 yaşına qədər təkamülü müdafiə edən və ateist filosof olan, ancaq sonradan həqiqətləri görənlər Malkolm Maqerik təkamül nəzəriyyəsinin yaxın gələcəkdə düşəcəyi vəziyyəti belə açıqlayır:

“Mən özüm təkamül nəzəriyyəsinin xüsusilə tətbiq edildiyi sahələrdə gələcəyin tarix kitablarındakı ən böyük yumor hədəflərindən biri olacağına inandım. Gələcək nəsillər bu qədər çürük və qeyri-müəyyən hipotezin inanılmaz saflıqla qəbul edilməsini heyrtlə qarşılayacaqlar”. (Malcolm Muggeridge, *The End of Christendom, Grand Rapids: Eerdmans, 1980, səh. 43*)

Bu gələcək uzaq deyil, əksinə, çox yaxın gələcəkdə insanlar “təsadüf”lərin ilah olmasının mümkünsüzlüyünü anlayacaqlar və təkamül nəzəriyyəsi dünya tarixinin ən böyük yalanı və ən güclü sehiri kimi tərif ediləcəkdir. Bu güclü sehr böyük sürətlə dünyanın hər tərəfində insanlar üzərində təsirini itirməyə başlamışdır. Təkamül yalanının sirrinin öyrənməyi bir çox insan bu yalana necə aldandığını heyrt və təəccüblə qarşılayır.

QEYDLƏR:

1. Paul Bahn, Arxeologiyanın ABC-si, səh.16; Burak Eldem, 2012: “Mardukla görüş”, “İnkılap” Nəşriyyat, İstanbul, 2003, səh. 23
2. Richard Leakey, The Origin of Humankind, Basic Books, New York, 1994, səh. 12
3. L.S.B.Leakey, “İnsanın ataları”, “Türk Tarih Kurumu” nəşrləri, Ankara, 1988, səh. 8
4. “National Geographic” Türkiyə, oktyabr 2004
5. Abram Kardiner, “Posthumous Essays by Branislau Malinowski” adlı yazının xülasəsi, Scientific American, iyun 1918, səh. 58
6. Melville Herskovits, Man and His Works, Knopf: NY, 1950, səh. 467

7. Melville Herskovits, *Man and His Works*, Knopf: NY, 1950, səh.476
8. Edward A. Freeman, *Race and Language*, The Colonial Press, New York: 1900
9. Ahmad Thomson, *Making History*, Ta-ha Publishers Ltd, London, 1997, səh.4
- 10- Discover Special Issue, Vol. 27, No 1, səh. 28
11. Roger Lewin, *The Origin of Modern Humans*, W.H. Freeman and Company, New York, 1993, səh. 148
12. BBC News, 22 fevral 2002
13. Roger Lewin, *The Origin of Modern Humans*, W.H. Freeman and Company, New York, 1993, səh. 193
14. Roger Lewin, *The Origin of Modern Humans*, W.H. Freeman and Company, New York, 1993, səh. 193
15. BBC News, 10 yanvar 2002
16. National Geographic, avqust 2001, səh. 156
17. BBC News, 9 avqust 2002
18. <http://www.goldenageproject.org.uk/108catalhuyuk.html>
19. Fenomen, 15 sentyabr 1997, səh. 45
20. Robin Dennell, "The World's Oldest Spears", *Nature* 385, fevral 27, 1997, səh. 767
21. Robin Dennell, "The World's Oldest Spears", *Nature* 385, fevral 27, 1997, səh. 767
22. Robin Dennell, "The World's Oldest Spears", *Nature* 385, fevral 27, 1997, səh. 767
23. Hartmut Thieme, "Lower Palaeolithic Hunting Spears from Germany", *Nature* 385, fevral 27, 1997, səh. 807
24. Daş dövrü həyatı, Terra X sənədli filmi, TRT
25. Elm və texnologiya, sentyabr 2000
26. Philip Cohen, "Open Wide," *New Scientist*, No. 2286, 14 aprel 2001, səh. 19. *New Scientist*, 11 aprel 2001
27. Glynn Isaac, Barbara Isaac, *The Archaeology of Human Origins*, Cambridge University Press: Cambridge, 1989, səh. 71; C.B.M Mc Burney, *Haua Fteah*, Cambridge University Press: Cambridge, 1967, səh. 90
28. Vadim N. Stpanchuk, "Prolom II, A Middle Palaeolithic Cave Site in the Eastern Crimea with Non-Utilitarian Bone Artefacts", *Proceedings of the Prehistoric Society* 59, 1993, səh. 17-37, səh. 33- 34.)
29. Paul Mellars, *The Neandertal Legacy*, Princeton: University Press, 1996, səh. 17 və Vadim N. Stpanchuk, "Prolom II, A Middle Palaeolithic Cave Site in the Eastern Crimea with Non-Utilitarian Bone Artefacts", *Proceedings of the Prehistoric Society* 59, 1993, səh. 17-37, səh. 17)
30. Neandertals Lived Harmoniously, *The AAAS Science News Service*, 3 aprel, 1997
31. Ruth Henke, "Aufrecht aus den Baumen", *Focus*, cild 39, 1996, səh. 178
32. Elaine Morgan, *The Scars of Evolution*, New York: Oxford University Press, 1994, səh. 5
33. Chi, aprel 2005, səh. 46
34. Cremo and Thompson, *Forbidden Archaeology*, səh. 392

35. Brewster, Queries and Statements Concerning a Nail Found Embedded in a Block of Sandstone, II, səh. 51
36. Micheal Baigent, Ancient Traces, səh. 14
37. John Baines və Jaromir Malek, Qədim Misir mədəniyyəti, “İletişim” nəşrləri, İstanbul, 1986, Giriş bölməsi
38. William Howells, Getting Here: The Story of Human Evolution, Compass Press, Washington, DC., 1993, səh. 229
39. <http://www.kuranikerim.com/telmalili/hud.htm>
40. <http://www.boop.org/jan/justso/elephant.htm>
41. Stephen Jay Gould, Introduction, in Björn Kurtén, Dance of the Tiger: A Novel of the Ice Age (New York: Random House, 1980), xvii-xviii
42. Gould S.J., "The Return of the Hopeful Monster," in "The Panda's Thumb: More Reflections in Natural History," [1980], Penguin: London , 1990, reprint, səh. 158
43. Simone Waisbard, in The World's Last Mysteries, (2nd edition) səh. 138, Reader's Digest, 1978
44. Graham Hancock, Heaven's Mirror, Three River Press, New York, 1998, səh. 304
45. Moustafa Gadalla, Historical Deception: The Untold Story of Ancient Egypt, Basted Publishing, Erie, Pa. USA, 1996, səh. 295
46. Interview with Dr.Zaki Hawass, Director of the Pyramids, <http://www.pbs.org/wgbh/nova/pyramid/excavation/hawass.html>
47. Moustafa Gadalla, Historical Deception: The Untold Story of Ancient Egypt, Basted Publishing, Erie, Pa. USA, 1996, səh. 296
48. www.trms.ga.net/~jtucker/lessons/ss/ancegypt.html
49. Afet İnan, “Qədim Misir tarixi və mədəniyyəti”, “Türk Tarih Kurumu” Nəşriyyatı, Ankara: 1956, səh. 318
50. Afet İnan, “Qədim Misir tarixi və mədəniyyəti”, “Türk Tarih Kurumu” Nəşriyyatı, Ankara: 1956, səh. 87
51. Prof. dr. Afet İnan, “Qədim Misir tarixi və mədəniyyəti”, “Türk Tarih Kurumu” Nəşriyyatı, Ankara, 1956, səh. 201
52. J.H.Breasted, Ancient Times, 1916, səh. 64
53. Moustafa Gadalla, Egyptian Harmony: The Visual Music, NC: Tehuti Research Foundation, 2000, səh. 64
54. John Baines, Jaromir Baines, “Qədim Misir”, “İletişim” nəşrləri, İstanbul: 1986, səh. 69
55. Moustafa Gadalla, səh. 115
56. Moustafa Gadalla, səh. 116
57. Moustafa Gadalla, səh. 116
58. “Sfenksin gözləri”, “İnkılap” kitabxanası, İstanbul, 1989, səh. 152
59. Nova Productions, Who Built the Pyramids, www.pbs.org
60. http://www.world-mysteries.com/sar_7.htm
61. Donald E. Chittick, The Puzzle of Ancient Man, səh. 109-110
62. The six thousand yer old space suit. Vaughn M. Greene, önsöz Zecharia Sitchin
63. <http://www.dreamscape.com/morgana/triton2.htm>
64. <http://www.dreamscape.com/morgana/triton2.htm>

65. <http://www.bilgisayardershanesi.com/bilgisayartarihi.htm>
66. Donald E. Chittick, *The Puzzle of Ancient Man*, Advanced
67. <http://observer.guardian.co.uk/world/story/0,,1854232,00.html>, Revealed: world's oldest computer, Helena Smith, bazar, 20 avqust, 2006
68. William R. Corliss, *Ancient Man: A Handbook of Puzzling Artifacts*, Maryland: The Sourcebook Project, 1978, səh. 443
69. "Uca Tanrının izində", kitabçalar, İstanbul, aprel 1995, səh. 186
70. Henry Gee, *In Search of Deep Time: Beyond the Fossil Record to a New History of Life*, The Free Press, A Division of Simon & Schuster, Inc., 1999, səh. 5
71. Phillip E. Johnson, *Reason in the Balance: The Case Against Naturalism in Science, Law & Education* (Downers Grove, Illinois: InterVarsity Press, 1995), səh. 62
72. Əsas Britannika, cild 16, "Ana" Nəşriyyatı, İstanbul: iyun 1993, səh. 203
73. Georges Contenau, *Everday Life in Babylon and Assyria*, Edward Arnold Publishers, London, 1964
74. S.N.Kramer, "Tarix Şumerdə başlayır", "Türk Tarih Kurumu" nəşrləri, Ankara: 1990, səh. 224-231
75. <http://news.bbc.co.uk/1/low/sci/tech/380186.stm>
76. <http://webexhibits.org/calendars/calendar-mayan.html>
77. Swisher III, Roger Lewin, *Java Man*, Abacus, London, 2002, səh. 205
78. Derek Bickerton, "Babel's Cornerstone," *New Scientist* (vol. 156, oktyabr 4, 1997), səh. 42
79. Richard Dawkins, *Unweaving the Rainbow* Boston, Houghton-Mifflin Co., 1998, səh. 294
80. Wilkins, W.K. & Wakefield, J., *Brain evolution and neurolinguistic preconditions*. *Behavioral and Brain Sciences* 18 (1): 161-226
81. Noam Chomsky, *Powers and Prospects*, səh. 16
82. Stephen H. Langdon, "Semitic Mythology of All Races", Vol. V, *Archaeol. Instit. Amer.*, 1931, s. xviii
83. Stephen H. Langdon, *The Scotsman*, 18 noyabr, 1936
84. H. Frankfort, *Third Preliminary Report on Excavations at Tell Asmar (Eshnunna): Quoted by P.J. Wiseman in New Discoveries in Babylonia about Genesis*, Marshall, Morgan and Scott, səh. 24.
85. P. Le Renouf, "Lectures on the Origin and Growth of Religion" as illustrated by the Religion of Ancient Egypt, Williams and Norgate, London, 1897, s. 90
86. Sir Flinders Petrie, *The Religion of Ancient Egypt*, Constable, London, 1908, səh. 3-4
87. Edward McCrady, *Genesis and Pagan Cosmogonies*, *Trans. Vict. Instit.* 72 (1940), səh.55
88. Max Muller, *History of Sanskrit Literature: Quoted by Samuel Zwemer*, səh. 87
89. Axel Persson, *The Religion of Greece in Prehistoric Times*, University of California Press, 1942, səh. 124
90. Book review, *American Journal of Archaeology*, 43 (1939): səh. 170-171

91. Tim Folger, "Buradan Sonsuzluğa", Discover, dekabr 2000, səh. 54
92. Sidney Fox, Klaus Dose, Molecular Evolution and The Origin of Life, W. H. Freeman and Company, San Francisco, 1972, səh. 4.
93. Alexander I. Oparin, Origin of Life, Dover Publications, New York, 1936, 1953 (reprint), səh. 196.
94. "New Evidence on Evolution of Early Atmosphere and Life," Bulletin of the American Meteorological Society, vol 63, noyabr 1982, səh. 1328-1330.
95. Stanley Miller, Molecular Evolution of Life: Current Status of the Prebiotic Synthesis of Small Molecules, 1986, səh. 7.
96. Jeffrey Bada, Earth, fevral 1998, səh. 40.
97. Leslie E. Orgel, "The Origin of Life on Earth", Scientific American, vol. 271, oktyabr 1994, səh. 78.
98. Charles Darwin, The Origin of Species by Means of Natural Selection, The Modern Library, New York, səh. 127.
99. Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 184.
100. B. G. Ranganathan, Origins?, Pennsylvania: The Banner of Truth Trust, 1988, səh. 7.
101. Charles Darwin, The Origin of Species: A Facsimile of the First Edition, Harvard University Press, 1964, səh. 179.
102. Charles Darwin, The Origin of Species, səh. 172, 280.
103. Derek A. Ager, "The Nature of the Fossil Record", Proceedings of the British Geological Association, vol 87, 1976, səh. 133.
104. Douglas J. Futuyma, Science on Trial, Pantheon Books, New York, 1983. səh. 197.
105. Solly Zuckerman, Beyond The Ivory Tower, Toplinger Publications, New York, 1970, səh. 75-14; Charles E. Oxnard, "The Place of Australopithecines in Human Evolution: Grounds for Doubt", Nature, vol 258, səh. 389.
106. "Could science be brought to an end by scientists' belief that they have final answers or by society's reluctance to pay the bills?" Scientific American, December 1992, səh. 20.
107. Alan Walker, Science, vol. 207, 7 mart 1980, səh. 1103; A. J. Kelso, Physical Anthropology, 1st ed., J. B. Lipincott Co., New York, 1970, səh. 221; M. D. Leakey, Olduvai Gorge, vol. 3, Cambridge University Press, Cambridge, 1971, səh. 272.
108. Jeffrey Kluger, "Not So Extinct After All: The Primitive Homo Erectus May Have Survived Long Enough To Coexist With Modern Humans", Time, 23 dekabr 1996.
109. S. J. Gould, Natural History, vol. 85, 1976, səh. 30.
110. Solly Zuckerman, Beyond The Ivory Tower, səh. 19.
111. Richard Lewontin, "The Demon-Haunted World," The New York Review of Books, yanvar 9, 1997, səh. 28.
112. Malcolm Muggeridge, The End of Christendom, Grand Rapids: Eerdmans, 1980, səh. 43.

